

ARGIA

**A ZE EGURRA JASO BEHAR DUTEN
MAKINARIA ZAHARTURIKO
PAPER-FABRIKEK**

Jose txo Lizartza:
«Jendeak ez zio k
inportantziarik eman nahi
kirol kazetariari»

Sabino Ormazabal,
Euskal Herriko ekologismoaz

EKO

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Telf. 461177
DONOSTIA

EKO PASAI

PASAI ANTZO

S.JUAN

BAUTISTA

Kooperatiba

Villas auzoa. Telf. 550199
HERNANI

EKO ALTZA

Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

BETI MERKEK

Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO TOLOSA

TOLOSA

MERKEK

IGLESIAS

TRINTXERPE

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Telf. 211488
AIETE.DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite poligonoa z/g.
Telf. 692526. ASTEASU

EKO URRETXU

Labeaga 1. Ipiñarrieta 9
URRETXU

AUTO SERVICIO

DURANGO

Retentxu kalea 30
DURANGO

1.212. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Sabino Ormazabal, Euskal Herriko ekologismoa gainbegiratzuz **I. Zubiondo**.

16.— Kronika politikoa. **I.Z.**

17.— Diruaren hotsa. **J. Tobar-Arbulu**.

NAZIOARTEKOA

18.— Seulgo olimpiada, muga oroz gain... bat izan ezik! **P. Sastre**.

ERREPORTAIK

21.— Txakolina: galdutako ospearen bila. **J. Oiz eta A. Pelaio**.

24.— Laster dira martxan Bilboko metrorako lanak. **A. Intxaurreaga**.

TXT komikia

35.— A ze egurra jaso behar duten makineria zaharkituriko paper fabrikek! **L. Aristi**.

38.— Josetxo Lizartza: «Jendeak ez ziok inportantziarik eman nahi kirol kazetariari». **L. Aristi**.

42.— Koainaren dizdirak erruz engainatu du txipiroia. **I. Murua**.

KULTURA

45.— Kultur ataria.

46.— Antzokiak bai, baina euskal antzertari muzin eginaz. **G. Arrese**.

48.— Segura Irratiaren eguneroko saioa. **M. Aramendi**.

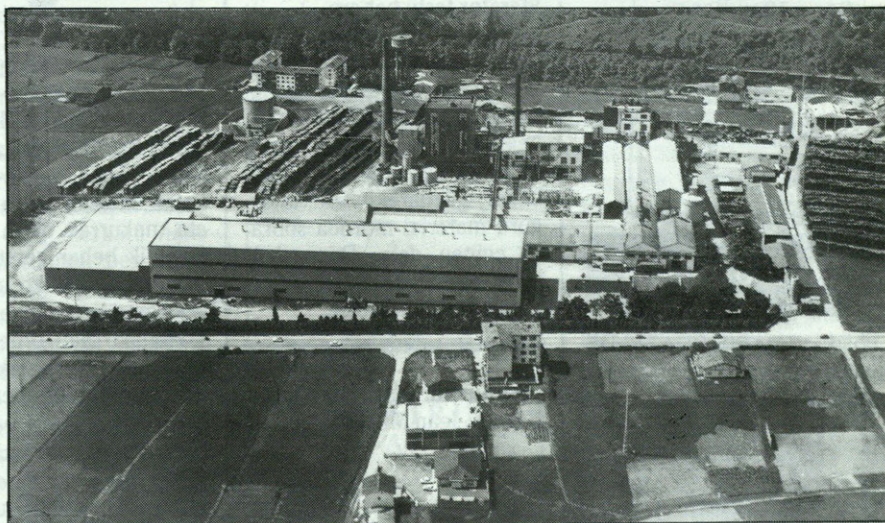
51.— Gaizka Arostegik ipuin liburu plazaratu. **D. Zuazalde**.

52.— Arrasateko eskultura simposium-a artea kalera ekartzeko ahaleginetan. **P. Untzueta**.

ETA BESTE

56.— Denborapasak.

58.— Azkena: «Kasuak eta kasuak daude». **Laura Mintegi**.

HIRU erreportaia paregabeko aste honetan eskaintzen dizkizuguen artean. Azala, **KRISIAK JOTAKO PAPERAREN** fabrikazio-ko **SEKTORE**ari eman diogu, makineria zaharkitua dutenek **IR-TENBIDE BALDARRA** aurkituko bait dute. **SEULGO OLIMPIADA** gertu dagoela-eta, **Pablo SASTRE** kazetaria bidali genuen **KOREARA!**, hango giro eta bizimoduaren nolakoa bertatik ezagutu duenaren eskutik jasotzea gustoko izango zaizulakoan. Hirugarrenez, **TXAKOLINAREN** bo-
lada eskasen ondoko **OSPEAREN BILAKO SAIO**aren gainean eginikoa doakizu. Ohitura bezala, bi elkar hizketa nagusi ere bai: **Sabino Ormazabalekin EKOLOGISMOAZ**; eta bestea, **ETB** utzi eta **ANTENA 3**era l-
nera pasatu den **Josetxo Lizartza** kirol kazetariarekin lotutakoa. To mamia frango!

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xabardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzaia, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Unarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elsegui, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Miñanjel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Inbarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealday, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgobeaskoa.

Diseinu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza

Administrazioa: Jon Barandiaran

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963

Helbideak: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea, 20012 Donostia / Diputazio kalea, 3, 1-ekz. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

IRAILA
18
IRAILA
24

irailaren 19an ilgora

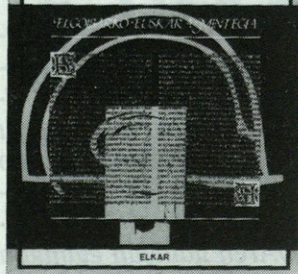
eguzkia: (irailaren 18an)
irten: 07.58
sartu: 20.18

mareak: (irailaren 18an)
gora: 09.08 eta 21.43
behera: 02.58 eta 15.32

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

EUSKAL
HIZKUNTZA
eta
LITERATURA 3

Izenburua: Euskal Hizkuntza eta Literatura 3.

Egilea: Elgoibarko Euskara Mintegia.

Argitaratzailea: Elkar.

Bost irakasleak osatzen duten Elgoibarko Euskara Mintegia, Euskal Hizkuntza eta Literatura 1 eta 2 liburuen ostean sail honetako 3.a atera du Elkar etxearekin, BBBko 3. mailakoentzat, 600 orrialdeko libutukotea.

Hezkuntza Sailaren programazioari jarraiki, 24 gai hartu dituzte. Lehen hamabiak linguistikazkoak eta hurrenak literaturazkoak, Etxepare eta Leizarragagandik hasi eta gerra aurreraino.

Gai bakoitza 3 orduetan, sei tebetean jorratzekoa da, eta hiru zati nagusi ditu. Lehen, edukin teorikoa, dagozkion ariketa guztiekin (horren ostean euskal kulturazko jakin-gai bat, edozein dela ere); bigarrenik, ahozko ekarpena, hiztegia eta halakoak landuz edo mintzamenaren saioak antolatuz; eta hirugarrenik, idatziz egiteko hainbat ariketa, idazlan, laburpen eta abar, bai eta komentatzeko literatur testu bat ere.

Ikusi batera sortzen zaizun kezka zera da: ea guzti-guzti hori ikasturte batean egin litekeen. Taldearen nolakoari begiratu behar, eta irakasle bakoitza bere erara moldatu behar; guztiarekin ere, ia seguru material mordoa sobratu egingen dela. Dena den, esan ohi denez, hobe sobratzea ezen ez faltatzea.

Izenburua: Agosti Xaho.

Egilea: Jean Mixel Bide-xagar.

Berandu samar gatz liburu honekin, baina oraintxe iritsi zaigu eskuartera. Uztailaren 24ean eta abuztuaren 6an eman zuen Urdiñarbeko herriak Agosti Xaho pastoralala. Han izan zinetenok ez duzue guk ezer kontatu beharrik, eta pastoralik ikusi ez duenarentzat zail da zer den azaltzen. Haatik, esanen dugu zer edo zer.

Bedaxagar kantari eta irratilariak idatzitako pastortal honek Agosti Chahoren bizitza kontatzen du. Chaho irudi bakar gisa agertzen zaigu XIX. mendean, abertzaletasunaren aintzindari, euskaltzale bipil eta bere gisako filosofari. Egia esan, gaur egunetik begiratuta Chahoren idatzi eta eritziak xelebre samarrak iruditzen zaizkigu, bixtiak, nahiz eta batzuek sekulako arrakasta izan —hortxe duzue, lekuko, «Aitor»en asmakizun ospetsua—; halaz guztiz, Euskal Herri batu eta askearen ametsa lehenengoz erein, eta gizarte jarrera aurrerazale eta laiko batekin uztartu zuen, gizonak merezi du, noski, gure omena. Eta

AGOSTI
XAHO
...
URDIÑARBE
...
1988

ez hori bakarrik: Chaho iker-tzea, abertzaleak gehiegi maite ez dituen irakasle bizkaitar bat besterik ez da aritu azken aldian, zeinaren azterketak okerrak baino gaiztoak eta makurrak diren, eta horregatik behar genituzke Aharrazten jaiotako idazle eta eragileari buruzko lanak.

Honako hau ordea, ez da historiografi lana, jakina, baina horrek ez dio bere balioa kentzen: pastoralala bat da, eta pastoralarekin edukia: lehen eta azken pheredikiak eta 30 jelkhaldi. Testua zubereraz, frantsesez eta espainieraz emana dator (turistentzat!, antza). Horrez gainera, liburruxkaren atzean, osagarri ederra eskaintzen dute jakintsu hauen ohar eta iruzkinez: P. Bidart, J.B. Orpustan, Tx. Peillen eta J. Haritschelhar.

Pastoralaren amaierako hitzak ekar ditzagun gure hau burutzeko: «Geruaren jabe gira / Gure Zibero maitian: / Euskaraz ariko gira / Hoi-ta-bat gerren maitian».

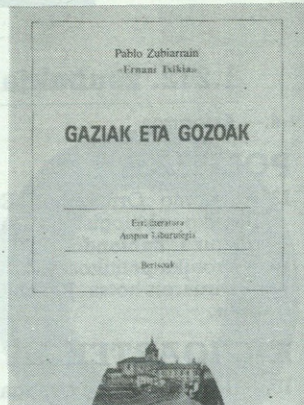
Izenburua: Gaziak eta gozoak.

Egilea: Pablo Zubiarrain «Ernani Txikia».

Argitaratzailea: Etor.

Ezaugarriak: Auspoa 194, 214 orri, 800 pztz.

Gure jakituriaren eskasaz, ezin ezer esan Pablo Zubiarrainek, eta horixe litzateke Antonio Zavalari eta Etorrekoei egin nahi geniekeen gomendiozko eskaera (edo aholdu, edo demanda): eman

dezatela, arren, egilearen berri, azlean nahiz barrenean, irakurleak eskertuko die-eta.

Tira bada: Ernani Txikiren bizitzaz ezer askorik ez bada-kigu ere, hementxe ditugu haren bertsoak ez honetaz bai, honetaz hitz egin deza-kegu.

Ezin ukatu iturri oparoa duela bertsoak jartzeko. Erraz eta ugari ateratzen zaizkiola. Liburu honetan, berrogeitamar gaitatik gora hartu ditu, eta horietako bakoitzaren gainean bertso sail bat, dozena erdi bitartekoa. Erraz eta ugari jarzte honek badakigu zer itxura ematen duen: ez duela izerdi handirik bota horiek sortzean. Beharbada ez zen izango bere asmoa ere. Ia bertso guztiak zortziko haundi edo txikiak dira, doinuaren alde honetarik ez du neke handirik izan Zubiarrainek; Xenpelarren «Iya guriak egin du»ren doinuaren egindako bakarren bat salbuespena.

Neurrian bezala, errimetan eta, errazak aukeratzen ditu egileak. Gaurko baliapide eta teknika bilatzeari gutxi esijitzen diona. Gaietan ere ez da aberatsegi: momentuan momentuko kezkak agertzen ditu, kalean zerbait entzun duela eta horien gainean. Sarritan errepikatzen da gai bera: «gure guraso zarrak». Orohar, gogoia lehenean geratutako gizona da, iraganari miraz begiratzen diona, lehengo ohiturak, erlijioa, jendea, errespetua, bizimodua, baserria eta halakoak gainbera ikusi eta tristatzen dena. Bere jarrera galdutza jo eta egonean egotekoa da ordea gehienetan.

Bertsolarietan beti izan dira puntakoak eta kaxkarrak. Puntakoetan guxtik idatzi du azken urteotan. Denborarik ere ez dutelako seguru asko. Baina ez ote beste arrazoi bat, gaurko bertsolari on gehienak ez datozela Zavalaren batuaeren kontrako jarrerarekin bat?

Izenburua: Made in USA (benetazko zapore amerikarra).

Egilea: Gaizka Arostegi.

Argitaratzailea: Elkar.

Ezaugarriak: 81 orri.

Euskal literaturak azken garaiotan (demagun pare bat urte) izan duen bilakaera aztertuz gero, ezin aipatu gabe utzi zenbait ezaugarri: literatura aldizkariaren nolabaiteko gainbehera, lehiaketaren emaitza eskasak, eta idazle berrien urritasuna. Lehen biak hirugarrenaren ondorio, neurri batean; ia hamarkada batean ideia berriak eta kalitate nabarmeneko belaunaldi gazteak agertu dira, baina hori oraingoaz bukatu da; ezin jakin ordea bolada bateko zuloa edo aldaketa sakonago baten arrastoa ote den.

Ospea lortu zuten azken idazleak 63koak edo baziren, Gaizka Arostegi 65ekoa, 23 urtekoa eta portugaletearra, gure nagusietatik urrunkoa. Ipuin liburu bat atera du Elkar argitaletxeko itzaldia ziru-dien Txinparta Sailean. Egilea gaztea bada, gaztea iruditu zaigu bere lana ere.

Zer esan nahi dugu idazke-
ra gazte horrekin? Bada, erabiltzen dituen gaiak, agertzen duen pentsakera gazteen gustokoak direla, gaurkotasuna dutela. Bere hizkerak ere, zuzena izanik ere, egungo gazte askorenak duen akats bera du: plastikozkoa ematen duela batzuetan, malgutasun gutxiakoa.

Liburuko gaiak kontatuko dizkizuet laburki, zertaz ari naizen jakin dezazuen: 'iparramerikar' izan nahiaz zoraturik dabilen bat, egun batean bere burua munduko biztanle bakar kausitzen duen beste bat, norbait tiroz garbitzera doanaren kezak, Amsterdamgo eskapateetako puta bat, merkatu hiper batean norbaitek persekutatua sentitzen den etxeokandrea, European auto-stop egiten dabilen bi gazteren amodiozko topaketa, droga erosteko lapurretan dabilen gazte bat. Konturatuko zinetenez, oso zinematografikoak dira, eta gure garaiaeren bereizgarri bat bete-betean dauka: mass medietako kultura; eta gaurko gizarte kritikaturik ere, kultura eta gizarte horren seme agertzen da era bat.

Ipuinak, egia esan, ez dira kristorenak, baina bai freskoak. Dohai bat aipatzekotan: ironia, parodiako gaitasuna azpimarratuko nuke.

Izenburua: Amairu kontakizun.

Egilea: Anastasio Arrinda.

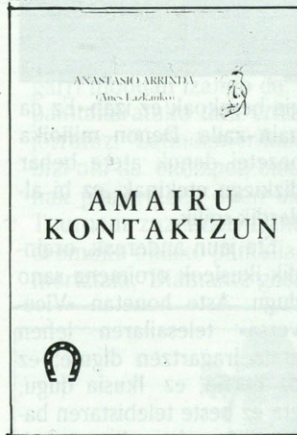
Argitaratzailea: Euskera-zaintza.

Lazkaon hasi eta Deban bizitzen idazle honek liburu berri bat agertarazi digu, kontakizunetakoa oraingoan, ugari egin baditu ere azken aldian erlijioari buruzkoak ezagutzen baikenizkion.

Liburuko hamahiru haue-tatik hiru ezagunak genituen lehendik ere; hain zuzen, Tene Mujika Lehiaketan egile debarraren ipuin onenaren saria eskuratu eta lehiaketaren liburuan argitaratuak:

«Aztia», «Matxalenen kome-riak» eta «Frentetik».

Ipuinak garai ezberdineta-koak ditugu: badira orain 25 urte baino atzeragokoak, bai-na gehientsuenak hala ere azken dozena erdi urte hone-takoak. Denboran bezalaxe, gaitan eta giroetan ere, aniztasuna da liburuaren ezaugarri nabarmena: bere bi bizileku nagusiei men egi-naz, badira lehorrekoak eta itsasokoak, badira gaur egun edo gerra garaian kokatuak eta bai eta denbora mitiko batekoak ere, badira asmaki-zun eta amets kutsukoak ba-tetik, eta bestetik benetako gertaeren kontraera dirudite-nak.

Desberdintasun guzti ho-rien aldean, badira liburuko ipuinei batasuna ematen saia-tzen diren bereizgarriak ere, hala nola, zenbait partetan egituratzea, edo irakaspen moduko ondorioak ateratze-ko bidea eskaintzea. Ez baita alferrik apaiz guzti horien aita.

Izenburua: Nere mundu-aldia.

Egilea: Bartolo Aierbe.

Argitaratzailea: Etor.

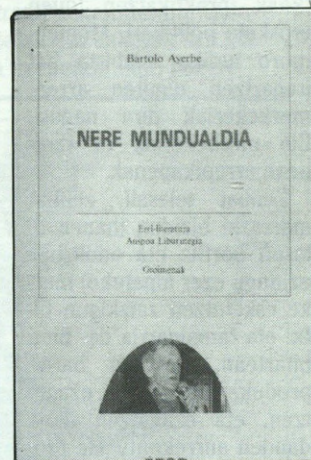
Ezaugarriak: Auspoa 195, 189 orri, 800 pzt.

Joxe Aierbe bertsozalea ezagutzen genuen, batez ere prentsako bere izkribuetatik, oraingoan honen aita Bartolo plazaratu zaigu, 80 urte pasa-ta, oroitzapen liburu batekin. Adin horretako gizasemeari ez zaio faltako zer kontatua, eta honi ere ez, hasi haurtza-

roko bizimodutik eta mun-duari buruzko eritzietara.

Goierriko Gaintzan jaio zen, eta soldadutza ondoren Donostia aldera ezkondu, be-ti baserrian. Bienbitartean karobia, artzantza, ikazkun-tza eta garai hartako ohizko lanak.

Horratio, egilearen ezagu-nentzat berealdiko balioa izango duen arren, guri ezer gutxi esan digu. Pasatako bi-zierak ez dute aparteko gra-ziarik, eta kontatzeko mo-duan a ze alde, esate batera, Uztapide batekin. Munduan hainbeste milioi izanda ezin hasiko gara denak oroipen li-buruak moldatzen, bizikizu-nez gain beste zerbait eskain-tzen ez badugu behintzat. Bartolo Aierbek ere badu egungoei zerbait erakusteko gogoia, fedea alegia. Liburua

aurrera doan neurrian, pasa-dizo jakingarririk ez eta hala ere ez zaio bukatzen zer esa-na: sinesmena izateko, meze-tara joateko, beste mundua-rekin gogoratzeke eta hala, bere aldan sermoia pranko entzun duenaren tankeran. Sinesmena Jainkoak eman edo ukatutako dohaia izan ordea, eta ez errepikatuz ika-sitako ikasgaia.

Telebista

**Ikusleon oroimenak
funtzionatzen du jaun-andereak**

Gezurra badirudi ere, ha-
maika aldiz komentatu, kri-
tikatu eta era askotako adje-
tiboak ipini dizkiogu txori-
txoak praktikatzan duen
erosketa politikari. Momen-
tuoro ludiko telebista bat
iragartzen diguten arren,
merkekeriak dira nagusi.
Eta merkekeriak ez dire-
nean errepikapenak.

Zenbat telesail, zenbat
marrazki bizidun (hauen filo-
sofi bortitz eta odoltsuaz
ez dugu ezer aipatuko) mer-
ke eskeintzen zaizkigun bi-
txi eta tamalgarria da. Bien
bitartean, lurretan barne
produktzioak ez da ezagu-
tzen, eta ezagutzen dena
dauden aurrekontu eta pro-
fesionalekin erraz gaindi
daiteke; arduradunak kon-
petenteak ez badira konpe-
tenteak jarri, nahiz ideolo-

gia berekoak ez izan. Ez da
hain zaila. Denon milioika
pezetei denok atera behar
dizkiegu etekinak, ez bi al-
derdik soilik.

Eta jaun andereak, orain-
dik ikusleok oroimena sano
dugu. Aste honetan «Vice-
versa» telesailaren lehen
atala iragartzen digute; ez
da berria, ez. Ikusia dugu,
eta ez beste telebistaren ba-
tetan, 'gure' txoritxoan bai-
zik. Ikusleak etsipenez saka-
tzen du botoia, zer egin de-
zake bestela? Nor sentitu
daiteke harro 'gure euskal'
telebistaz?

Jaun andereok, garai ba-
tetako esperantza eta ilu-
sioak aspaldi itzali zitzaizki-
gun baina txoritxo batetaz
lotsatzea larria da. Larria-
goa konponbiderik ipini na-
hi ez izatea.

**Igandez «Legearen
Basamortua».**
Justiziak
bortizkeriaren
kontra pistolez
erantzungo.

Bazkalondo zorionekoa!

J oan zitzaigun bibotedun "jaguaianoa" eta berehala
"saimon" anaien andantzak pantailaratu
zizkiguten, baina esan ohi den bezala: betirako Goikoa
bakarrik, eta hau ere txoritxoaren altzotik ospa egiteko
parada ailegatu zitzairen udaldiaren ekuadorra igaro eta
gero. Egia esanda banuen nik beldur pixka bat, alegia, ea
etorriko ote zitzaigun berriro Ferrari gorriaren gidatzai-
lea. Ez ordea, aspalditik ezagunak genituen "Switch" tele-
sailaren mutilak agertu ziren orain dela zenbait aste, beti
errepikatzen dudana ETBko erreplay egiteko joeraren es-
kutik.

Arestian aipatutako aurreko bi telefilmek zeukaten esti-
loetatik zertxobait aldentuz, bazkalondoko teletarte be-
rri honek poliziak izan nahi ez diren bi morroiaren mentu-
ra poliziakoak azalarazten dizkigu nahikoa erabilitako
klitxea jorratuz: gazteak, (Robert Wagner), bere tipo itxu-
rosoa eta egoera fisikoa aprobetxatuz, azpilan gogor eta
'eztiak' egiten ditu; besteak (Eddie Albert), adinaren ajeen
menpe, lantxo diplomatikoak egiten dituelarik. Horrela
bikotearen zati bat hankamotz dagoenez akzioa ere, ez
da Tomas eta Simondarrek eskaintzen zutenaren pare-
koa. Halaber, eskasia hau estaltzeko gidoiak korapiloo-
tsuagoak bihurtzen dira, gure babarrun irenstearen kal-
tean. Apika, amarru eta iruzur gehiegi.

Zinezaleak Donostiarantz begira

A ste honetan Seul-eko jokoekin batera —tartekatuz—
hiru luzemetraia eskeintzen digu txoritxoak. Zinea ikusi
nahi duenak Donostiako Zinemaldia bisitatu beharko du.

Igandez, «Legearen Basamortua». Ganadua ohostu eta
arrantxero baten semea hiltzeagatik lintxatzera doazen
gaztea libratzen dute herri batetako sheriff-a eta polizia
buruak. Epaiketa zuzen bat egiteko asmoz beste herri ba-
tetara eramaterakoan arrantxeroa zain izan go dute. Zu-
zendaria: Raoul Walsh. Antzesleak: Kirk Douglas, Virgi-
nia Mayo eta John Agar.

Asteazkenez, «Suarekin jolasean». Estudiante gazte eta
emakume irakasle baten arteko amodiotik pasio tragikoa
sortuko da. Zuzendaria: Howard Avedis. Antzesleak:
Sybil Danning, Eric Brown eta Andrew Prime.

Larunbatez bazkalostean «Krak-eko Baroia». Tonik kos-
monauta ilargira heltzen da. Bergerac-eko Cyranok ongi
etorria egiten diola ikustean zeharo harriturik geratuko
da. Cyrano honek beste espazio bidaiari ospetsu baten
ohorezko bankete batetara joateko gonbitea zabalduko
dio Tonik-i, Krak-eko Baroiaren gonbite banketeari ale-
gia. Zuzendaria: Karel Zeman. Antzesleak: Milos Ko-
pecky, Jana Brejchova eta Rudolf Jelinek.

zinema

■ Datorren ortziralean, hilak 23, aurtengo Nafarroa Oinez-en aurreko ekitaldi programaketaren barnean, Lesakako kultur etxean zine emanaldi bat ikusteko aukera izanen dugu iluntzeko 10etan.

Azkoitiko Zine kluba

iraila

18 Igande honetan, Azkoitiko Gaztetxearen zine klubak hil honetako hirugarren pantailaraketari ekingo dio iluntzeko 9etan. Emanaldi honetan, abenturazko filmeei eskainitako zikloarekin jarraituz, "Viaje al centro de la tierra" izeneko luzematraia ikusgai izango dugu. Herri honetako zine areto baten falta dela eta, zinemasale hauen aldarrikapen bat dugu hau, filmea bertako kultur etxean botako plazaratuko da.

"Maraton Rock"

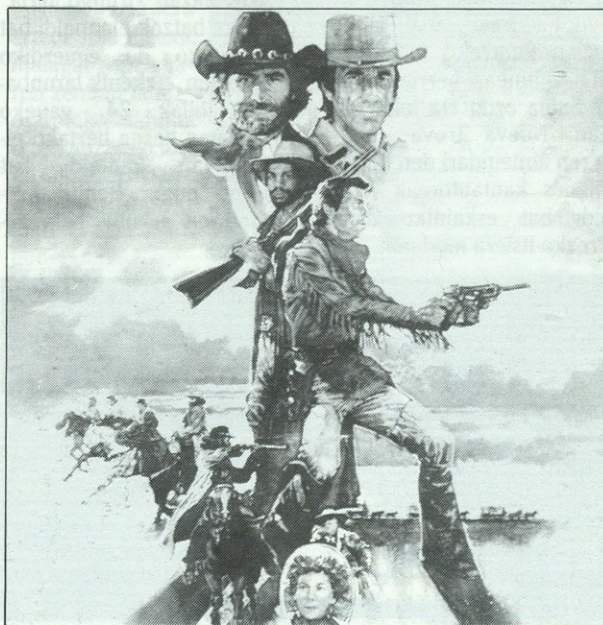
Aurtengo Donostiako zinemaldiaren ekitaldi paralerroen egitarauaren barruan, igande honetan, hilak 18, Donostiako Belodromoan eta arratsaldeko 6etan hasita "Maraton Rock" izeneko ikuskizunari hasiera emango zaio. Musika eta zinema nahasten diren espektakulu honetan "Pet shop boys", "Eurythmics" eta "The cure" taldeak eta Sting eta Tom Waits musikariak bost filme musikaleko protagonista gisa izango ditugu. Eskaintza hau erakargarria ez balitz ere, ikus eta entzumenezko saio handi hau 250etako metro karratuetako pantaila batean eta dolby stereo soinuarekin plazaratuko da.

Koxkorrenentzako zinema

Alde batetik Donostiako Altza auzoko Kasares baserriko kultur etxean eta "Haur zinea" izeneko sailan, hilaren 20ean, astearte, "La isla del tesoro" filmea arrastaldeko 7,30etan eta ostegunean, hilak 22, "Juegos de guerra" izeneko ordu berean pantailaratuko dira. Loiolako auzoko kultur etxean bestaldetik, eta izenburu berberako sailan, "El hombre más forzudo del mundo" izeneko luzemetraia plazaratuko da goizeko 11etan.

Donostiako zinemaldia martxan.— Itxaropentsu eta baikor, iadanik zinemaren aise erakargarriak astintzen hasia du Donostialdeko bazterrak. Izan ere, irailaren 24a arte XXXVI. Donostiako Nazioarteko Zinemaldiak 145en bat filme ikusteko aukera luzatuko digu. Alde batetik 'Sail ofiziala' 22 luzemetraiarekin izango dugu jaki goxoen gisan, bestetik azken bi urteotako nobedadeen erakuspen bat den 'Zabaltegi' saila arestian aipatutakoaren osagarri moduan izango da. Halaber, beste bost azpisail paintailaratuko dira eritzi eta gusto guztien alorak jorratuz: 'Latindamerikako abedea', 'Behin bakarrik bizi ohi da' ekoizpen bakarreko zenbait zinegilen lanak plazaratzen duen izeneko saila alegia, Jacques Tourneur zuzendari frantziarrari eskainitakoa, Belodromoko ohizko pantailaraketak eta azkenik sail komertziala, 'Diamante gosaria' izeneko hain zuzen.

Silverado Lasarten

iraila

22 Lasarteko Okendo Zinema Taldearen eskutik, datorren ostegunean, gaueko 10,30etan Okendo enparantzan, Lawrence Kasdan zuzendu eta idatzitako "Silverado" izeneko luzemetraia ikusgai izango dugu. 1880. urtean kokatuta dagoen filme berri honen historiak izarretako luzeek harapatutako zine merkatuari astinaldi bat eman nahi dio, betiko 'western' bat pantailaratuz gaurko bitartekoei eskaintzen duten ikuspegiaren bidez.

musika

■ Datorren ostiralean, irailak 23, "Ganbara" folk taldeak kantaldi bat eskainiko digu iluntzeko 10,30etan Barakaldoko Foru Enparantzan

■ Oñatin, gaurdia jota, irailaren 23an, ostirala, "Kortatu" eta "MCD" taldeak kontzertuan izango ditugu.

iraila

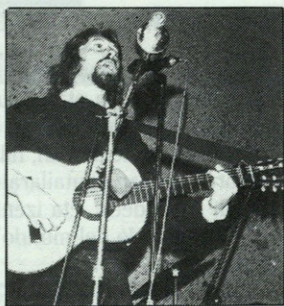
■ 24 Datorren aste honetako larunbatean, Gipuzkoako hiriburu foralean, Tolosa bait da, ez baldin baze-nekien, Anje Duhalde eta Erramun Martikorena kantu kantari arituko dira, lerrok idazterakoan lekua eta ordua zehaztu gabe zeudelarik oraino.

Llach, Laboa eta Milanes.— Getxoko IV. Folk ihardunaldiei bukaera emanez, ostiral honetan LLuis Llach eta Mikel Laboa kantariak entzungai izango ditugu Fadurako Udal Kiroldegian iluntzeko 9,30etan. Biharamunean berriz, hilak 17 baina ordu eta leku berean 'Nueva trova cubana'ren aintzindari den Pablo Milanés kantaautoreak kantaldi bat eskainiko digu urrezko itsiera moduan.

Kilometro musikalka

Urriaren 2an ospatu beharreko, Irunen, "Kilometroak 88" etako giroa epeltzeko, besteak beste Txingudi ikastolaren eskutik, hiri honetan zenbait ekintza kultural ospatuko dira 15 egunen zehar. Aste honi dagokionez, larunbat honetan, hilak 17, Lluís Llach eta Mikel Laboa batera izango ditugu kantari gaueko 10etan Urantz polikiroldegian; leku berean baina hilaren 24ean "Kortatu" etxekoek eta Ruper Ordorikak beste kontzertu bat eskainiko digute.

Oinez musika entzunez

Aurten Lesakan ospatuko den "Nafarroa oinez 88"ren aurreko ekitaldi kulturalen programaren barnean, zenbait musika saio entzuteko aukera izango dugu. Larunbat honetan hain zuzen, hilak 17, ilunabarreko 8,30etan Martin Donearen elizan musika kontzertu bat izango dugu Agustín Santano soinu-jolearen goi-mailako ikasleak eta "Bidasoa" aizezko bostekoaren eskutik. Hilaren 18an berriz, herriko plazan "Irungo hiria" musika batzakar emanaldi bat kaleratuko du eguerdiko 12,30etan. Azkenik larunbatean, hilak 24, gaueko 10,30etan hasita bertako pilotalekuan kantaldi bat izango dugu, Benito Lertxundiren eskutik hain zuzen ere.

Antiguako V. Musikaldia.— Hilabete honen zehar, larunbatero, eraturako musika ihardunaldiei bukaera emanez, datorren larunbatean, irailak 24, 1966. urtean Oleretan sortutako Andra Mari Koralak musika entzunkizun bat taularatuko du Zumarragako Antigua Baselizan. Bi zatiz osatuta izango dugun emanaldi honen, Jose Luis Ansorena izango du zuzendaritzan, Antonio Sainz errexitatzailea, Maite Arruabarrena soprano eta Javier González pianojolea izango direlarik.

bertsoak

Lizaso eta Lazkano Astigarragan

iraila

■ 17 Larunbat honetan Astigarragan ospatu beharreko Euskal Herriko III. herritarren arteko sagardo txapelketaren ekintza egitarauaren barruan, gaueko 8etan hasiko den herri afarian, Sebastian Lizaso eta Imanol Lazkano arituko dira bertsoetan.

■ Areatzan igande honetan, hilak 18, eguerdia jota Jon Lopategi, Jon Enbeita eta Xabier Perez 'Euzkitze' bertsoak izango ditugu herriko plazan eraturako den saioan.

■ Donostiako konstituzio plazaren 5. portalako bigarren pisuari dagokion balkoitik, Ilazki euskaltegiaren eskutik noski, Txomin Garmendiak eta Patxi Etxeberriak aproban jarriko dituzte beraien ahotza eta bertigoa.

antzerkia

Kukubiltxokoak.— Hau-
xe ditugu aste honetan Biz-
kaiko antzerki talde honek
plazaratuko dituen antzes-
peneak: ostiral honetan, hi-
lak 16, Basauriko Arizgoiti
enparantzan "Zokozorrimo-
nia" izaneko ikuskizuna tau-
laratuko du eguerdiko ordu-
batean; antzeslan berarekin
baina Andoainen berriz,
arratsaldeko 5,30etan azal-
duko dira herriko plazan.

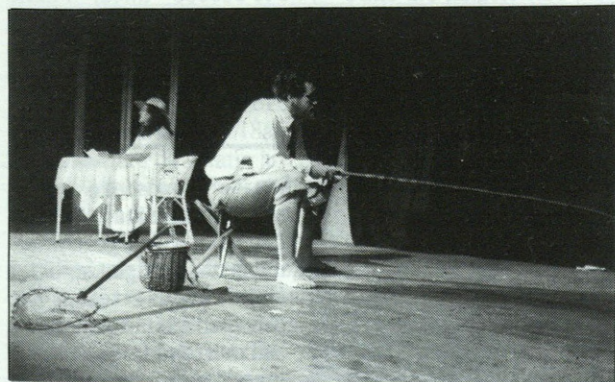

Irunaldean

iraila
18 Aurtengo "Kilome-
troak 88" aurreko eki-
taldi egitarauaren espa-
rruan, Iruñ hirian zenbait
antzespen antolatu dira.
Besteak beste, igande hone-
tan, hilak 18, "Ttanttaka"
eta "Topo" taldeek "Agur
Eire, ... agur" izeneko lana
Uranzu polikiroldegian tau-
laratuko dute. Bestalde, Ko-
kox, Kakax eta Kirriki paila-
zoak beraien ikuskizuna
plazaratuko dute Urdanibia
plazan arratsaldeko 5etan.

Donostiako Loiolan, eta Altzan

Datorren ostiralean, hilaren 23an, bi antzerki saio izan-
go ditugu Donostialdean. Batetik Loiola auzoko frontoi
estalian eta kultur etxeak antolatutako "Antzerkia eta
auzoa" zikloaren barnean, "Ttanttaka" eta "Topo" antzerki
taldeek "Agur Eire, agur" izeneko lana taularatuko dute
iluntzeko 11etan. Bestetik Altza auzoko Kasares kultur
etxean "Trapu Zaharra" taldeak "El vengador enmascara-
do" izeneko antzespina eskainiko digu arratsaldeko
7,30etan.

Zerain eta Bidanian ere, kanpotarrak maisu

Alde batetik Zeraingo pilotalekuan irailaren 17an gaueko
10etan eta bestetik Bidaniako frontoian datorren larunba-
tean, hilak 24, iluntzeko 9,30ak aldera, "Goaz" antzerki tal-
deak Xabier Mendigurenek idatzitako "Kanpotarrak maisu"
izeneko antzeslana taularatuko dute aste honetan.

dantza

■ Lezoko Dantza Es-
olaren eskutik,
igande honetan, irai-
lak 18, bertako Goiko
enparantzan eta arra-
tsaldeko 6etan, Es-
kualdeko Dantza As-
katuaren Txapelketa
ospatuko da jai giroa
aprobetxatuz.

arteak

Picasso Gastei- zen

□ Hilaren bukaera
arte, Pablo Picasso
malagar ospetsua-
ren zenbait lanez
osatutako bilduma
ikusgai izango du-
gu Gasteizko San
Prudencio are-
toan. Erakusketa
honetan hain zu-
zen, "Legado de
Zervos" izeneko
arte bildumaren
erakuspen bat bis-
taratzen da. Ale-
gia, 1926 eta 1966.
urtean bitartean
egindako zenbait
artelanek osatzen
dute kolekzio hau.
Besteak beste, gra-
bakiak, olioak,
aguafuerteak, lito-
grafiak, luma-la-
nak, keramika, 10
plater eta 2 jarroi
ikusgai izango di-
tugu. Aukera ezin
hobea beraz maisu
honen hainbat lan
ez hain ezagunak
ikusteko parada.

lehiaketak

□**Azkue saria.**— Urtero bezala aurten ere Bilboko aurrezki kutxak Azkue saria antolatu du, sari hau hiru ataletan banatzen delarik: eleberria, olerkia eta ikerlana. Lan guztiak euskaraz idatziak beharko dute izan, eta hamalagarren edizio honetan banatuko diren sariak honako hauek izango dira: eleberria, 900.000 pta; olerkia, 450.000 eta ikerlana, 450.000pta. Eleberriei eta olerkiei dagokienez, hedapenek honako hauek izango dira: eleberrietan 125 orrialde gutxienez eta olerkietan 900 lerro gutxienez. Lanak igortzeko epea urriaren 31ean bukatzen da. Dena dela, informazio gehiago jaso nahi dezuenek, telefono zenbaki honetara dei dezakezue: 94-4167000.

□**Gernika eta Lumoko argazki lehiaketa.**— Lehiaketa honetan hiru atal bereiz daitezke: gai libreko argazkiak, aldarrikapen argazkiak eta euskal jaiei eskeinitakoak. Lehiaketa honetan Euskal Herrian bizi den edozein argazkilarik har dezake parte. Neurriari dagokionez, argazkiak 18x24 zentimetrotakoak beharko dute izan, eta egile bakoitzak gehienez sei argazki aurkez ditzazke. Ar-

gazkiak helbide honetara bidali behar dira urriaren 4a baino lehen: Gernikako zine kluba, 168 posta kutxa-48300 Gernika. Informazio gehiago jaso nahi duzenok, helbide berdinerara jo dezakezue.

□**Toribio Alzaga saria.**— Euskaltzaindiak euskarazko antzerkien lehiaketa hau kaleratu berria du. Sari honetan euskaraz idatziriko edozein antzerkilan aurkez daiteke, orijinalak eta sekula argitara eman gabeak izan behar dutelarik. Sariaketa honetarako Bizkaiko Aurrezki kutxak 300.000 pezetakoko sari bakar bat jarri du. Lanaren amaieran, lema bat jarriko da, eta hertsirik aurkeztuko den kartazal batetan, kanpoaldean lema hori jarriko da, eta barrualdean egilearen izen-abizenak, bizilekua eta telefonoa. Lanak urriaren 31a baino lehen igorri behar dira honako helbide honetara: Bizkaiko aurrezki kutxaren kultur departamendua, España plaza 1-Ingoa. 48001 Bilbo.

□**Iruñeako literatur sariak.**— Iruñeako udalak antolaturiko lehiaketa honetan hiru sail bereizten dira: olerkia, narrazio laburrak eta komikia. Egileek beren helbidea Nafarroan finkatua eduki behar dute. Testuei dagokionez, euskaraz idatziak beharko dute izan, jatorrizkoak, eta argitaraga-beak. Hedapenei dagokienez, olerkien sailean gutxienez hamar foliotakoak beharko dute izan, narrazioaren alorrean gutxienez 8 folio eta gehienez 25 eta bukatzeko komikien alorrean gutxienez 5 foliotakoak beharko dute izan. Komikietan ezik, lan bakoitzaren 5 kopia aurkeztu beharko dira, izenordez sinatuak eta zein lehiaketara aurkeztzen diren ondo adieraziz. Lanak urriaren 20a baino lehen aurkeztu behar dira Iruñeako udalaren erregistro zibilean.

ikastaroak

●**Getxon ere euskaraz.**— Getxoko udal euskaltegitik adierazi digutenez, irekia dago dagoeneko Algorta eta Romoko euskaltegietan euskara ikasteko matrikula epea. Euskaltegi hauetan maila guztietako ikastaroak eskeiniko dira, EGA barne. Matrikula egiteko telefono hauetara zuzendu behar zarete irailaren 21a baino lehen: 94-4692697 (Algorta) edo 94-4646299 (Romo).

●**Presta zaitez hitzegiteko.**— Presta zaitez hitzegiteko lemapean AEK-k ikasturte berri bateri ekin dio, berriz ere aukera zabal bat eskeiniaz. Aukera honen barruan, alfabetatze ikastaroak, ikastaro bereziak, barnetegiak eta enpresetako aukera bereziak aurki ditzazkegularik. Ikastaro hauei buruzko informazio gehiago jaso nahi duzenok

zuen herrialdeko telefono edo helbide honetara jo dezakezue: Errege Katolikoak, 15-C Gasteiz 945-288922 tfnoa; Diputazio kalea, 25-2 Bilbo 94-4241710 tfnoa; Iztueta kalea, 3-2 Donostia 943-283988 tfnoa; Pontrique kalea, 17 Baiona 33-59257609 tfnoa; Konpañia kalea, 25-2 Iruñea 948-220213 tfnoa.

●**Ikastaro ugari Donostian.**— Donostiako kultur etxeetan ikastaro berri ugari hasiko dira irailan: Zeramika(bai helduentzako eta bai haurrentzako), margo eta marrazki, bitxigintza, komiki, euskal dantza, saskigintza, bideo tailerra....Informazioa eta matrikulazioa kultur etxeetan egin dezakezue arratseko seietatik zortzietatik bitartean: Altza, Harri Berri kalea, 351149tf.; Intxaurren, Larrotxene etxea, 291954tf.; Loiola, Aralar mendikatea z/g, 464770tf.; Okendo, Nafarroako etorbidea z/g, 290672tf.

ihardunaldiak

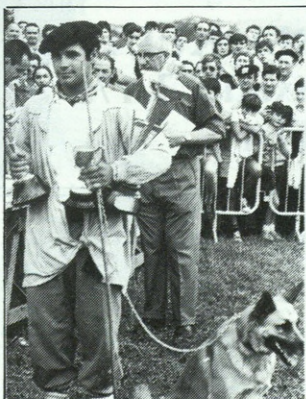
Kilometroak 88

Gipuzkoako ikastolen egun handia urriaren 2an ospatuko baldin bada ere, irailaren 17an hasita hama-bostaldi kultural bat ospatuko da Irungo herrian, bertan ospatuko diren ekintza guztien erdigunea euskara eta ikastolak izango direlarik. Ekintza hauei hasiera emateko, hilaren 17an, gabeko hamarretan Mikel Laboa eta Lluís Llach enaldia izango da Urantz pilotalekuan. Aste honetako ekintza musikalekin jarraituz, 24ean, Kortatuk eta Ruper Ordorikak emanaldi bat eskeiniko dute. Musika alde batetara utziaz, beste hainbat ekintza ere izango dira egun hauetan Irunen: honela, 18an Ttamtaka antzerki taldea izango da taularatuko dena, emanaldi hau poliki-roildegian ospatuko delarik. Ekintza hauetaz gain, hama-bostaldi guziaren zehar, musika, margolaritza eta argazkilaritza erakusketak izango dira ikusgai. Kirol mailara pasaz, irailaren 21ean, asteazkenez, Real Union eta Sanseko ekipoen arteko futbol partidua izango da Galeko zelaian. Beraz ikusi daitekeen bezala egongo da zer ikusirik egun hauetan Irun aldean.

Artzai txakurren txapelketa

iraila

18 Aurten irailaren 18an ospatuko da Oñatin artzai txakurren lehiaketa, non eta Santa Luziako zelaian. Lehiaketa honetan gure mendietan ibiltzen diren artzai txakurrik onenak izango dira, bai artzairik onentsuenetakoak ere, beren lagunaren prestotasuna erakusteko asmoz.

kirolak

Eskalada ikastaroa.— Gipuzkoako mendi elkarteak antolatutako, irailaren 24-25 eta urriaren 1-2 astebukeratan eskalada ikastaro bat izango da, ikastaro hau lehen mailakoa izango delarik. Lehenengo astebukeratan Amezketako Zazpi Iturrin elkartuko dira mendigoizaleak eta bigarrenan berriz Arabako Eginon. Informazio gehiago jaso nahi duenak, telefono honetara dei dezake, 671257, bertan Mikel Goikoetxearekin hitzegin daitezke.

Traineruentzako azkeneko txanpa.— Irailen emango zaio bukaera aurtengo traineru denboraldiari. Aste honetan hiru bandera izango dira jokatzeaz eta honela denboraldia amaitzat emango da. 17an eta 18an Nerbioi bandera jokatuko da Portugaleteko uretan. Egun berean, eta azken orduko aldaketarik ez baldin badago, Kontxako lehen hiru traineruak Getaria-Donostia estropada jokatuko dute, egun honetan bestetan baino estropada luzeagoa jokatuko bahar dutelarik. Denboraldiari amaiera emateko, irailaren 24ean El Corte Ingles saria jokatuko da, hau arte Portugaleteko uretan jokatuko delarik.

mendi ibilaldiak

□ **Euskalduna:** Andoaingo mendigoizaleek, Bidaniako portua-Ernio-Alkiza-Anoeta umeentzako bira egingo dute irailaren 25ean.

□ **Tabira - Kresala - Arrona:** hiru elkarte hauetako mendigoizaleek Besaidera egingo dute ibilaldia 18an.

□ **Xabier - Antxeta:** Gabardito-Bisaurinera egingo dute irteeraldia donostiar mendigoizale horiek irailaren 24 eta 25ean.

□ **Pagoeta:** Zarautzeko mendigoizaleek Erniora egingo dute ibilaldia irailaren 25ean.

□ **Ernio:** Aste honetan ere Erromeria izango da Ernioko zelaian, bertan mendigoizale ugari elkartuko direlarik.

57. orrialdeko KONTRAPASAREN soluzioa

I. Kinka. II. Dongea. III. Gordea. IV. Sendia. V. Tarte. VI. Irungo. VII. Zentzu.
«Grina agertzen den edonon suertatuko da gizakia».
Japoniako esarera zaharra.

TELESFORO MONZON

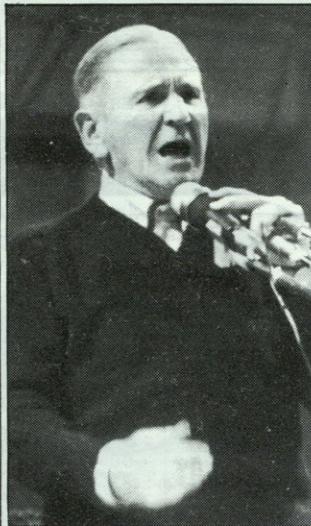
Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

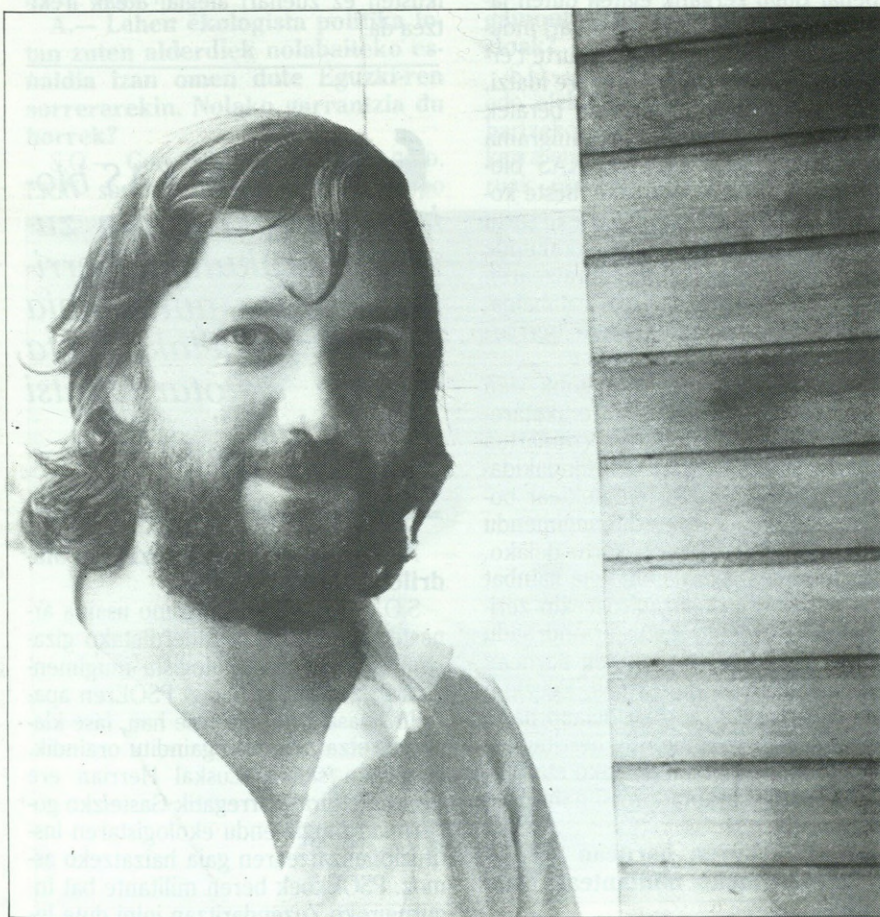
JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonia

Sabino Ormazabal, Eguzki erakundearen partaide

«Euskal ekologismoa, askatasun nazional eta sozialaren mugimenduko beste frontea»

Sabino Ormazabal. Donostiarra. 77. urtetik hona Euskal Herriko ekologismoari eta antinuklear borrokari buru-belarri lotu bada ere, ez ditu beste herritan, Mendebaldeko Alemaniakoa kasu, eman diren eta ematen mugimenduak begibistatik kentzen. Alde askotako kritiken beldur izan arren, bereari eusten dion eta hitzak neurtzen dakien pertsona dela erakutsi digu.

Makina bat borroka ekologiko eta antinuklear ezagutu du GITE—IPESeko langile honek.

ARGIA.— Borroka antinuklearra aspaldi ezagutu da hemen baina mugimendu ekologistaren erreferentziak noiz eta nondik datoz?

Sabino Ormazabal.— Hemengook ezagutu genituen mugimendu ekologistaren lehen erreferentziak frantses estatutik etorritakoak izan ziren. 77.eko hauteskunde munizipaletan 200.000 boto atera zituzten eta hurrengo urtean Asanblada Nazionalera aurkeztu eta 600.000. Urte hauetan Euskal Herrian lehen bilerak ematen dira. Hala ere, 74. urtearen inguruan Nafarroan, baina estatutik espainarraren markoan, bilerak batzuen eman ziren. Aurretik borroka antinuklearra ederki asko ezagutu genuen eta hau, oro har borroka politiko bat izan bazen, ekologista ikuspegi batetik ere borrokatu zen.

Garai hauetan Madrilgo talde ekologistetan frantses ereduak jarraitzen zen ala ez eztabaidatu zen eta ezezkoa ateratu, garai hartan baldintza eta mila desberdintasun zegoelako mugimendu baten eta bestearen artean. Alemanian 79.ean 'boom' eman bazen 83.ean 27 diputatu erdiesterakoan indarra azalduko dute, ez bait zuen inolako ezker aldeko talderik horrelako kopururik ateratu hauteskunde horiek arte.

A.— Ezkertiarrek hori ez bazuten lortu, nolatan lortzen dute ekologistek hori?

S.O.— Han oinarritzko mugimendu bat zegoen, hiritarren iniziatibak (hemengo garai batetako auzo elkarteak bezalakoxeak) azpiegitura alternatiboak: dendak, lan postuak, komuna kolektiboak... oinarritzko potentzia bat zegoen. Gero 68.eko eraginak zeuden... Garbi zekusaten gizarte kapitalista hartan marko egokia zutela elektoralki ere borroka egiteko eta horrelaxe egin zuten.

“Sistimak planteamenduak asimilatzeaz gain, pertsonak asimilatzeke gaitasun ederra du”

Hemen, Euskadin, hausturarik eman ez denez, marko minimorik ez dagoela pentsatzen da oraindik; hemen marko juridiko-politiko berri bategatik borrokatzen dugu.

A.— Euskal Herrian ikusten al duzu aukerarik Alemania bezalako mugimendu ekologista indartsu bat hauteskundeetan fuerte izateko?

S.O.— Euskal Herrian ez, baina estatu espainiarrean emango da, batez ere, sistimak beharrezko duelako. Hain pentsakera desberdineko jendea elkartu beharko du, ezin izango duela berezko filosofia ekologistarik gorde. Bodrio bat izango da. Sistimak planteamenduak asimilatzeaz gain, pertsonak asimilatzeke gaitasun ederra du.

Euskal Herrian berriz, hasieratik ezker indartsu bat dago, hausturaren aldekoa eta ekologismoaren planteamendu guztiak bereganatzen ezbaditu ere, gehienak bereak bezala sentitzen dituenak. Ezker honek ez du elektoral hutsunerik uzten.

A.— Aipatu duzu sistimak planteamendu eta pertsonak bereganatzeko gaitasuna duela. Ez al da hori Alemanian suertatu?

S.O.— Hor Alderdi Berdean fundamentalista eta errealisten arteko eztabaida dago funtsean. Batzuk zenbait puntu aurrera ateratzagatik paktuak egin eta zenbait planteamendu ekologista 'ahazteko'aren alde agertzen dira, errealistak berriz, ez dira 'ezkontza' horien hain aldekoak. Afera gizartea aldatu ala dagoenean utzi nahi ote den sinestea da.

Honela, estatu espainiarrean *gizartea normalizatu* nahi duten 'El País' eta gainerantzeko komunikabideek, behin eta berrito, Mendebaldeko Alemaniaren, Frantziaren eta Belgikaren ereduak irudikatu behar direla adierazten dute. Instituzioetan eta joku demokratiko burgesean esku hartuko duen ekologista alderdi sendo bat osatu behar dela; gutxi gora behera Herri Batasunarekin egin nahi dena. Baina ekologista mugimenduak kalean lan egiteko eta gizarte industrializatuen hondamen irrazionalak kritikatu duen ahotsa izateko jaio ziren. Mugimenduak bere izate-arrazoi hori galtzen duen une berean sistimak bereganatuko du. Horregatik gure hel-

«Praktikak esango digu indar politiko baten menpe ari ote garen ala ez».

buruak zeintzu ziren eta gizarte hau aldatzeko norekin joan behar genuen erabaki zen.

A.— Horregatik, behar bada, Eguzki-k jaso dituen kritikatako bat KAS blokearenganako hurbiltasuna izan da.

S.O.— Herri honetan batasun prozesu bat ematen saiatzen garen bakoitzean kritikak berehala altzatzen dira baina kritika hauek nondik datozen ikusi behar dugu zergatik egiten duten jakin ahal izateko. *El País* 'egunkari independentea'k, ez du Eguzkiren urte t'erdiko bizitzan beretaz lerrorik ere idatzi, baina aipatu duen bakarrean, beraiek eginiko eta asmatuiko organigrama batetan ezartzeko izan da, KAS blokean alegia. *El País* bezalaxe, beste komunikabide batzu ere joku berean sartu ziren, guztiak Euskal Herriko erakunde herritar askoren berregituratzearen une zehatz batetan; hau da, eztabaida, sendotze eta datorren egoera berriari egokitze fase batetan.

Beste kritika batzu gertuagotik izan ditugu. Hala ere, Eguzki-ren eraketarekin mugimendu ekologista berrindartua atera da, eta ez alderantziz. Nik dakidala, oker naiteke noski, antinuklear borrokaren militanterik ez du mugimendu ekologistarik utzi Eguzki sortu delako, baina lokal mailako hainbat eta hainbat talde ekologista, ingurugiroarekin zerikusi dutenak... etab. Eguzki-ra hurbildu dira. KAS edo besteren baten barnean gaudela esatea ez da erreala, Eguzki-n gaudenon burutik hori ez delako pasa, eta ez da zuzena erakunde herritar batek autonomia galtzen duelako eta Euskadiko sektore askotara iritsi nahi delako.

A.— Eguzki-ren barnean ideologia desberdineko militanteak izango dira.

S.O.— Bai. E ta bere barnean borroka ideologiko eta eraginak gauzatzeko

ahaleginak ere badaude. Eguzki sortuaz, sektore garrantzitsuek hibernazioan zituzten ekologista politikak Eguzki-n bertan garatu ditzaten bultzatu du. Praktikak esango digu indar politiko batzuren menpe makurtzen ari ote garen ala ez. Horregatik helburuetako bat zenbait sektoreri, Euskadiko Askatasun Nazional eta Sozialaren Mugimenduaren barnean ekologiak joka zezakeen garrantzia gaurdaino hain garbi ikusten ez zuenari alegia, ateak irekitzea da.

“Eguzki KAS blokean egotea ez da zuzena, erakunde herritar batek autonomia galtzen duelako eta sektore askotara iritsi nahi delako”

A.— Sor al daiteke Eguzki bat Madrilén, adibidez?

S.O.— Ez. Hañ derrotismo usaina arnasten da. Ezkertiar alderdietako giza-banako anitz eta ekologista mugimenduaren zenbait buruzagi PSOEn aparatura pasa ziren eta fase hau, fase kla-bea niretzat, ez dute gairitu oraindik. Honelako saioak Euskal Herrian ere egin nahi dira, horregatik Gasteizko gobernu mugimendu ekologistaren instituzionalizatzearen gaia haizatzeko asmoz, PSOEkoek beren militante bat In-gurugiroko Zuzendaritzan ipini dute In-gurugiro Agentzia bat osatzu. Eta luza-rora erabaki bat hartu beharko da.

“ Hau aldatu nahi dugu baina ez dugu uste guk aldatu behar dugunik bakarrik ”

A.— Zuk nola dakusazu hori?

S.O.— Lehen esan bezala, Eguzki bezalakorik ezingo luke Madrilen sortu. Eta zergatik? Hau aldatu nahi dugu baina ez dugu uste guk aldatu behar dugunik bakarrik. Ez da borroka globalizante bat, beste fronteei batera, Euskadiko Askatasun Nazional eta Sozialaren Mugimendua deitzen den horren beste frontea baizik. Erabaki eta botatzeko eskubidedun indar ekologista eta Herri bezala marko egoki bat ez dugun artean, itxura egitea besterik ez da. Institutioek ez dute inolako interesik —ez bait dute erakusten— gai ekologistak errotik tratatzeko. Hor parte hartzea instituzioei aurpegia garbitzea litzateke, hauek ‘ekologia instituzioetan erroturik dago’ esan dezaten. Beraz, epe motzean hau aldatzeko borondate politikorik ez dagoenez...

A.— Lehen ekologista politika lotan zuten alderdiek nolabaiteko esnaldia izan omen dute Eguzki-ren sorrerarekin. Nolako garrantzia du horrek?

S.O.— Gure Historia irakurritz gero, EKIN sortzen denean, PNVk oztupo

handiak jarriko dizkio bere inguruan eta kontrolpean ez dagoen taldeari. Horrek erakusten digu ez duela guztia homogenoa izan beharrik. Tentsioak, eztabaidak... onuragarriak dira Eguzki-ren barruan. Bakar-bakarrik joatea baino, tentsio hauekin irauteari eusten badiogu, beste garaipen bat izango da.

A.— Hori al da Herri Batasunarekin gertatzen dena?

S.O.— Konplexua da gaia, baina bai, Herri Batasunaz ari nintzen. Herri Batasuna eta Eguzki-ren arteko erlazioak hobeagotzeko gauza asko egin daiteke. Hor badaude ekologista eta ingurugiroa tratzen duen HBren Batzordea, zinegotziak, eta beste alderdietako zinegotziak ere bai, guzti hauekin harremanak sortu beharrekoak dira.

A.— Hala ere, lehen aipaturiko tentsio horiek muga batzu izan beharko dituzte.

S.O.— Tentsioekin perspektiba galtzeko arriskua dago. Asko teorizatu baina arazo zehatzen aurrean ekiteko gaitasunik ez izatea arriskutsua da. Debatetik behar beharrezkoak dira baina ez lehentasunak ahaztuz eta perspektiba galduz.

Bestalde, oso garrantzitsua da jende gaztearengan dugun harrera. Jende gazte asko, 18-19 urtetakoa, interesatzen ari da eta freskotasun horrek bere garrantzia izango du gerora.

A.— Eguzki-tik nola dakusazue gainontzeko alderdi parlamentarioak?

S.O.— Bada garaia ekologia luxozko edo elektoral gaia baino gai serioztat hartzeko. Hortxe daude Euskadiko Ezkerra eta Eusko Alkartasuna, beren buroak ekologistatzat dituztenak, baina

udal edo nazional mailako ekintzetan ez zaie inondik ere ikusten. Parlamentario esparruko alderdi guztiek, HB ezik, oinarritzko mugimendu ekologikoa bertan behar utzi dute. Eta ez geuk erasotu ditugulako, inolako borondaterik ez dutelako baizik.

A.— Nazional mailan borrokatzen duzuenek, Iparraldean zer egiten duzue?

S.O.— Borroka antinuklear mailan lehen kontaktoak 79.ean izan genituen. Ortzadar taldearekin hain zuzuen ere. Iparraldean ere zentrale nuklear bat ioini nahi bait zen. Egun ‘Patxa’ kolektiboak komite antinuklear bat sortu du eta ekintza baterakoia dira berezitasun aipagarriena. Hala ere, zailtasunak salbatuz, erlazioak bideratzeko ahaleginak egitea derrigorrezkoa da.

A.— Harrigarria benetan gaur egun zenbat alderdi eta pertsonaltate ekologista dagoen.

S.O.— Ekologistatzat azaltzea botuak erosten ditu. Madrilen eta estatutuan osoan, Partido Verde Vértice eskubitarrek, inolako marketing-ik eta bitartekorik gabe, hau da, kanpaina kaskar batez botu mordo bat eskuratu zituen. Hondamen ekologiko handi bar dagoenez jendea oso sentsible dago eta alderdiak ez dira motzak.

A.— Baina instituzioek egiten dituzte errekek garbitzeko kanpainak... etab?

S.O.— Sistima berak bere produkzio maila arriskutan dakusanean, demagun produkzioaren kate bat oker dabilela, errekek kasu, edo militarismoan misilak, egoera limite honek sistimaren bizitza bera arriskutan jartzen duenean alegia, sistima erreforma zenbait egin beharrean dago; hauxe gertatzen da errekekin. Honela, alderdi gestionatzailerik hori konpontzeko baliabideak ipintzen dituzte. Baina hauen borondatearen tamaina ikusteko, pentsa: Euskal Herriko hondamen ekologikoaren %80a edo gehiago Administralgoak egiten du edo bere onespenerarekin egiten da.

A.— Panorama hau azaldu eta gero, norantz doa Eguzki?

S.O.— Nik behintzat itxaropen handiz dakusat. Egiteko handiak ditugu eta benetako masa erakunde batetarrantz goaz. Ekologismoa ekologistena bakarrik ez izatea lortu behar dugu bestela... Gure desafio handienetako euskal gizarteko beste sektore batzutara zabaltzea da, hortxe ditugu EHNEko baserritarrak, medikuak, biologoak... Horretarako udarako martxa ekologista bat proposatzeko asmoa dut Eguzki-n, ea oraindik ez sentsibilizatutako sektore horiek geureak egiten ditugun.

“Euskal Herriko hondamen ekologikoaren %80a edo gehiago, Administralgoak egiten du edo bere onespenerarekin egiten da”.

INAKI ZUBIONDO

Gose grebak eta mugimendua Iparraldean

Isolatutako euskal presoak gizaki legez trata ditzaten

Bederatzi ziren lerrook idazteko orduan gose greban sartutako euskal preso politikoak, eta mugimendua beste presoen artera ere zabaldua dateke laster. Hasieran Iparretarrak erakunde armatuko partaide izatearen akusaziopean atxilotuak izan dira gose grebari ekin diotenak, Fresnes-ko espetxean, eta beste lau presorekiko elkartasuna da mugimenduaren eragilea.

Presoek espetxeetan duten gose greba harmari heldu diote. Kalean berriz, mobilizapenak hastear daude.

Hiru preso dira oraindik ere erabateko isolamenduan dauzkatenak agintari frantsesek: Babi eta Filip Bidart anaiak eta Patrik Lambeye. Isolamendu egoera horretan eduki dituzte bai IKko eta bai ETAko beste preso batzuk ere, baina

sozialistak berriz gobernuaz jabetu ondoren gehienak errejimen arruntean sartu zituzten. Babi, Filip eta Patrik aldiz espetxean sartu zituztenetik isolaturik daude, zelda banatan bakarka eta erakunde humanitarioek «tortura zuria»

deitu duten baldintzapean: argi naturalik ez, betonezko mahai eta oheak, funtzionarien tratu bereziki gogorra, eta beste. Filipen kasoan, patioko paseorik ere ez zaio ematen.

Tortura zuria espetxe frantsesetan

Laugarren preso baten egoera ere konponbidean jarri nahi dute gosegreban sartu direnek. Ttotte Etxebeste gerriz behetik paralizaturik dago, eta denbora labur batez hospitalean eduki zuten arren Fresnes-ko eritexe-presondagian daukate. Hura hospitale normal batera eraman eta errekupeazio tratamenduan jartzea eskatzen dute grebalariek.

Kanpoan, «Ahaideak» erakundearen eta EMAko partaide diren Herri Taldeen inguruan antolatzen ari da mugimendua, eta urrirako iragarri dira kanpainaren ekintza zentralak, seguruenik katedralean egingen den gosegreba baten berria ere zabaltzeko delarik.

Gose greba honek berriro ipintzen du mahai gainean Ipar Euskadin eta Estatu Frantsesean preso diren euskaldunen inguruan dagoen zatiketa, mugimendu abertzalearen zatiketaren adar baino ez dena. Diferentzia politikoak hor daude, baina Pariseko Gobernuaren eta jujeen gogorkeriak preso guztiak harapatzen ditu. Horren lekukoak dira IKkoak izateagatik bezala ETAkoak izateko susmopean detenitutakoak, Legrand jujeak eduki ditzakeen susmo antiteroristen eta Rocard-en gobernuaren kalkul politikoaeren mende. Aste hauek garrantzikoak izango dira euskal preso politikoaren aldeko mugimenduaren batasun posibleari begira.

I.Z.

Inflazioaren kontrako katixima (eta 6)

ORAIN arte aipatu dugun errenta eta prezioen politika orokorrak kapital nahiko hornituko luke jendearen premiak betetzeko. Izan ere, gaur egunean aurrezki osoaren parterik handiena gorporazioek eginga bait da. Hau ez da kontrakoki afektaturik izanen, zeren gorporazioen mozkinak iraganeko esperientziarekin parean egonen lirateke (mozkinok, hala ere, ez dira etorriko prezio handiagoetatik baizik eta salmenta handiagoetatik). Beste aldetik, aurrezki pertsonal parte handi bat segurantzia sozial eta pentsio fondoen eran agertzen da. Hauek ere ez lirateke afektaturik izanen. Inflazioa dela eta, erosteko botearean jendeak jakiten badu bere aurrezki pertsonaletik ez dutela bat ere galtzerik izango, aurrezteko pizgarri gehiago izan lezake.

Gorporazioek maneiatutako ekonomia-aren azpi-sistiman prezio eta alokairuen kontrolak enplegu osoa, ahalmen produktibo osoa, eta hedapen eta hazkunde ekonomikoak ondoriotzat permiti ditzake. Errenta eta prezioen politika orokor hau gure mundu ekonomikoari derrigorrezko egokitze bat besterik ez da, baldin eta inflazio eta langabeziarik gabe ekonomia funtzionatu dezan nahi bada.

AIPATUTAKO politika ekonomia-aren kuadroa gaur egungo ekonomian dagoen desegokitasun estrukturala, barneko bikoiztasuna, konpontzen saiatzen da. Izan ere, entpresen merkatu txikia bultzatu nahi du, gorporazio handiek daukaten botereari kontra egiteko. Honela, ahulen egoera, txartoen dauden klase sozialen maila hobatu nahi

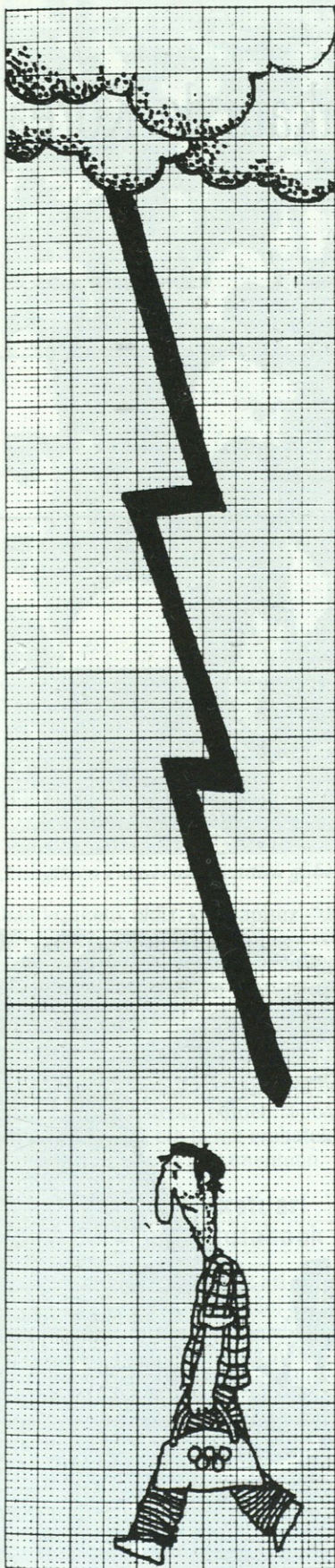
da. Entpresa handien eta bankuen nazionalakuntza ez da konsigna ideologikoa- ren ondorioa, baizik eta langabezia eta inflazioaren kontrako premia objetibo eta historikoa. Beraren azken helburua ekonomia nazionalaren *kontrol demokratikoa* besterik ez da. Euskal Herrirako nazio-berreraikuntza proiektuak, nahi eta ez, kontrol demokratiko horiek eduki behar ditu kontutan baldin eta gaurko egoera larria gainditu nahi bada. Prezio eta alokairuen kontrol administratibo zuzuzenak kredituetarako interes jeitsiera dakar. Hau pizgarria izan daiteke entpresen ttipietarako, zeren entpresa hauek, merkatu-mekanismoaren pean bait daude (merkatua perfektua ez denez gero, gorporazio handien eragina dela eta, gutienezko alokairu eta prezioen neurri zuzentzaileak behar dira).

Neurri horiek, beste aldetik, *plangintza* ekonomikoa behar dute, bai eta amankomuneko nazio-interesaren zentzua ere, zeinak kooperazio eta kontsentu soziala esan nahi bait du.

NEURRI horiek guztiok sozialismo moeta berritatz har daitezke. Politika honek ez luke gehiagorik langabezia erabiliko inflazioa mugatzeko, gaur hemen eta orain PSOEkoek egiten duten bezalaxe. Honela izanik, langabe-koentzat lanpostu frango sor daiteke. Proposaturiko neurriak direla bide, jendea lan egiten ezar daiteke eta instalazioek beren ahalmen produktiboetan lan egin dezakete. Euskal Herrian lan postu gehiago eman lekieke gazteei, emakumeei, ez kualifikatuei, inflazio espiralari areagotu baino.

Amatzeko, derragun, programa orokor hau praktikan berehala jar daitezkeela, populazioaren gehiengo batek nahi izanez gero. Gakoa politikoa da beraz, ez teknikoa. Ez dira behar hamarkadak praktikan jartzeko, zeren aipatu diren aldakuntza teknikoak epe labur batez burutu bait daitezke.

JOSEBA TOBAR-ARBULU

Zenbait egunez munduaren zilbor bilakatu da Korea

Seulgo olinpiada, muga oroz gain... bat izan ezik!

Eredu bat izan daiteke hegoaldeko Korea. Orain hogei urte Asiako herririk pobreenetakoa zen, eta egun, zirkunstantzia desberdinengatik, munduko herririk eraginkorrenetakoa bilakatu da. Ekonomiaz goraka dator, geldigaitz. Jendea... jendea ez da zenbaitek pentsa lezakeen bezain ongi bizi, baina ez beste zenbaitek pentsa lezakeen bezain gaizki ere.

Astebetez izan gara Korean, eta herri haren biziak, grinak, eta kulturaren indarrak harritu gaituenaz bat, hango "eredu"ari buruz ideia inpresionista batzuk hartu ditugu. Jende gehiena juxtu bizi da, baina duintasunez —ez da Europar bezala eskale-jenderik ikusten kale ixkinetan—, harrotasunez, eta, hori bai, beste inon baino lanperatuago.

Munduko (bereziki, EEBBetako) kapitalari esker, eta bai beste faktoreengatik ere, Korearen ekonomiaren momentu ona beste aldi batez luzatuko da. Sistema kapitalistaren barnean, noski, 40 milioitako herri hari hein batean masedegarri gertatu zaiona. Koreatar langile asko ez letorke bat baieztapen horrekin, eta astero lanean bataz beste ematen dituzten 54-56 orduak gogoratuko lituzkete —ez bait dituzte sartzen, inoiz erakutsi nahi izan denez, "konfuziotar izpiritu"rik daukatelako, patroien presioez eta soldata minimoarekin bizitzeko diña ez dutelako baizik.

Gobernua jendea estutasun horretan edukitzen ahaleginduko da, ez erreformarik egiten, erreformek —soldaten altxatzea, kasu— ekonomia arriskuan jar

Ordu extrarik sartu gabe nekez atera dezake bizimodua langile famili batek.

Langileen eskaerak atenditu gabe, grebak eta manifestazioak erreproduzi daitezke jokuak eta gero.

bait lezakete; aldiz, kontrapisuz, "demokrazia politiko" delakoa areagotuko da, segurki, eta problema handiegirik gabe, dirudienez, oposizioko partidurik garrantzitsuenak *establishment*-aren partaide direlarik honenbestez: Roh Tae-woo presidenteak elkarrikketa ugari izaten ditu oposizioarekin, eta behar-ko, presidentzialetan botoen %36a jaso bait zuen soilik, eta beraz erabateko gehiengorik ez dauka parlamentuan.

Mundu merkatuari ederki egokitutakoak

Koreak (beti hegoaldeaz ari gara noski, iparraldean beste 20 milioi lagun bizi direla ahantzi gabe) oso populazio gaztea dauka, %55a 25 urtetik beheiti, eta gazteok ondo eskolatuta daude, %90a 17-18 urte bitartean aritzen delarik eskoletan. Klase ertaineko jende sail zabal bat osatzen ari da, eta berorren partaide dirateke horrenbeste hots atera "estudianteak", poliziarekin enkontru gogorak izaten dituztenak.

Ikasleen mobidak —imajina daitekeen bezala— bakarrik ez direnak— itxuraz ahuldu dira (lehengo urtekoen

indarrak ez dutela begi bistan da), baina olinpiadak pasa eta gero ikusi behar, orain denak konformatu bait dira tregoa itxurazko batean baina kontraesanak hor daude.

Kontraesanak ekonomian, Koreako booma oihalgintzan, siderurgian eta ontzigitzan oinarritu bait da, munduan krisiak ukitu sektoreak hain zuzen ere, baina horretan badirudi koreatarrak buelta emateko gauza izango direla, puntako sailtan (elektronika, informatikan) nahiko aurrera bait dabilta. Autogintza ahaztu gabe, Daewoo eta Hyundai firmak batipat, kantidadean esportatzen dutenak eta 1993rako produkzioa doblatzeko asmotan direnak.

Koreako ekonomia bosturterokotan planifikatzen da, eta —"sozialismo erreala"etan ez bezala— disziplina handiz betetzen dira planak, aparte munduko ekonomiari arront ongi egokitzen asmatu dutela.

Asuntoa da, sindikatuak eskatu bezala bizimaila igoko balitz, Koreak konpetitortasuna galduko lukeela, eta bertako korporazioak ere kapitalak Tailandiara edota Txinara desbideratzen hasiko ote diren, beldurra dago.

Batasuna: printzipala da zailena

Bestalde, joku olinpikoen giroa ederki aprobetxatu dute Seulgo agintariek, ateak "ekialde"ra (berek ez diote horrela deituko) zabaltzeko, hala Mosku nola Pekinera, eta batzuk bestekin era askotako akordioak sinatzen ari dira, gisortan eta pausuz pausu munduko ekonomia korapilorik interesgarrienetako bat antolatzen ari direlarik.

Arazo gaitza, gaitzena noski, Koreako batasunari dagokio, ezker aldetik talde askok erreibindikatzeko dutena, baina gobernuak ez du horri buruz galeriari begira keinukeraren bat besterik egiten (abuztuko bi aldetako buruzagien topaketa, esate batera). Asimilagaitzeko eskakizuna beraz, eta iparraldetik edozein informazio zentsuraren bahetik igaroten da, eta inkomunikazioa —nahiz 50.000.000 gerraz geroztik 10 milioi familia berexita bizi— alde batekoa da. Horretaz arduratzen dira, alde bateko eta beste militarrez gain (Iparrak 800.000ko armada du, Hegoak 600.000koa) muga zehar barreiatutako 43.000 EEBBeko soldaduak.

Ipar Korea "askatasunaren etsaia" da, eta egunero gogoratzen du prentsak —gu han ginelarik, adibidez, Seulgo egunkari batean hiriburuaren "zentralismo"aren aurka mintzatzen zen editoriala (10 milioi lagun biltzen ditu kapitalak, eta hegoaldeko produkzioaren %70a), zergatik eta estatuko aberastasunak Iparraldetik gertuegitxo daudelako, eta beraz erasotzen erraz. Bestalde Japon ere oso da batasunaren kontrakoa, indarrak batuz gero Korea are potentzia beldurgarriagoa gerta bait liteke. Hori dugu tabua, eta aldi berean herriaren xederik funtsezkoena, nahiz eta izkutatua. Horixe esijitzeagatik badira preso franko, eta momentuz amnistiarik emateko inolako asmorik ez dauka gobernuak.

Gobernua, diogu, eta militarrek ere sartzen ditugu boteregune horretan, izan ere prozesua oso "gertutik" segitzen bait dute, eta gu Seul utzi genuelarik jokuen ondoko kolpe baten posibilitateaz hitz egiten zen, baina —harritzeko— Espainiako orain dela urte batzutako egoeraz parekatzen zen hangoa, esan nahi baita, gorabeherak eta sus-toak izanik ere, "demokrazia"ren garapena segurutzat ematen da.

PABLO SASTRE

Istiluak ere baditu jokuak

Lurrez Euskadi lau aldiz, jendez Euskadi hamasei aldiz da hegoaldeko Korea. Gainpopulaturiko estatu horretan ospatzen dira 24garren joku olimpiakoak, eta aspaldiko partez, gutxi batzuren boikotarekin. Lehengo astean Sotomayor cubatarrek alturakoan erreusitu errekorak (2,43 mt.) Karibeko atleten ausentzia nabarmeneraziko du, baina gaineratikoen hutsa —iparraldeko koreatarrek arku jaurtiketan salbu— sinbolikoa gertatuko da.

Estatubatuar eta sobietarrek behinik behin elkarrizketa muturrak ikusiko dizkio-te, aspaldiko partez, azkeneko 1976ko abuztuan, Montrealen lehiatu ziren eta. Gero Moskukoa etorri zen, Afganistan zela eta hainbat estatuk boikoteatu zutena, eta ondoren Los Angeleskoa, ekialdekoen espero litekeen erantzunaz.

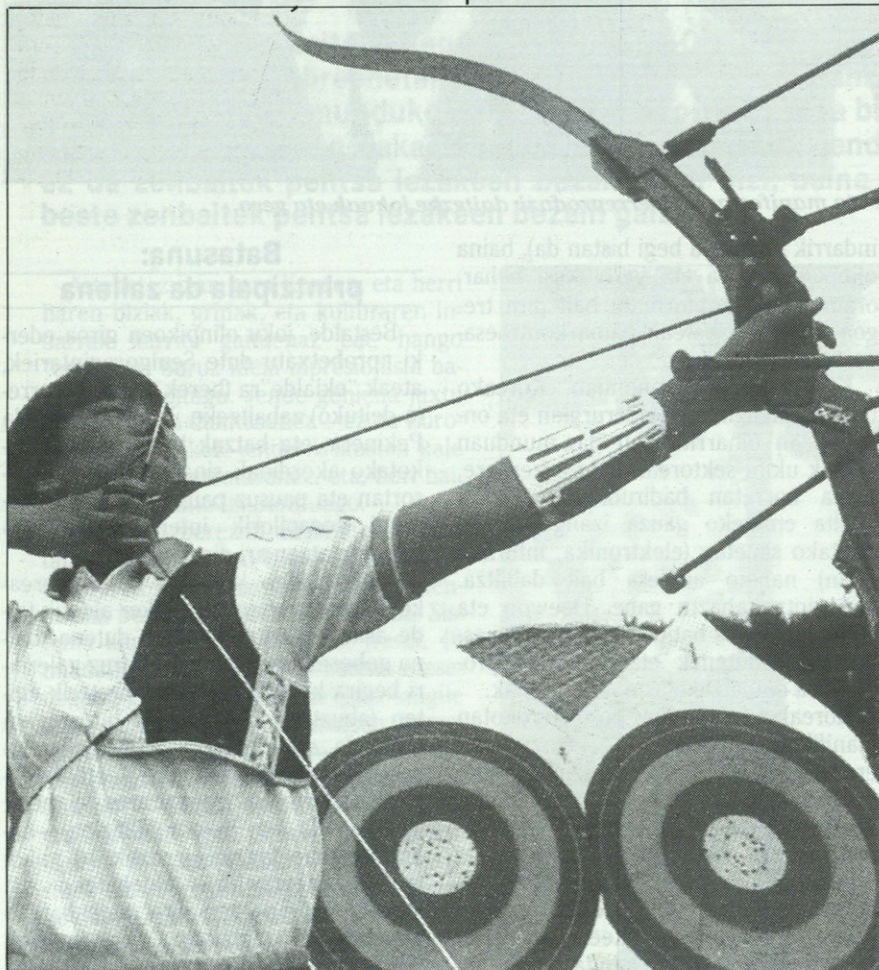
Baina politika, kiroltzale kaska-gor batzuri onartzea neke zaielarik ere, beti egon da olinpiadetan presente. Montrealen bertan, 28 estatu afrikarrek egin zuten boikota, Hegoafrika kausa. 1972an, Munichen, palestindarren komando batek israelarren erresidentzia erasotu zuen. 1968ko Mexicotik berriz, eskunarru beltzez estali ukabila altxatzen zuten beltz haien irudia gorde dugu denok. Eta hola segi genezake, anekdotaz anekdota (Berlingo 1932ko Hitler-ena ez da apalena, Jesse Owens-i ez txalotzeagatik estadiumetik aldegin bait zuen), eta bai aro zaharreko jokuetaraino iritsi ere, Greziako Kristo jaio baino lehenagoko haietan ere jokuak hiriarteko gerrak «beste bitarteko batzuek» jarraitzeko balio zutela garbi ageri delarik.

Aise tapatuko dute diru-zuloa koreatarrek

Jokuak paratzeko beharrezko diren baldintza ekonomikoek berek determinatzen dute beren ebakera politikoa. Edozein estatuk ezin lezake joku batzuri kopetarik eman, eta hala, ikusten dugu gehienaz ere eskualde mailako ikuskizunak antolatzen dituztela: Siriak Mediterraneoko jokuak (87), Keniak panafrikarrak (87), Marokok Afrikako futbol txapelketa (aurten), eta abar; ez izaki horregatik pobreenetari-koak, aipaturikoak.

Batek ahal bazuen, Koreak ahal zuen, eta abagadunea aprobetxatu zuen. 23 kirol olimpiarik eskatu instalazioetan 3,1 mila milioi dolar gastatu ditu, eta beste 6 mila milioi inguruko azpiegituran, autobideetan, milaka etxebetetakoentzat etxe berriak paratzen eta abar.

Jokuekin aldiz, kanpotiko inbertsioak ugaritu dira: 86tik 87ra hiru biderkatu dira. Mila milioi bat dolar telebista-eskubideez eta publizitateaz eskuratuko dute, eta bosturteroko planak beste 1,4 mila milioiren karga bereganatu du. Gastu zuzenetan 900 bat milioitako zuloa gelditzen da, ordea irabazi ez ekonomikoak ez dira makalak: 300.000 bisitari, estatu sozialistetara hurbiltzea, potentzia ekonomikoen taldean sartzea... Jokuak eta segidan atzeralditxo bat espero badaiteke ere, esfortzuak, seguru aski, mereziko zuen.

Arkuaren munduko txapeldunak, iparraldeko anai-arrebak, ez dira Seulen egongo.

Garai latzak pasa baditu ere,
merkatu-egokitze prozesuan ari da

Txakolina: galdutako ospearen bila

Azken garaiotan gure artean hain ezagun den txakolinak beherakada nabaria izan du. Arrazoin frango badago ere, nagusiena egungo merkaturaren eskakizunei ez egokitzearena dela baieztza daiteke. Beherakada honen historia laburra eta produktoaren egungo normalizatzeko behar diren neurriak ezagutuko dituzu honako artikulotxoan.

Euskal Herriko txakolina bezalako ardo zuririk ez dago Europa osoan.

Euskal mahastilantzaren sorrera finkatzea zaila bada ere, zenbait ikertzailak egindako azterketen arabera, egun ditugun mahatsondoek Asian dute jatorria. Alegia, hipotesi honek aditzera ematen duenez, hemengo makatz edo basamahatsondoek ez dute ardoa egiteko baliorik. Horretantxe datza gurutzatze horren beharra, beti teoria honen arauera, Afganistan, Eufrates eta Tigris bailarak eta Ekialde Hurbilean jatorria duten mahatsondoak introgesio baten bidez sortu zirelarik hain zuzen.

Txakolinaren beherakada historian zehar

Kokapen fisikoa aipatzerakoan, Kantauri itsasoaldera ematen duten lurraldeek, mahastigintzarako eskualde bapoa osatzen dute. Hezetasuna dela, klimatologia leuna dela, lurraren osaketa dela (hondartsu, kareatsu eta porotsua), zonalde hau mahatsak sortu eta lantzeko leku ezin hobea bihurtzen zaigu. Lantze honek zer nolako eremuak behar dituen isladatzeko, txakolin mota garrantzitsuenaren izendapena konstatapena egitea besterik ez: "Hondarribi". Leku zehatzak aipatuz eta mahastilantzak itsas bazterrekin dituen loturak ikusiz, Baionatik hasiz, Donibane Lohitzun, Hondarribia, Donostia, Zarautz, Getaria, Zumaia, Motriku eta Lekeitiotik igaro, Cantabriako kostalderaino ailegatu arte mahasti berdez gorritutako bide bat besterik ez genuen.

XVI. mendearen hasieran mahastilantzak tamainako izan arren, herriek eta hiriek ezaguturikoa handiagoa izan zen. Horrela, bertako ekoizpena ez zen

gai izan bere eskari kopuru edota auto-hornidura betetzeko, landako ardoa inportatzea beharrezkoa suertatu zelarik, hots, ardo nafarrak gipuzkoarren ezta-riak busti bitartean, errioxarra Bizkaialdeko tabernetan kontsumitzen hasten da. "Inbasio" hau dela eta, lege erregulazionista eta babeskorrak arautzen hasi ziren bertako ardoaren kontsumoa 'minduta' atera zedin.

Kostaldean erruz mahastiak

XVII. mendean zehar, datorren mendeko hondarretaren gailurra jo arte, mahastien lantzeak garapen aro horretan murgilduko da. Halaber, barnekaldeko mahastiak dei ditzakegunek hazkuntza garrantzitsu bat jasan zuten, besteak beste: Bizkaiko Enkarterriek osatzen zituzten alorrek (Burgos alde-raino iristen zirelarik) eta Arabako Artziniega, Okondo, Laudio, Amurrio, Aiara eta baita Urduñako zenbait eremuk ere. Kostaldean berriz, Bermeo eta Lekeitioko lurraldeak genituen mahastizaintzaren puntan. Aipatzekoa dira bestalde, Gernika Ibai ertzean (Arteaga, Sukarrieta, Axpe eta Mundakan) zeuden mahastiak, izan ere hauek, arestian aipatutako Bermeo eta Lekeitiorekin batera, Bizkaiko txakolin ekoizpen mailari egundoko bultzada eman zioten mende honetan. Gipuzkoako produkzioa ere, XIX. mendea arte, ez zen kaxkarra izan; Zarautz, Getaria, Deba eta Mutriku mahastilantze honetan gailendu zirelarik.

Bai salneurri direla-ta hainbat istilu izan zirelako, bai soroak beste esplotazioetan erabiltzen zirelako (batez ere sagasti eta zereal sailekin), XVIII. mendearen azken urteetan beherakada bat somatzen da. Halaxe, gorpuzten da XIX. mendeak ezagutuko duen txakoligintzaren larrialdia. Krisialdi honen arrazoiak ez dira zehatzak, baina batzu aipatzeagatik honako hauek izango genituzke: alde batetik, nafar eta errioxar ardoen konpetentzi itzela, bestetik, piskanaka eratutako lege babeskorren deuseztapena. Mende berri honek beste sektorentzako ekarritako aurrerakuntzek berriz, mahastilantzaren errentagarritasuna ito egin zuten. Azkenik, izurriteak, geldialdi honen arrazoi nagusia agian.

Arrisku iraunkorra: izurriteak

XIX. mendeak erdia emanda zue-nean, Europa osoan agertutako izurriteak goitik behera astindu zituen Euskal Herriko ahien, adar aldaska eta mahats ale guztiak, mahasti gutxi batzu erdolgabeak utziaz. 1860. urtean "hauts zuria" edo "zurina" deitutako "aidium" plagak ikaragarritzko kalteak sortu zi-

tuen gure mahastietan. Izurrite honi eusteko eta indargabetzeko erabilitako tratamendua sufreaken bidez egin zen.

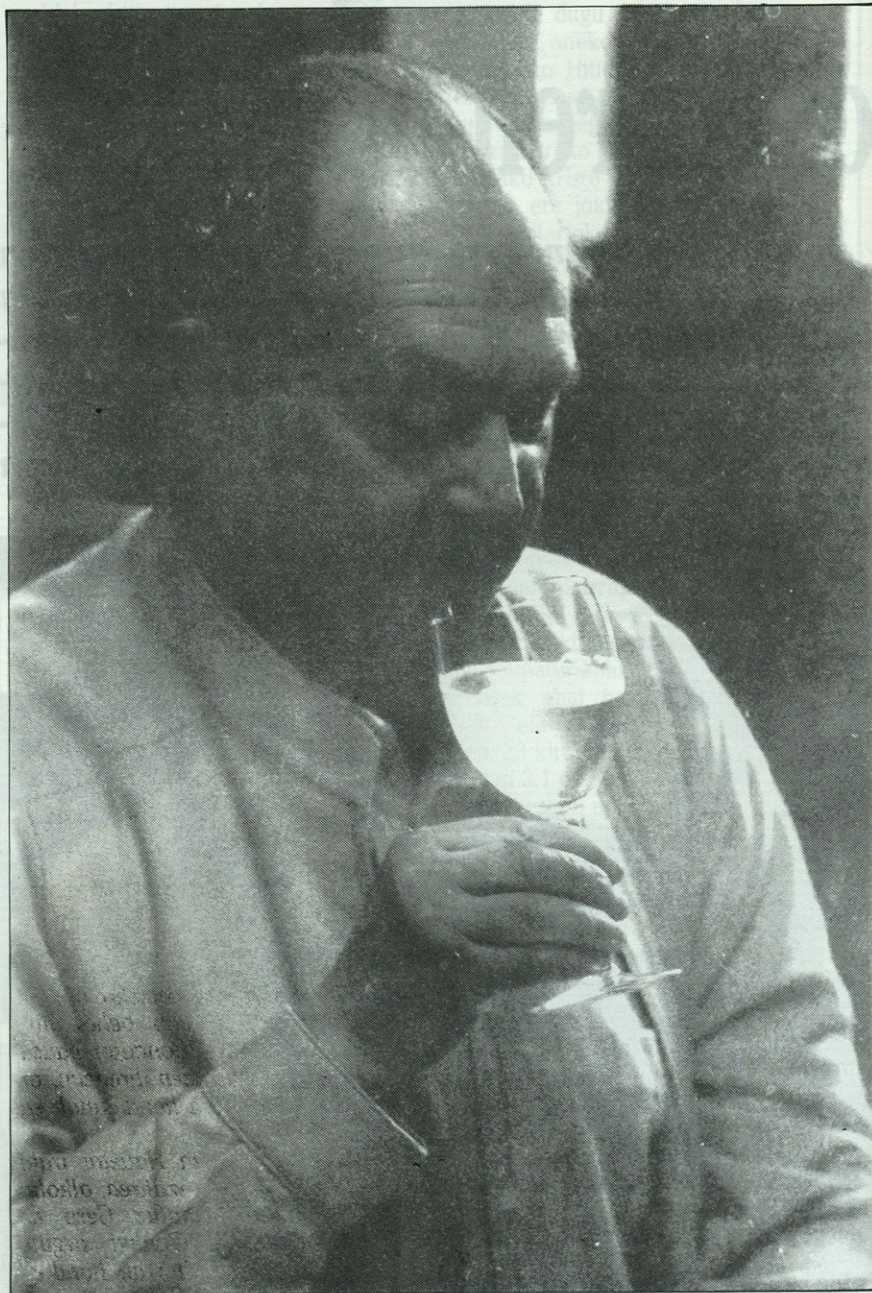
"Gorria" edota "herdoila" izenekoa ("mildiu") bestalde, 25 urte geroago hurbildu zen gure sailetara, gure klima hezetsu eta eurutsia laguntzaile gisa izan zuelarik. Azkenik, gizaldiaren hondarretan, "filoxera" xomorroak txango bat egin zuen mahatsondoak errotik xurgatu eta urratuz. Aipatu ere, zenbait txertaketaren bidez, amerikar mahatsondoak izan zirela gure, eta Europa osoko, mahastietako salbatzaileak.

Txertaketa aipu horiek gure mahastilantzaren geroa salbatu bazuten ere, oraindik, egun, plaga hauen mehatxuak zutik dirau edozein unean izugarritzko kalteak sortzeko prest.

Laburbiltze kronolojikoari berriro eutsiz, XX. mende honetatik bi fenomeno konstata ditzakegu, batetik, aurreko mendearen gorabehera eta balantzak gainditu eta gero finkapen aro bat zabaltzen digu, kalitatearen desafioari ederki asko erantzunez. Bestetik, aldaera edo txakolin barietatearen ugaltzearen mendean aurkitzen gara, beti, 'Hondarribi' izenekoa aholkugarriena eta egungo produkzioaren oinarria delarik.

Prozesu osoa ekoizlearen eskuetan

Azken mendeotan txakolinaren kalitatea eta kopurua asko urritu bada ere, oraingo mahastizaleak ahalegin handiak egiten ari dira bertako txakolin on

Mahastien kalitatea primatuz gero, etorkizun itxaropentsua txakolinarena.

honek merezi duen lekua erdietsi dezan. Gipuzkoako txakolinzaleen Elkarteko lehendakari den Iñaki Txuekarentzat «gure helburua ez da kooperatibak sortzea, ez bait dugu uste irtenbidea hortik joan behar duenik. Gure ustez, prozesu osoa, komertzializazioa barne, ekoizlearen eskuetan egon behar du, honek kalitatea zain dezan», zeren bertako ekoizle txikiak sortzen duten produktoreen %90a oso erraz kolokatzzen bait dute eta egun produzitzen dena hirukoiztuz gero Komunitate autonomoaren merkatuak zurrupatuko luke guztia.

Kalitateari lotuz gero, lortutako produktore preziatuenak 'Hondarribi zuri' eta 'Hondarribi beltza' dira. Bi barietate hauexek dira Getarian ikus daitezkeen bakarrak eta herri honetantxe ekoizten da Gipuzkoan edaten den txakolinaren %80a.

Txakolinaren produzioa ez dago %100ean. Ez eta gutxiagorik ere. 'Hondarribi zuri' eta 'beltza'k hektareko 15.000 litro eman dezakete eta aurtun 1.000 litro inguruan izango dira. Bestalde, Iñaki Txuekak dioenaren arabera, arazo larrienetakoa txakolina egiteko jakintza eza da, «dugun lehen gai ezin hobearekin txakolin hobea goa egin daiteke» baieztatzen du. «Hemengo gehiena —jarraitzen du— ardo zuria da, hau ulergarria da ardo beltza dagoen bi zonalde garrantzitsu (Bordel eta Errioxa) artean gaudelako. Hala ere, gure ardoekin suertatzen den ez bezala, 10,5° eta 11,5° eta garraztasunean 9 eta 10 duen ardorik ez dago Europa osoan».

Jatorrizkoa Izendapenaz gorakada ziurtatua

Txakolin Elkartearen lehendakariarentzat elkarte honen zeregin nagusia produktoreen imajin on bat lortzea da, «komertzializazioa ziurtaturik dago baina kalitateari eta ardo honek duen nortasunari eutsiz gero, pentsa ezinezko aurrerapenak lor daitezke. Horretarako behar-beharrezkoa dugu Jatorrizko Izendapena eskuratzea».

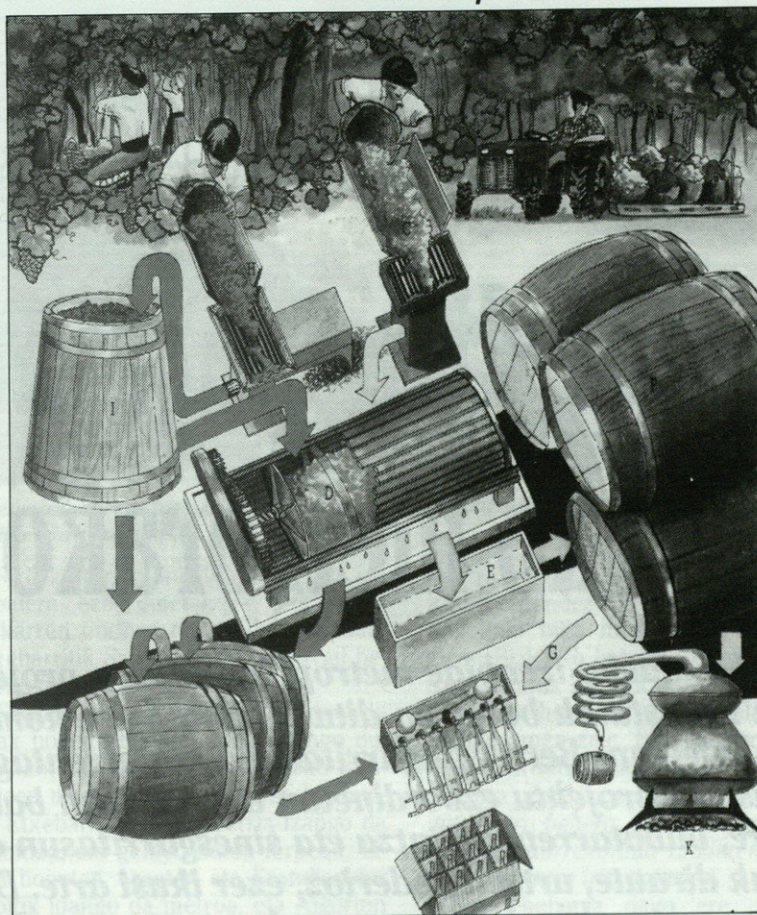
Oraindik ia esplotaturik gabeko merkatu honek Izendapen horren beharra behin eta berriro Eusko Gobernuari eskatu dio eta, teoria mailan, ez du arazorik egon beharrik, esplotazio txikiak egotea ez bait da zio. Egin diren eskakizunei kasu eginez, Eusko Gobernuak tramitazio lanari ekin dio eta emaitzak ikustear daude.

Txakolinak garai batetan berezko zuen lekua eskuratzen hasia da. Orain Jatorrizko Izendapena lortzen badu, laguntza gutxiz merkatu zabal eta ospetsu batetan erraz sar daitezkeen euskal produktoa dugu.

JOXAN OIZ

ANTXON PELAIO

Txakolina lantzeko prozesua

Txakolin Zuria, gezi berdea.

A- Hondarribi zuria eta beltzaren, bi barietate hauen mahasbiltzea. Normalean urriaren erdialdera izaten da, mahatsak azukrearen eta garraztasunaren arteko oreka lortua duenean.

B- Ardandegira eramaten da.

C- Mahatsaren estutzea. Mahats-mordoak estutzen dira, muztio errazago irten dadin eta prentsetan bolumen txikiagoa izan dezan.

D- Prentsan sartzea. Egindako presioaren bidez muztioa kanpora ateratzen hasten da astiro. Ateratako lehen muztio honi «lehen-muztio» deitzen zaio.

E- Hondakinak pausatzeke ontzira botatzea. Ordu batzu behar dira hondakin solidoak hondoen pausatuz joateko. Pausatzen direnean, orduan banatzen dira hondakinak eta muztio garbia.

F- Kupeletan sartzea. Hauetan irakiten du muztioak, azukrea alkohol eta karboniko bilakatuz. Gero, neguan zehar, poliki-poliki argituz joango da eta hondarrak hondoen geratuko dira.

G- Botiletan sartzea.

K- Destilatzea. txakolinaren hondarrak alanbiketan destilatzen dira eta honela lortzen da txakolin-aguardientea.

Txakolin Beltza, gezi morea.

H- Zurtoin-kentzea. Mahatsei zurtoinak kentzen zaizkie edota, bestela esanda, mahats aleak zurtoinetik banantzen dira.

I- Irakinaldia. Muztioa mahats-patsarekin batera uzten da egun batzuetan, kolorea eta behar dituen tani-noak har ditzan.

D- Prentsan sartzea. Zati solidoa prentsan sartzen da.

F- Barriketan sartzea. Ardoak barrika batetik bestera aldatzen dira, dena garbi eta hondarrik gabe geratu arte.

G- Botiletan sartzea.

«Txakolina» liburutik hartua

Jaurlaritzaren aurrekontu berrietatik zenbait milioi luzatuko da projekturako

Laster dira martxan Bilboko metrorako lanak

Bilbo aldeko trenbide metropolitanoaren proiektuak zipristinak botatzen ditu, aldika, gure komunikabideetan. Bere egingarritasuna eta errentagarritasuna proiektu ezberdinetan azaldu izan badi-ra ere, bilbotarren zalantza eta sinesgarritasun eskasak diraute, urteen poderioz, ezer ikusi arte. Datarren urterako, halere, aurrekontuetan zenbait miloi egongo da proiektuaren lanei hasiera emateko.

Iragan astean Alfonso Basagoiti, Ha-
zienda kontseilariak, gipuzkoar egun-
kari bati eskeiniriko deklarazioetan
azaltzen zuenez, 89. urteko presupo-
stoetatik zati bat Nerbioi behealdeko
metroaren proiektuari zuzenduko zai-
o. Metroak, errepideen plan berriak beza-
la, garraio kontseilaritzaren aparteko
inbertsioa izango du, eta berau, hez-
kuntza eta osasunarenarekin batera
izango dira presupuestoetan igoera na-
bariena lortuko duten kontseilaritzak,
Basagoitiren esanetan.

Garraioaren erabiltzaile potentzialak

Lehian irabazi zuen proiektua Maiatza aldean aurkeztu zen publiokoki. Garai hartan Aldundia eta beste erakunde publikoen artean aireaturiko tirabirak, finantziabidearen atala barne, ez dira konpondu, publikoki behinik behin. Orduan ere plazaraturiko kritikek, aintzinekoak bestalde, ez dute erantzunik izan, eta orohar, instituzioen propaganda-kanpainetan agertzen denaz landa, desinformazioa da nagusi garrantzizko puntuetan.

Hutsune hau bete nahian edo, Elhuyar zientzia eta teknika aldizkariak kaleratu du, joan den Abuztuko alean, Bilbo eta Nerbioi behealdeko metropolitarr

trenbideari dedikaturiko artikuluxka. Bertan Bilboko udaleko garraio saileko arduraduna den Juan Antonio Urdangarinek dioenez metroak lotuko dituen udalerrien hedapen txikian milioi eskasa da garraioaren erabiltzaile potentziala. Inguru honetan bi miloi berrehun eta berrogeitamar mila bidaia egiten omen dira eguneko, eta hauetatik miloi t'erdi oinez, seirehun eta berrogeitamar mila kotxez, larehun mila busez, eta trenez berrehun mila. %65etik gorakoa da, Urdangarinen datuen aruera, sorrera edota helmuga Bilbon duen bidaia kopurua.

Bidaia hauei dagokienez, eta adibide bat ematearren, Algortatik Moiu plaza eman behar den denbora hogeta-

Bilbotarrentzat baino gehiago inguruko jendearentzat pentsatua dagoela dio proiektuaren egileak.

“Metroak lotuko dituen udalerrien hedapen txikian milioi eskasa da garraioaren erabiltzaile potentziala”

sei minututakoa izango da, eta beraz Bilbora sartu nahiz ateratzeko, arintasun eta errezasuna bermaturik daude.

Ez da errezasun bera ematen, aldiz, Bilbo barruan mugitzeko orduan. Paradoxa bat badirudi ere, Txurdinaga auzotik Moiuia plazaraino hogeta hiru minutakoa izango da bidaia, garraio arduradun honek dioenez.

Honek suposatzen duen arazoa konpondu nahian hirugarren linea baten proposamena egon zen bere garaian, Bilboko Udalak egina, Errekaldeberri, Amezola, Moiuia, Matiko, Zurbaran eta Otxarkoaga auzuneak lotu behar zituen, baina Jaurilaritzaren eritziz ez zen beharrezkoa, eta hutsunea busen bitartez betetzeko arazorik ez legokeela erabaki zuen instituzio honek.

«...hau ikusi eta gero, Bilboko Metroa, Bilbotarrentzat baino gehiago inguruko jendearentzat pentsatua dagoela esan dezakegu. Eta azken muturrearaino eramanez, bilbotarrak (orokorki) bigarren mailan bakarrik hobeagotuko direla, beraien auzokideek garraio pribatua alde batera uzten duten neurrian, eta egungo hirigintza mugak erabat suntsitzen diren eran» aitortzen du egileak. Badira, hala eta guzti, Bilbo inguruko herrietan bizi diren populazioentzat baino hiriburuko erdialdeko merkatari eta dendariantzat egina dela uste dutenak, eta hala izan dira kritikatuen orain arte aurkezturiko proiektu ezberdinak, auzo elkarteak buruan.

Bi lineak osaturiko...

Elhuyarren artikulua agertzen duenez, eta teknikoki arazorik ekartzen ez badu ere, metroak Nerbioi itsasadarra gurutzatuko du sei aldiz, eta San Inaziotik Plentziarako zatia kontatu gabe, geratzen diren hogeitaz hamar kilometroen %86an lur azpian eraikiko da trenbidea, zenbaitetan kaleak ireki ondoren barnea eraiki eta berriro estali beharko delarik.

Metroak, errepideen plan barruan garraio kontseilaritzaren aparteko inbertsioa izango du.

Projektaturiko lineak bi dira, luze eta zabalera ezberdinetakoak, eta beraz elakarren ondoan egiten duten zatian, Etxebarritik San Inaziora, lau errail beharko da gutxienez.

Etxebarri eta Plentzia lotzen duen lineak hogeita bederatzi km. izango du, eta San Inazioraino gaurko Eusko trenbideen erraila erabiliko. Auzo horretatik Etxebarriara erabat berria izango da ibilbidea, eta gehien baten lurpean. Linea honetan Areetan eta Erandion lur azpitik joango da metroa, eta Algortan geltoki berria egingo da.

Bigarren linea hogeitaz hamar km. takoa da, Santurtzitik Basaurira, eta gehien bat lurperatua, trenbidearen zabalera nazioartekoa izango delarik.

...60 mila milioitako metroa

Baina agian trenbide metropolitanoaren hedapen barruan kokaturiko herrietan gehien kezkatzen duena bere finantziabidea da. Datu zehatzen faltan dana da espekulazioa, eta zenbakien

dantza arina da. EEko ordezkaria den Raul Fernandezek kosto osoa ehun eta hogeitabi mila milioira hel daitekeela zioen Bizkaiko batzar orokorretan, eta San Inaziotik Zazpi Kaleetara doan zatiko lanei hogeita hamar mila milioiz ekingo omen zaie. Bilboko garraio sailaren arduradunak iragarritakoaren arauera aldiz, «zenbakiei dagokienez, gutxi gora behera, guztira megaprojektu honen aurrekontua 1988ko hirurogei mila milioitara irits daiteke».

Esan beharra dago ere, oraindik orain datu zehatzik eman ez bada ere, dagoeneko zazpirehun eta hogeitabi milioi inguru ei direla Bizkaiko garraio partzuergoak gastaturikoak.

Projektuaren hasiera batean ordainketa noren lepotik egin erabaki zenean Madrilgo gobernuak gastuen erdia jaso behar zuen, eta bestea Bizkaiko Foru Aldundiak eta eskualdeko udalek erdibana. Geroxeago, Estatuaren berrantolaketa administratiboarekin garraioaren transferentziak heldutakoan, Estatua libre geratu zen, eta Juan Antonio Urdangarinek dioenez: «Egoera politiko berrira sartu eta gero zatiketa hau zenbait bider aldatu egin da. Egun, auzitegiek beste zenbait esaten ez duten bitartean, beste hau da: Eusko Jaurilaritzak %50, eta Bizkaiko Foru Aldundiak %50. Hala ere, azken aldi honetan entzun eta irakurri denez, Europar Erakundeek ere parte hartuko lukete; itxurazko laguntza eskeiniz gainera».

Edonola ere, projektuaren tamainaren aurrean bat baino gehiago dabil kezkatu, are gehiago erakunde publikoen artean tirabirak eta kompetentzia eta kontrolerako lehiak agertzen direnean. Bilbon gainera, hirigintza politika sarraskitzaileetara ohiturik, beste alternatibarik ez ote dagoen galdetzen dio zenbaitek bere buruari.

A. INTXAURRAGA

“Gazteizko Gobernuak %50a eta Bizkaiko Foru Aldundiak beste 50a jarriaz egiteko asmoa dute metroa, Europar Erakundeek ere parte hartuko luketeelarik”

GOAZ ANTZERKI TALDEA

KONTRATUETARAKO: (943) 60 18 54

**HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN**

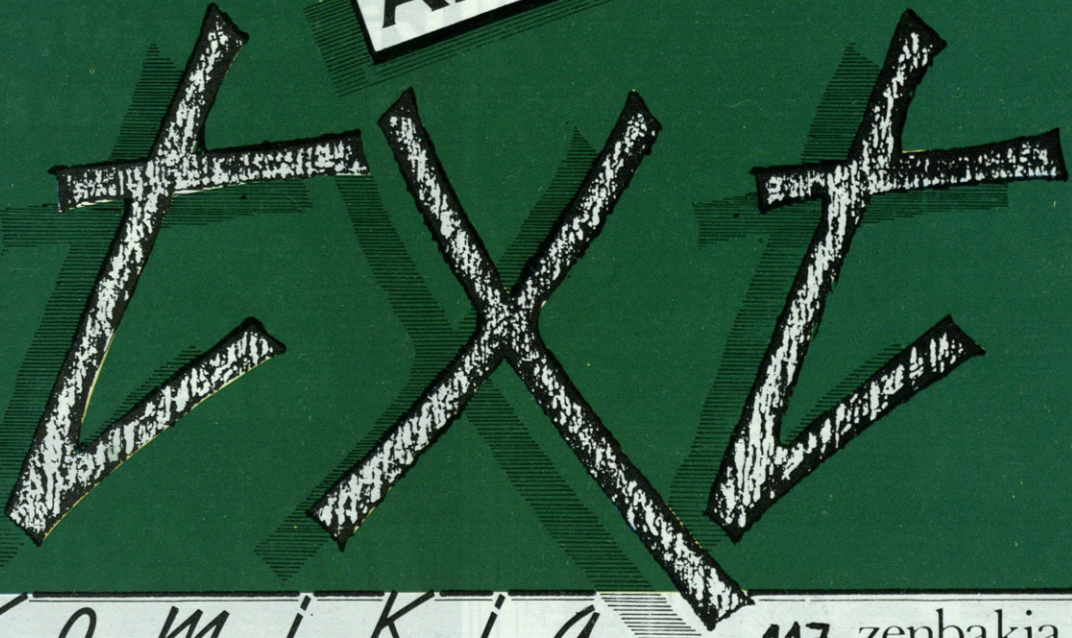
NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

ARGIA. Ametzagaña, 19—20012 DONOSTIA

K O M I K I A

117. zenbakia

BOKAZA

-MORAU TA MATIN-

AZTARNA ARRISKUTSUA

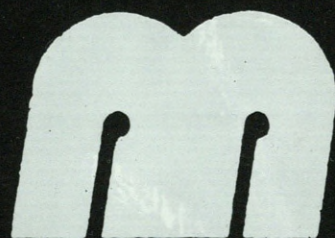
10. ATALA: BAHITZAILEEN BURU-ZAGIAREKIN POKER PARTUDA BAT JOKATZEN ARI DA GURE BOKAZA

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WINNIE MCCAY

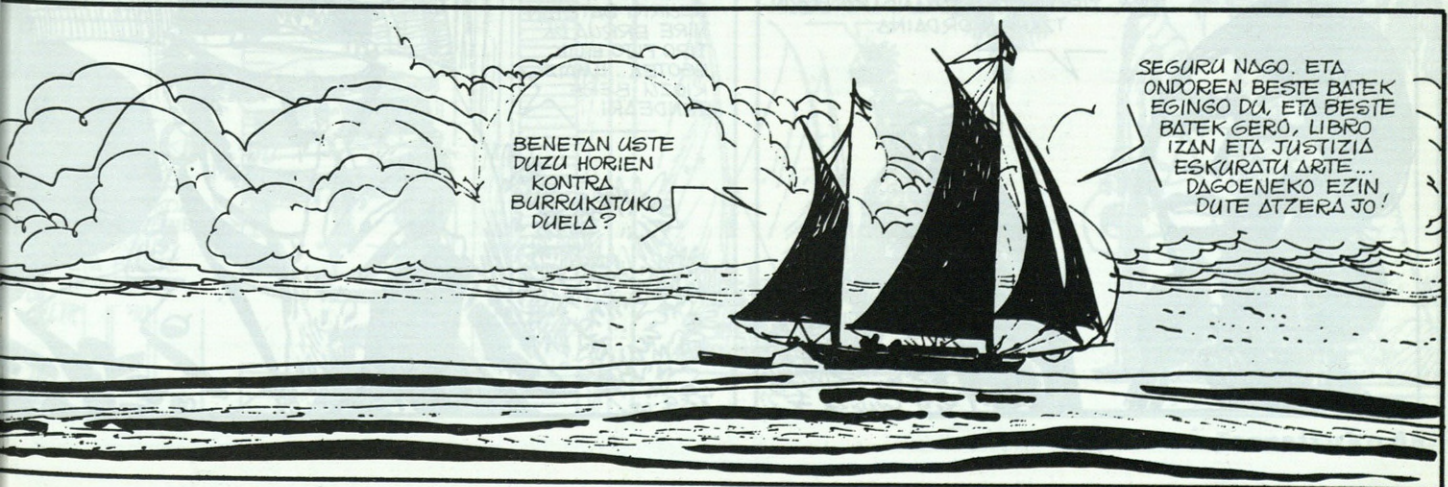

LITTLE NEMO
WINNIE MCCAY

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

ITAPOAKO HONDARTZAN, SAN SALVADOR DE BAHIAK HURBIL, BRASIL, BOCA DORADA SORGIN HANDIAREN ETXEA DAGO... TERRAZAN, ATLANTIKOKO UHIN HANDIEI SO, CORTO MALTESE DATZA KOKOTEROEN KULINKA GOXOAREN SOINUAN.

PRIMERAKO LANA EGIN DUZU. "SERTAO" N... CORISCO DO SÃO JORGE, GAZTE HORREK BESTE ESKLABISTEN KONTRAKO BURRUKARI EUTSI DIO, ARRAKASTAZ GAINERA. BAI, BAI, LAN EDERRA EGIN DUZU.

BADAKIT, ESANA DIDATE.

BETI BERDIN CORTO MALTESE, ZERGATIK EGITEN DUZU AXOLAGABEAREN ITXURA ZURE INGURUAN GERTATZEN DENAZ?

...ZURE AMAK... "LA NIÑA DE GIBALTAR" EK, IZAKERA ZABALAGOZ ZUEN... A' BAINA HAU AHANZTEKOTAN NENGOEN.

URREZKO TXANPON HAU EK ZURETZAT DIRA, TIRO FIJORI EMANDAKO LAGUNTZAREN ORDAINA.

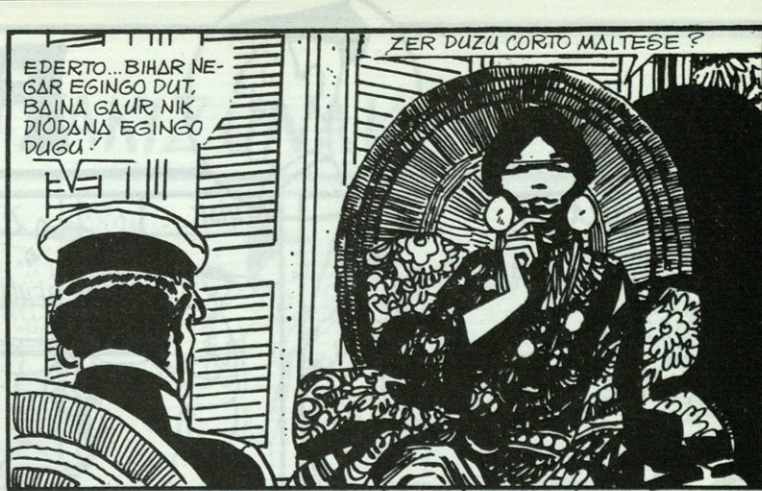

EZ DITUT NAHI. NEURRI BATETAN NIRE ERRUA DA TIRO FIJO HILIK EGOTEA... EMAIZKIOZU BERE JENDEARI.

IKUSTEN DUT BETI BEZAIN ARRO ZABILTZALA.
JOKABIDE ESKUZABALA ZUREA, BAINA BIHAR
DAMUTA EGINCO ZARA POLTSIKOAN EZ DITU-
ZULAKO...

EDERTO...BIHAR NE-
GAR EGINCO DUT,
BAINA GAUR NIK
DIODANA EGINCO
DUGU.

ZER DUZU CORTO MALTESE ?

MARACA IRLAKO
ARROKA ARTEAN
HONDARTU ZEN
GALEOI ESPAINOLA
DUZU BURUAN?

EZINEZKOA DA ZURI EZER IZKUTATZEA...
NOLA EGITEN DUZU BESTEON PENTSA-
MENDUAK HORRELA IRAKURTZEKO.
BEGIRA, HOR DATOR MORGANA
BANTAM ZURE
IKASLEA.

EGUNON, TRISTANEK UNTZIA PRESTATURIK
DUETA MOLAN DAGO ZURE ETA STEINER IRA-
KASLEAREN ZAI.

EGUNON, MARINEL EDERRA!

TIRA BA MORGANA, IPARRERANTZ
ABIATZEN GARA GAUR, ZURE NE-
BAK INGLATERRARA BUELTATU BEHAR
DU ETA. ZUK ZER EGINCO DUZU ?

HAINBESTE GAUZA DAGO
EGITEKO. GARRANTZI-
TSUENA "ATLANTIKOKO
FINANTZIERA" AURRE-
RA ATERATZEA DA,
HORREK EMATEN DIGU
BURRUKAN SEGITZE-
KO AUKERA... NIRE
JENDEAREN
BURRUKA.

KONTUZ
DIOZUNAREKIN
MORGANA,
TRISTAN ERE
ZUREETAKOA
DA...ETA STEINER
IRAKASLEA...
ETA BESTE
HAINBESTE...

MORGANA !...
MORGANA !...

ARDIAK ZIRELA...

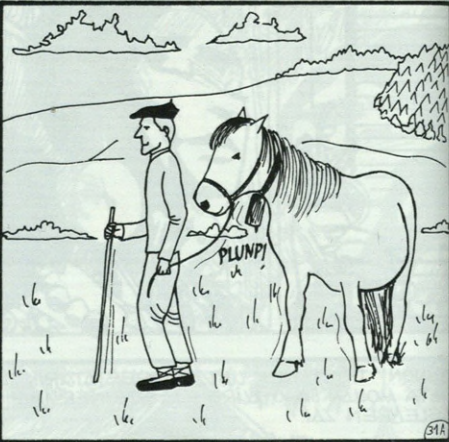
BEHIAK...

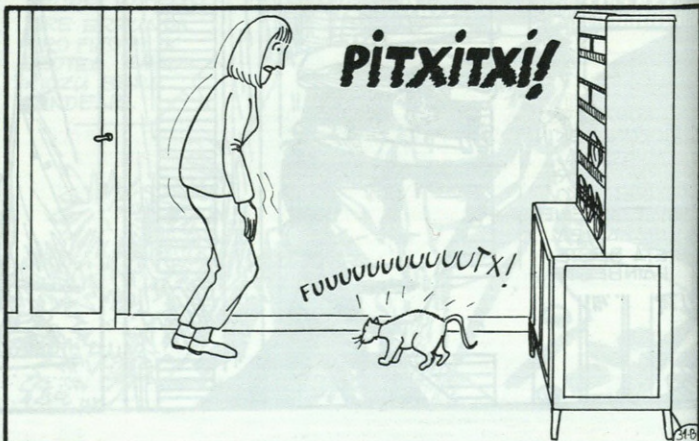
ETA ABAR

SOBERA ARAZORIK GABE

EGUN BATEZ BIZI MODU LASAI HURA MAKURTZEN HASI ZEN

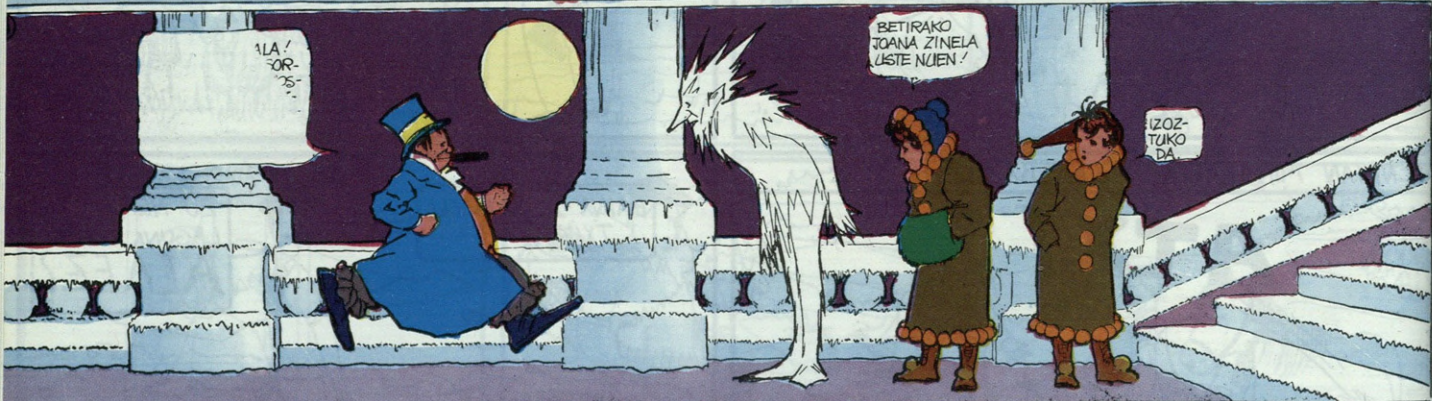
LITTLE NEMO in 2 SLUMBERLAND

NEMO ETA PRINTZE
SAREKIN NAGO-
EZ BADUZU HAU
TXERA BIDAL-
ZEN, E-
UZKIA TORRA-
ZAZIKO DUT.

GERA ZAITEZ
KANPOAN EZ DUGU
ISTILURIK NAHI
PRINTZESA HE-
MEN DAGOLA.

FREST
AL
ZAUDE
TE?

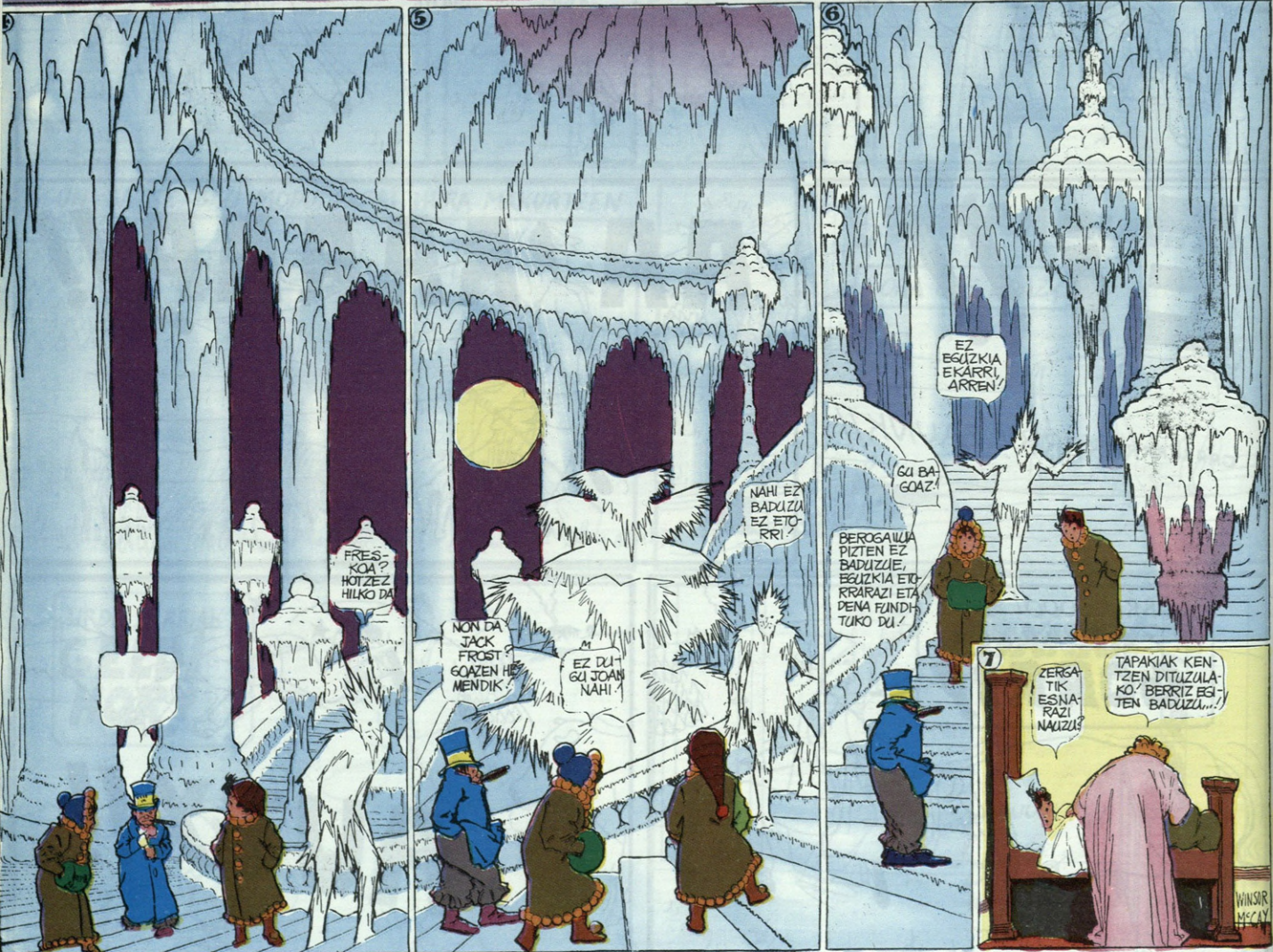
BAI,
NAHI DA-
ZINEAN!

ALA!
OR-
S-

BETIRAKO
JOANA ZINELA
LUSTE NUIEN!

IZOZ-
TUKO
DA.

FRES-
KOA?
HOTZEZ
HILKO DA

NON DA
JACK
FROST?
GOAZEN HE-
MENDIK

EZ DA
GU JOAN
NAHI

NAHI EZ
BADUZU
EZ ETO-
RRI!

EZ
EGUZKIA
EKARRI,
ARREN!

GU BA-
GOAZ!

BEROGAILUA
PIZTEN EZ
BADUZUE,
EGUZKIA ETO-
RRARAZI ETA
DENA FUNDI-
TUKO DU!

7

ZERGA
TIK ESNA-
RAZI
NAUZU?

TAPAKIAK KEN-
TZEN DITUZULA-
KO, BERRIZ EGI-
TEN BADUZU...

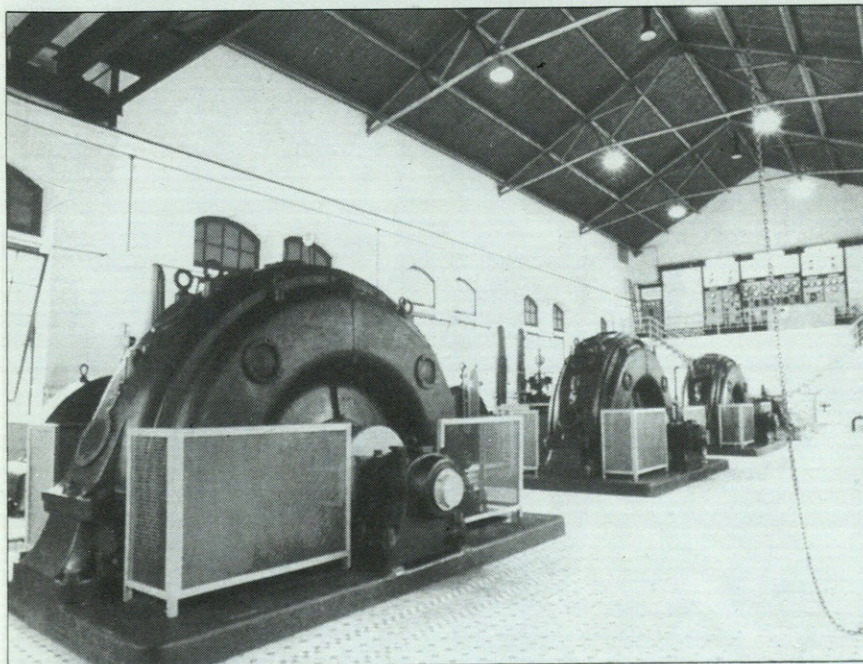
WINSOR
MCAY

Aspaldidanik krisi latz baten erdian daudela

A ze egurra jaso behar duten

makineria zaharkituriko paperfabrikek!

Ezbairik gabe, gaitz dute etorkizuna inguruotako paperfabrikek. Zergatik? Sasoi batean dirua erruz egin zuten entresariarik ez dutelako zentimorik inbertitu makineria berritzen, ez direlako espezializatzeko gai izan, azken batean ez diotelako erreparatu batipat Europatik etor zitekeen eta iritsi den konpetentziari. Krisiak jotako sektore honetan gauzak zikin daude. Irtenbide bakarra istea denean...

Makinaria berritzearekin zientoka milioitako zorretan jarriko lirateke enpresa txikiak, gero gaingitu ezinezkoak.

Argi eta garbi: sarreran aipaturiko jobakideaz jardun diren paperfabrikek ez dutela inongo etorkizunik adierazi digu Bixente Iburguren ekonomilariak, jai daukate 'erlikia' zaharretaz baliatuz diru izpirik ikusi nahi badute, eta azken batean, beste guztia, premisa honen ondorena besterik ez dela. Beharrezkoa zuten birmoldaketa bati uko egin zioten bere garaian eta haren ondorenak nozitzen ari dira egun. Birmoldaketaren bidez familia giroan hazitako paperfabrikok heuren nortasuna galtzeko arriskuan antzeman zuten orduan, gaur eta orain zientoka eta milaka milioi behar dute makineria berriaz jabetzeko, aurre hartu bait die aspaldian Europak, erabat desorekatutako konpetentzia erraz batetan jaun eta jabe bilakatu delarik. Askoz ere merkeago eta kalitatez hobe erosten da papera oso urrutira joan gabe mugaz gaingitu. Hau honela, langileen larrua arriskuan dago beste behin. Lanpostuak, hilabetetik hilabetera, dantzan.

Familia giroko fabrika txikien hondamena

Couché gabeko inprimaketarako eta idazketarako deituriko paperak (aldizkariak, telefonika, euskarriak, kartazalak, koadernoak, etiketak, kartulinak...) egiten dituzten paperfabrikak harrapatu ditu erdi-erditik krisi honek eta gehiago zehaztuz, hauetarik oreka erosi beharrean aurkitzen direnak, ze besteak, integralak deiturikoak (bakar gutxi batzuk dira hauek), behar duten egurraren jabe direla, kostuak laburtzen bait dituzte, etekinak luzatuz. Datu

argigarri gisa aipatu Hego Euskal Herriko paperfabriken erdia kasik honetan jarduten dela. Zertan datza zehatz-zehatz hauen arazo larria? Azterketari bagozkio, lehendabizikoa, *atomizazioaz* ezagutzen den fenomeno dute kaltetan, zera, asko eta asko fabrika txikiak dira (100 langile bitartekoak), familia giroan ematen direnak. Zer suposatzen du honek? Lau herrialdetan 13 edo 14 ari badira honetan (Gipuzkoan bakoitza, 9: Amaro, Echezarreta, Oria, Salvadora, San José, Tolosana, Leizaran, Zicuñaga), ez dutela bakoitzak berea 15.000 tonatik gora egiten. «Goian aipaturiko emaitzak eskasa suertatzen dira oso Europarekin (eta bereziki Iparraldearekin, Noruega eta Finlandia kasu aipagarrienak direla) alderatuz gero —dio—, ze Norteko Herrialdeko paperfabrikak urtean 100.000 tona botatzen dituen makinez baliatzen bait dira kasu, eta mendealdeko Europan 50.000koetat. Europan aspaldi itxi ziren tamaina txikiko enpresak, konpetitiboak ez direla juzkatu ondoren».

«*Ekonomi Elkartean sartu aurretik porrot egingo dute ez bairik gabe lehen aipaturiko 8etarik gehientsuenek*» bota digu honela. Eta nolaz ez zaio ba inongo erremediorik jarri egoera estu honi bere garaian? «Orain dela bi urte paperfabrika zenbaitek (Leizaran, Tolosana, San Jose eta Irura aritu ziren horretan, bizkaiakoak ere nahiko konforme zirelarik) konsortzio batean biltzeko saia-kerak egin zuten, lana zentralizatu eta espezializatuz konpetentzia txikiagotu eta produkzio kosteak berdina izaten jarraitzen bazuten ere merkaturaketa-rena asko jeitsiko zirelakoan. Orduan ikusi zen enpresa bakoitzak ez zuela bere nortasuna galdu nahi eta ez zuten kapazitatetik izan konsortzio hori eratze-ko».

Makineria eskasa, espezializazio falta

«Urte batzuek barru gainera, kosteak larriki areagotuko direla espero da» jarraitu da gogorretik gogorragora, «bereziki orei dagokienean, integratu gabeko fabrikek nozituko dituztelarik ondorenak bete-betean, betire integratuen mesedetan». Esandakoaren eredu hurrengo adibide hau: Echezarreta paperfabrikak kasu, 2.000 milioi fakturatzen du urtean, horietatik %90a kostetan gastatzen duenlarik. Egun, hilabetero 10 'kilotako' zuloa eginez ari da. Tolosana, Leizaran eta Araxes igoal dabilta. Espezializazioa antzematen zaie irtenbide bakartzat, guzti honen erdian, aurrera pauso bat ematekotan. Hain zuzen ere hauxe da gure paperfabriken beste arazo larria. Couché gabeko idazketarako eta inprimaketarako paperetan diharduen enpresa bakoitzak produktu mota diferente anitz egiten bait du emaitza

Duela hiru urtetatik hona heuren egoera larriagotzen joan den neurrian kaleko mobilizapenetan luze dihardute langileek.

eskastuz eta papera garestituz larriki. Aurkakoa kontseilatzen denean, urte osoan produktu bera egitea alegia, kalitate hobea lortzen dela errazago neurtu ahal izango bait dira indarrak atzerriko paperaren aurrean.

«Hemen inguruotako paperfabriken, etorkizuna, paper oso berezia egiteki dator» eutsi dio Bixente Ibaguren. Galparsoro eta Aralar-ek besteak beste, halaxe ekin diote, etekinak areagotuz ondorioz. «Bestela ez bait dute kapazitatetik makineria aldetik, zaharrak eta oso tona gutxiokoa direnez. Makinen zabalera normalean 1,80 metrotakoa da eta abiadura 2,4 tona ordukoa. Europan ia 4 metrotakoa dituzte eta abiadura hemengoekin gonbaratuz 'turboa'. Zer gertatzen da orduan? Museoko makina zaharrak berritzeko inbertsio haundiak egin behar direla, ho-

rretarako kredituak eskatuz, eta kredituek zuloa suposatzen dute, estali ezinezkoa. Inbertsioa kapitalaren gainean egiten da eta holatsu egin dutenek ez dute aurrera ateratzeko posibilitaderik izan, kosteak erabat haunditu zaizkieleko».

Europar paperfabrikek irentsi dute merkatua

Paperaren merkaturaketa izan da Bixente Ibaguren ekonomilariak planteatu digun segidako arazoa. «Fabrika gehientsuenak txikiak izaki, biltegi jabeen esku geratzen dira. Espekulatzaile hutsak bilakatu diren hauek negozioari besterik ez diote orain bitartean behatu, fabrikatzailea izan delarik azken batean kaltetua». Guzti honi erantzun na-

Orea heurek egiten duten paperfabrikek izanen dute aukerarik krisialdi honetan zutik mantentzeko.

hian edo, orain berriki ekin diote San José, Leizaran eta Tolosana-k konsortzio bat osatu gabe merkaturaketa arloa elkarrekin eusteari.

Burruban azaldu ditugun arazo gordin hauezaz gain badira beste bi, datoen urteotan areagotzen joango direnak: BEZaren ezarpena eta Europako Elkarte Ekoinomikokoan sarrera. 1993n arantzelak desagertzen direnean goriak ikusi beharko! Berezik azpimarratu beharra dago sail honetan, Norte-ko Herrialdeak, indar haundiz sartu direla Europako merkatuetan eta hemen-dik aurrerantzean gehiago egingo dutela Hego Euskal Herriko industriaren arazoak are okerrago jarritz.

Hitz hauez epaitu du azkenez: «*argi dago paperfabrika hauek zutik diraute-la Estaduak 'atipikoki' finantziatzen dituelako (asegurantza sozialak ordaindu gabe, Haziendarekin kriston 'zuloa') eta une batean iturria itxiz gero akabo direla. Ez da posible irautea maila honetan. Inbertsiorik ez dago bestalde, enpresariak ez dute zipitzik ere jartzen, ez dago inbertitzeko kapazitaterik*». Paper fabrika haundiak altza dute ipurdia, Española-k berriki kasu, milaka milioitako inbertsioen bidez defendatzen hasia da, egoera berrietara moldatu eta produkzioa igotzeko premiaz jabetuta, atzeritar enpresekin harremanetan jarri delarik merkatuak irekitzeko balio-garri izango zaiolakoan. Txikiak, gehientsuenek, ez dute pizkunderik eza-gutuko. Aspaldian krisi espedienteak gora eta behera dabilta galduta. Bien bitartean, eta urrutirago joz, japoniarrak papera sartzen ari dira hemen oreka erosten den prezioan. «*Beltzak ikusi beharrean dira batipat Goierrri inguruko langileak*» erantsi du.

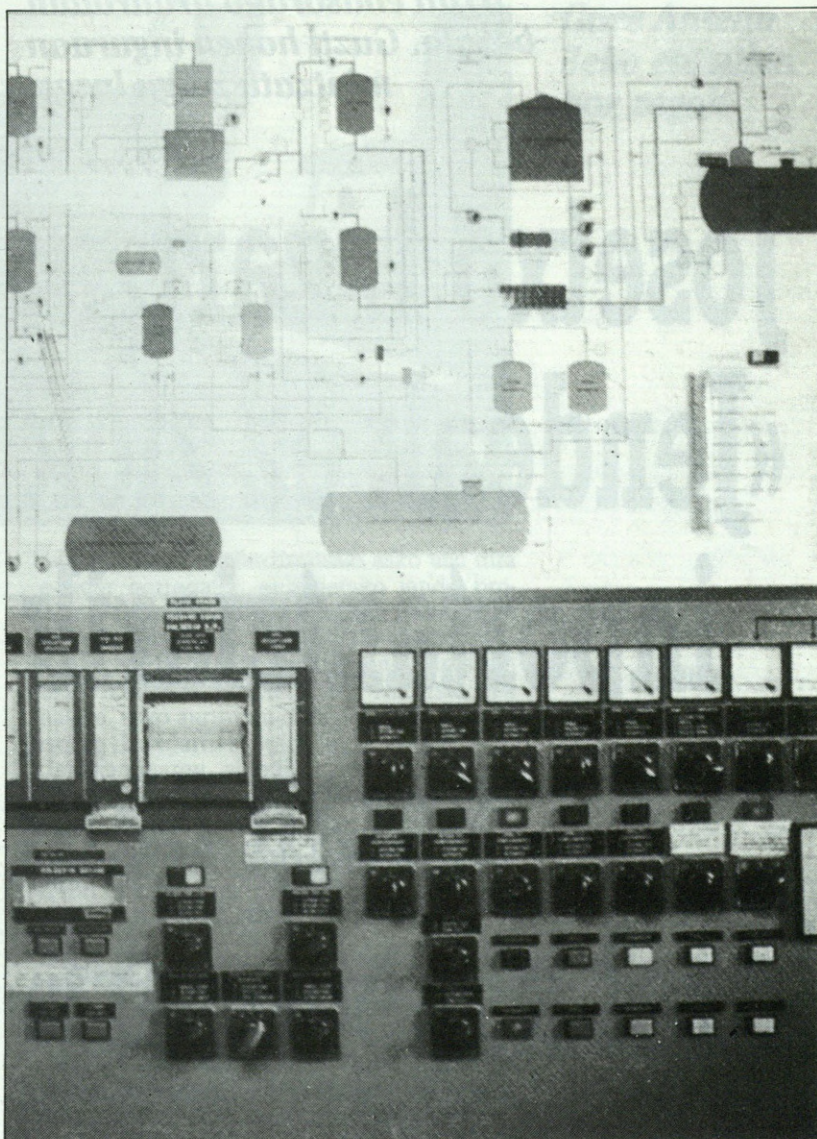
LOREN ARISTI

Galduta utzi dituzte

Honela zioen Bixente Iburguren: «*fabrika eredu berri baten sortu beharra nahi ta nahizkoa egiten da egungo egoera latza ikusita. Milaka miloi inbertitu beharra dago horretarako. Egungo makinariak ez dago europarrei itzala egiterik*». Eta hau da, hain zuzen ere, errealitate krudela. Beste rekonbertsio txapuz baten aurrean egon gaitezkeela. Gasteizko Gobernua ez da ezertaz ohartzen, bost ajola zaio antza denez Gipuzkoan bakarrik 600etik 1000 langile ikutzen dituen paperfabrika txikiak egoera. Utzita dade. Baina noiz planteiatu da ba paperfabrikan inbertitzea? Ez dago inor sosa bat jarriko duenik, enpresariak ez dute pezeta bat ere jarri beren boltsikotik. Dena zurrupatu dute. Ez dago

kapazitaterik dirua irabazteko eta Europan eta askosaz ere makina haundiagoak eta azkarragoak dauden bitartean jai daukate hemengoak. Lehen-gaiak ere, industria indartsu baten sortzeko ezinbestekoak, kanpotik ekartzen dira gero eta gehiago. Orea etxean egiten dutenek abantailarik badute beraz, irtenbiderik ere inbertitzen bada, oraingoz badirudi kapazitatea dutela neurtzeko, kostea asko jaitzen zaien neurrian. Paper berezietara jotzea dute hauek bide seguruenak. Besteek berriz, «*ea beste hilabete bat irauten dugun*» filosofiaz dabilta duela hiru urtetatik hona. Ez bagenu asmatuko hobe.

L.ARISTI

Jose txo Lizartza, 32 urte, leitzarra. Gaztetatik ekin zion komunikabideetan lan egiteari, Herri Irratian hasita azken bi urteotan ETBn kirol kazetari gisa lortu duelarik sona puskat. Hamaika plaza korritu ditu pertsonalitate herrikoi honek honezkero, futbola, pelota, txirrindularitza eta beste bere euskara ederrez haizatzuz. Estatu mailako Antena 3 kate pribatuan hasi da berriki, Donostian eraiki behar duten irrati emisorako arduradun bezala. Guzti honen inguruan mintzatu zaigu luzez.

Jose txo Lizartza: «Jendeak ez ziok inportantziarik eman nahi kirol kazetariari»

GALDERA: Nolatan hasi zinen komunikabideetan lanean?

ERANTZUNA: Hasi, hasi egin ninduan *Ilazki* euskaltegian lanean ari nintzela. *Ilazkin* baituen orduan Herri Irratian ari zirenak, Iñaki Zubizarreta eta hauen bitartez lantxo batzuk egiten hasi ninduan eta gero hor tartean gertatu huen egin zela Euskal Irrati Telebistarako eskola bat; kursilo batzuk egin nizkian eta horien amaiera aldera beka bat eskeini zigutuan lau lagunei edo, eta horietako bat huen Donostiako Herri Irratian lan egiteko. Pako Sagartzazu eta hauekin hasi ninduan goiz parterko lanak egiten sasoi hartan, normala den bezala ikasten eta laguntzen.

GALDERA: Herri Irratian ikasita Euskadi Irratira aldegin zenuen hau martxan jarri bezain pronto, ezta?

ERANTZUNA: Nolabait Herri Irratiko ekipoa izan huen Euskadi Irratiko aurrenekoa. Oterminek hasieratik hitzezin zian gurekin, aurkeztu eta lanean hasi gintuan. Gertatu huen neri eskaini zidatena egingo nuela irratiari eta gero egiten hasi nintzena ez zela gauza bera. Hasieran proposatu zitzaidan goizeko programa bat zuzenduko nuela eta kirolekin ere izango nuela aukera, eta gero hasi hituen kuadrikulatzen, «*hik hemen egon behar du*» eta horrela. Gertatzen duk gu ez geundela hala ohituta eta nik ez nuela hori nahi eta baneukala beti Herri Irratiaren eskaintza, soldata ere ondo samar segitzeko modukoa huen eta hara jo nian berriz. Ez huen izan oso traumatikoa aldegitia Euskadi Irratitik.

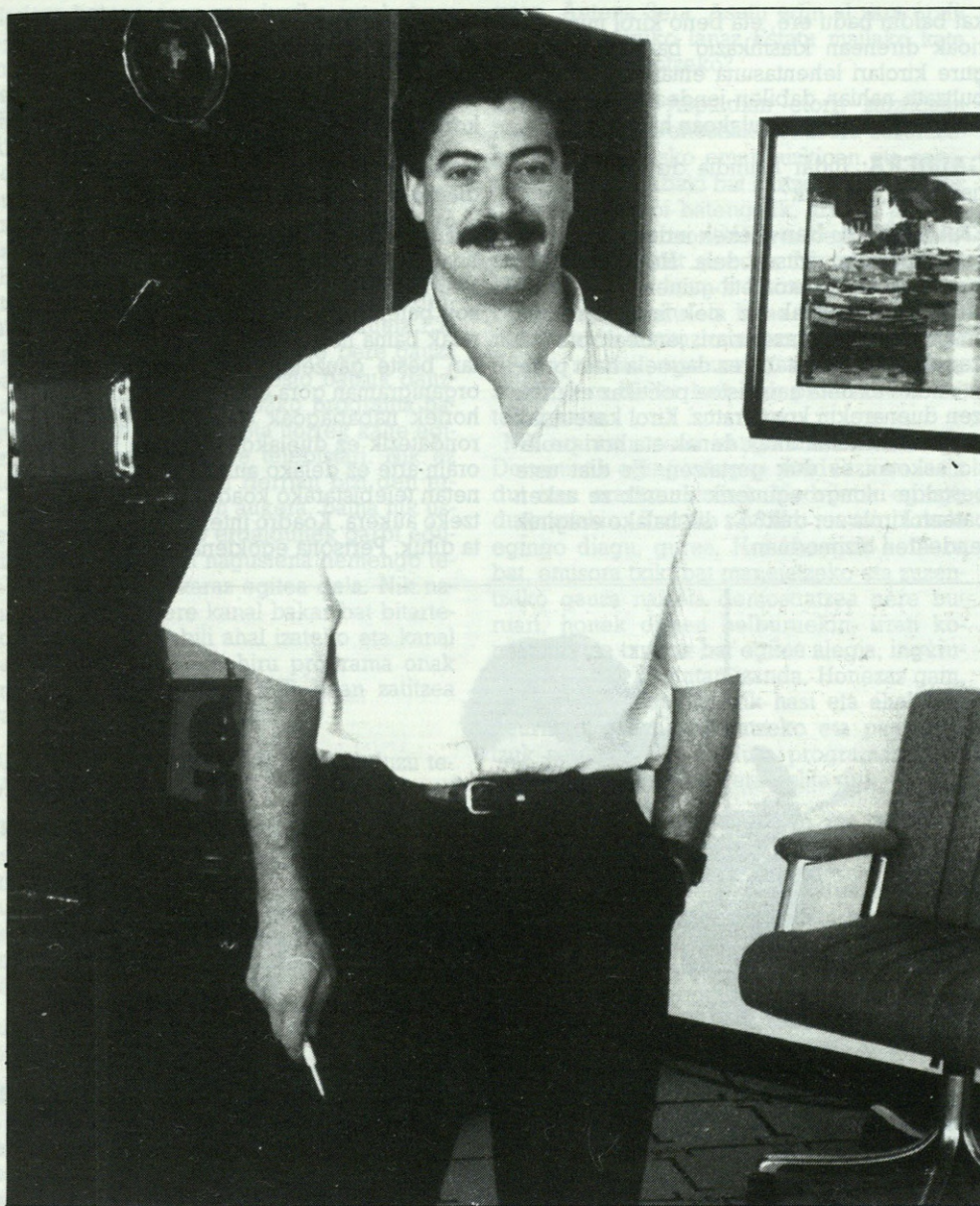
GALDERA: Hau honela, ze asmoz itzuli zinen Herri Irratira?

ERANTZUNA: Bazegok irratiari betidanik desaprobatu samarra egon den ordu bat, audientzia potentziala haundiena jeisten deneko hori, eta beno nik horrela planteatu nian garai hartan, aprobatu zitekeela, hori egin zitekeela lan polit bat eta hori huen ahalgina piskat, audientzia gutxi galdu zedila ahal balitz. Orduan egin genian «*Herriko Taberna*» delako hori, kultura oso zentzu zabalean hartuta, asmoa hori huen, kultura programa izan zedila baina jendea konturatu gabe kultura programa bat zela. Nik uste politikari ateratzen zela, hori huen kontua, lasai samar egin, konplikazio haundirik gabe, programa atsegin bat. Geroago hasi ninduan kirolekin, futbola, pelota...

GALDERA: Kirol kazetari bezala ezagutu zaitu jendeak azken bi urteotan ETBn. Zer delata espezializatu zara kirol kontutari?

GALDERA: Kirol zaletasuna edukitzea ez duk arritzekoa herri honetan. Beti izan nauk kirolzale eta batez ere pelota munduan oso sartuta ibili nauk. Hortaz aparte, nere aukera izan ez balitz ere hor jarriko ninduten zeren neri esan zidatean beharrik haundiena momentu horretan hor zegoela.

GALDERA: Kirolari ekingo diogu beraz. Nolakoak dira ETBren berrirratsaioak?

«Hemen batez ere komunitate bat zegok, euskaraz mintzatzen den jendea eta mintzatuko nahiko lukeenak osatzen duena. Gure Antena 3eko entzulea hor zegok»

ERANTZUNA: Nere iduriz asko aurreratu da teknika aldetik batipat, lanerako gogoak bazezok eta gauzak ondo egin nahi dituk. Hor bazeudek akatsak eta hutsuneak, errealizadore batek zerbait egin nahi duenean ez bait dik izaten beti nahi duen hori. Hilabete hauetan berrirratsaioen buru ibili naizela eta, jabetu nauk horretaz. Errealizadoreak estimatzen bazian bi talde mugikor behar zituela esaten zitzaioan batekin moldatu behar zuela. Hirugarren mailako ekipo batek eskatzen dik igoal 500 mila pezeta partidua eman ahal izateko, eta seguruenik ekipo horrek ez dik urte osoan hainbeste irabaziko. Hor zegok prezioen problema. Ekipo bakoitzarekin negoziatu behar duk, Liga Profesionalarekin, askotan ezin baita pagatu. Gero, hor bazezok jende bat, brigada bat, mendietan eta ibiltzen dena saltoak eta enlazeak prestatzen. Egun batetik bestera ezin dituk bi berrirratsaio eman adibidez, denbora behar delako bezperako trasteak menditik jaso eta beste-

rako prestatzeko. Berrirratsaio asko utzi dira egitear horregatik, enlazeetako jende problema dagoelako. Hori, dena dela, beti onartu beharreko gauza bat duk ze herri txiki batetako telebista txiki bat bait duk gurea eta bitartekoak halakoxeak dituk. Nik uste diat halere, asko aurreratu dela eta ahalegin pertsonal ikaragarriak egin direla kiroletan ari den jendearen aldetik kasu. Seguruenik, ahalegintasun hori beste departamentuetan ez duk nabari.

GALDERA: Asko kritikatu izan zaio betire ETBri ez diola kasu haundirik egiten hemen go kirolari. Nola ikusten duzu zuk hori?

ERANTZUNA: Hau honela, ni kirol ardura-dun egon naizen bitartean, bi faktore izan dizkiat beti kontutan erretrasmisio bati baletza ala ezetza emateko. Batetik, jendeak izan dezakeen horren egarria eta hori neurtzen ez duk zaila izaten ze badakik futbolak kasu beti zango duela harrera ona, pelotak maila pis-

kat baldin badu ere, eta beno kirol minoritarioak direnean klasifikazio bat egiten duk gure kirolari lehenasuna emanez kirol hori bultzatu nahian dabilen jendeari laguntzeko tresna izan behar dugulakoan hain zuzen.

GALDERA: Indar haundia du kirol kazetariak egun; zergatik?

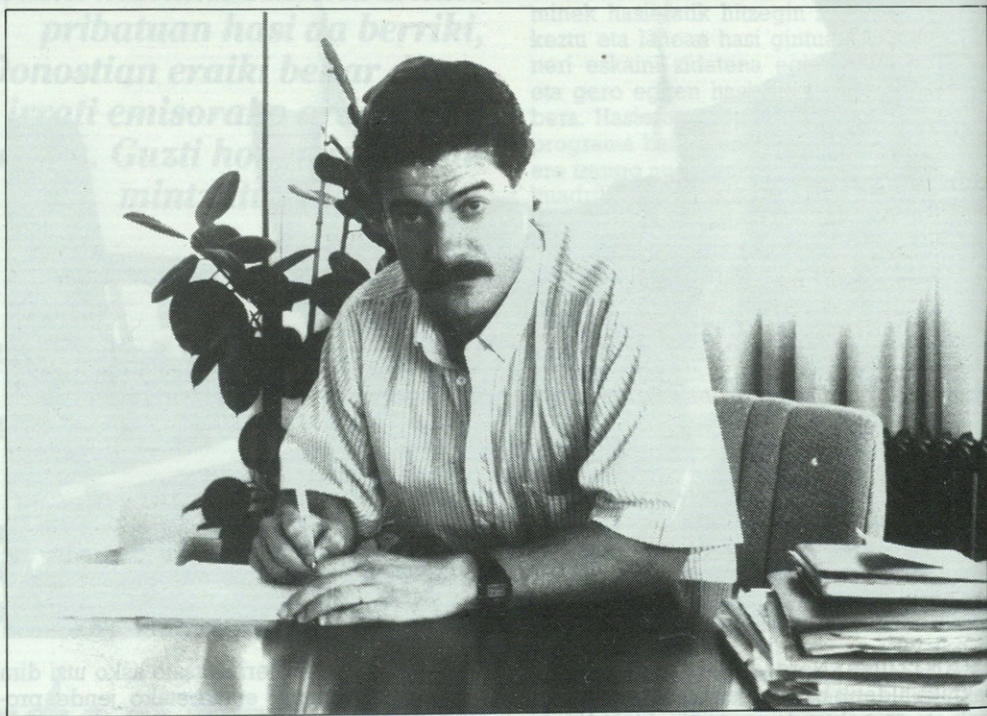
ERANTZUNA: Izan zitekek indarra baina nik uste diat indar faltsoa dela. Herri honetako jendea ez duk tontoa eta gainera zera, behe samarrean jendeak ez zio inportantziarik eman nahi kirol kazetariari, jendeak pentsatzen dik kirol kazetaria ez dagoela hain prestatua edo ez dela hain listoa politikaz eskribitzen duenarekin konparatuz. Kirol kazetariak oso bokazionalak dituk denak eta hori profesio askotan ez duk gertatzen. Ez diat uste bestalde inongo aginterik duenik ze azken batean kirola zer duk? Ez dik halako eraginik jendearen bizimoduan.

batean hala pentsatu zitekeen, «hemen baze-gok jende bat eta horiek eraman behar ditugu Euskal Herrian euskarazko komunikabiderik inportanteenera». Orain etzegok holakorik.

GALDERA: Aurkezleena baino akats haundiagorik ez al dago ETBn?

ERANTZUNA: Akatsak haundiagotzen zihazteak organigraman gora egiten dugun neurrian. Zera esan nahi diat: hemen idazlari soil batek izan zitzake bere falta eta hutsuneak baina neri iruditzen zaidak, herri honetan beste gauzetan gertatzen den modura, organigraman gora egiten den heinean akats horiek nabariagoak direla. Ez jendeak borondaterik ez duelako baizik eta beharbada orain arte ez delako aukerarik izan, kasu honetan telebistarako koadro on batzuk muntatzeko aukera. Koadro intermedio dezente falta dituk. Pertsona egokienak ez zeudek idaz-

«Ez diat uste ikusgarria denik ETBn aritu garenon maila. Ez zegok ikasteko modurik ere. Ez zaiguk aukerarik eman»

GALDERA: Ze maila erakusten dute ETBko aurkezleek?

ERANTZUNA: Ez diat uste ikusgarria denik hor aritu garenon maila. Ez zegok ikasteko modurik ere. Zer aukera eman zaiguk ikasteko? Batez. Orduan, ez diat uste aritu behar dugunik «bai txarra dela hori!» esaka, akaso txarra izango duk baina inork ez zio esan nola egin behar duen eta arazoa hori duk. Gero, arduradun bakoitzaren erantzunkizuna duk zein aukeratzin duen. Ez zekiat nik beti egokienak aukeratu diren baina aukeratu izan diren horiek ez ditek izan ikasteko modurik. Beste batzuk berriz, eta hori salatzea duk, ez ditek ondo menderatzen hizkuntza eta beharbada hori larriagoa duk. Ez diat uste komunikazioetan lan egiten ari den jende onena ETBn ari denik. Beharbada garai

laritzan, kamaretan... baina gora eginda ere hutsunea nabaria duk oso. Gero, ETB mundu guztiak erabili egin nahi dik, partidu politiko zenbaitek, agintea dutenek beren zakura eraman nahi ditek eta erabiltzeko aukerarik ez dutenek erabili nahi ditek ezin erabili dutelako salatze. Uste diat kontsentsu bat behar dela ETBn partidu politiko eta euskal munduaren artean.

GALDERA: Egia al da ETB2k praktikan ETB1 jan egin duela?

ERANTZUNA: Nik uste diat poliki-poliki gertatzen ari dela. Nik beti begiratzen zioat Euskadi Irratiaren adibideari, eta jendeak esan zezake «hi, euskara hutsez nahi duten irratia hor zegok», konforme. Baina askoz ere bitarteko gehiago dizkik Radio Euskadik.

Hasiera batean esan zen jarriko zutela hura bi hizkuntzetan aditzeko moduan baina hizkuntza bakarrez aritzen duk eta horrek ba-
zeuzkak bitartekoak. Eurokopara ez zen joan
Iñaki Elortza Euskadi Irratitik, eta bai Patxi
Alonso Radio Euskaditik. Dirurik ez zutelako
edo, aitzakia behintzat hori huen eta beno,
euskara beti izan duk eskekoa baina behin
instituzioetan eta diru baten jabe izanez gero
ez dut uste eskekoa behar duenik izan.

ETBn, poliki-poliki, hori gertatu duk, nahiz
eta presupuesto gehien ETBlerako den, ger-
tatzan dena duk ETB2k erabiltzen duela ET-
Bren azpiegitura guztia eta gero bere gauza
batzutarako beste presupuesto batzuk dauz-
kala. Nik ikusten diat ETB2ko programa bat-
zuek indartzen ari direla eta horrek kalte egi-
ten diola azkenean gure telebistari. Nik ez
zioat ukatu nahi Euskal Herrian bizi den er-
daldunari telebistaren aukera, baina nik uste
euskararen aldeko erdaldunek garbi edu-
kiko dutela zer egin nagusia hemengo tele-
bista batean euskaraz egitea dela. Nik na-
hiago diat askoz ere kanal bakar bat bitarte-
ko guztiak hor erabili ahal izateko eta kanal
bakar horretan bi edo hiru programa onak
erdaraz egitea. Bestela, ETB bitan zatitzea
tranpa demagogiko bat duk.

GALDERA: Disgustorik edo izan al duzu te-
lebistan?

ERANTZUNA: Beno, batzutan disgusto bat-
zuek izan dizkiagu. Adibidez, kontseilari bat-
ek *hau* esan duela eta egin beharra. Hori ote
duk kontseilari baten funtzioa? Ez zekiat non
estropadak daudela eta nahi ta nahiez eman
behar dela guri esatea? Horretarako gu gau-
dek.

GALDERA: Irratia eta telebista alderatuz ge-
ro, non aritu zara gustoago?

ERANTZUNA: Irratitik telebistarako aldake-
ta ikaragarria duk, nik banekian hala izango
zela baina ez nian uste hainbestekoa izango
zenik. Nik irratia oso nerea sentitzen diat,
oso gustokoa. Askoz ere zuzenagoa duk irra-
tia, oso hire mende daukak, egin nahi baduk
programa on bat hire ahalmenen arabera
egingo duk, ez hago beste inoren mende.
Telebistan ez duk hori, mila lagun mende
hago: hasi makiladorearekin, kamarak, ope-
radoreak eta produktorearekin bukatu arte.
Kate luzea duk eta kate maila batek huts egi-
tea erreza duk hain luzea izaki. Hori duk pro-
blema nagusia eta gero zera, imaginak as-
koz ere inportantzia haundiagoa zeukak hi-
tzak baino, konturatzen haiz hire *rola* biga-
rren mailakoa dela. Nik uste diat halere, he-
ri hau hitzen sorgin zera horren mende da-
goela eta ez dakigula igoal gehiegi imagine-
kin lan egiten. Lehengora itzuliz, telebistak
abantaila haundiak ere badizkiz, oihartzun
haundiagoa zeukak, baina eguneroko lanera-
ko langilearentzat askoz ere atseginagoa duk
irratia. Telebistan agertu egin behar duk, eta
nik behintzat ez nian oso gustoko, dezente
sufritzen nian.

GALDERA: Irratira itzuli zara berriz orain-

goan. Antena 3era. Asetu egin al zara orain
bitartean eginiko lanaz Estatu mailako kate
pribatu batera jotzeko?

ERANTZUNA: Aspaldian etorri zitzaidan
neri eskeintza Donostiako emisora zuzentze-
ko eta buelta asko eman nitzkion eta azke-
nean holako erabaki bat hartzen duzunean ez
da izaten arrazoi batengatik, arrazoi pila ze-
gok, batzuk pertsonalak eta besteak profes-
ionalak. Neretzat atsedean bat izan zitekeek
ETBren martxa haundi horretan. Inorrek ez
zidak ezer agindu eta beno etzekiat nik ko-
munikabide instituzionaletan noizbait izango
dudan zerbait zuzentzeko aukerarik, beste
zerbati ere behar bait duk profesionala iza-
teaz aparte.

Nik erantzun osoa izango diat Antena 3en
Donostiatic egingo dugun produkzioan, ezin
dut izan erantzunkizunik Madriletik egingo
dutenarekin. 5 ordu t'erdiko emisio lokala
egingo diagu, gurea. Hor bazegok helburu
bat, emisora txiki bat maneiatzeko eta zuzen-
tzeko gauza naizela demostratzea nere bu-
ruari, honek dituen helburuekin, irratiko
komertzial eta txukun bat egitea alegia, inguru-
ko entzuleak kontutan izanda. Honez gain,
aukera izan diat hutsetik hasi eta ahal den
neurrian jendea aukeratzeko eta pautu bat-
zuek segituz nere modura programazio bat
osatzeke eta beno, aukera polita duk.

GALDERA: Eta euskararekin zer gertatzen
da, Antena 3ek ze leku utziko dio euskarari?

ERANTZUNA: Antena 3 pentsatua zegok er-
daraz egiteko Estatu osoan. Hau honela, ba-
zeudek elebidun kontsideratzen diren zonal-
de batzuk, Catalunya kasu, eta horietan filo-
safia duk erdaraz egitea baina beti entzuleari
bere hizkuntzan egiteko aukera emanez. Ho-
nez gain, *Antena 3n* ni egongo ez banintz
baino gehiago egingo da euskaraz ni egon-
da. Guk egingo dizkiagu gauza batzuk eus-
karaz, ez seguraski nahi genukeen adina.
Neretzat hoberena izango hukek hemendik
urte gutxitara irratiko hau izango balitz *cade-*
narekin oso lotura gutxi daukana, guretzat
egoera ideala hori hukek eta guk egin ahal
izatea askoz ere ordu gehiago eta haiekin ez
loturarik izan ezertarako.

Ni euskararen aldeko pertsona bat kontsi-
deratzen nauk eta beno, orain erdarazko ko-
munikabide batean aritzeak zer ekarri deza-
keen? Nik argi ikusten diat euskarak oso
errespetuko tratua izango duela gure emisio
lokalean eta ez zekiat hala izango lukeen
beste jende batekin. Euskaraz ez diagu egi-
teagatik egingo, ez dizkiagu portzentaiak
planteatuko garai batean Diputazioaren la-
guntzaz egiten huen modura. Bestetik, eus-
kararen alde lanean diharduten guztiek izan-
go ditek bere tokia gurean, ze azken batean
Euskal Herrian sentitu daitekeen fenomeno
bat da, hemen bazegok erdaldun asko eus-
kararen alde dagoena. Hemen batez ere ko-
munidade bat zegok, euskaraz mintzatzen
den jendea eta mintzatu nahiko lukeenak
osatzen duena. Gure entzulea hor zegok.

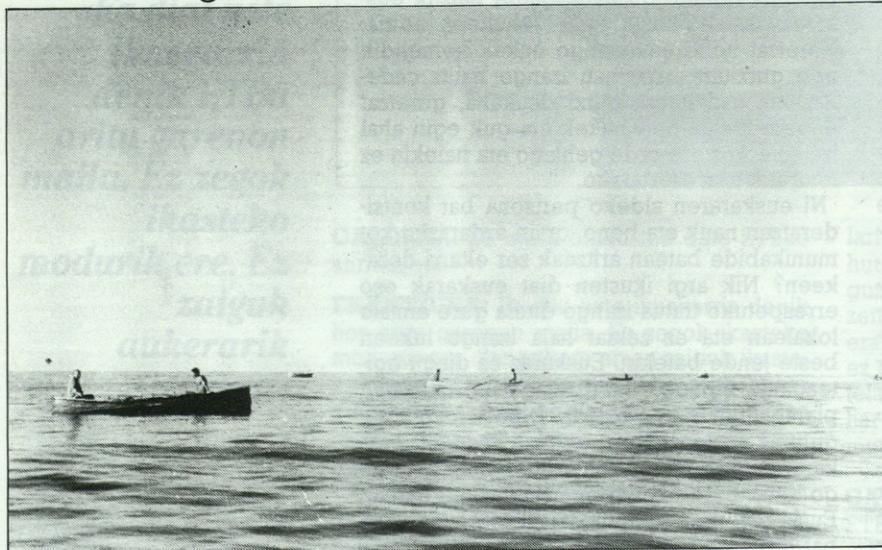
LOREN ARISTI

**«ETBn, beheko
akatsez gain
organigraman
gora egiten den
neurrian akats
horiek
nabariagoak
dira. Erdiko
koadro dezente
falta dituk»**

Urte asko dira hainbeste harrapatu ez zela

Koainaren dizdirak erruz engainatu du txipiroia

Azken urteetako denboraldirik onena izan omen da uda hontakoa txibizaleentzat, aspaldian ez zen, antza denez, aurten adina txipiroi sartu gure itsasertzera. Arrazoirik ezin eman: «txibia sartu da eta kitto». Txipiroi fresku ugari dastatzeko aukera izan da, beraz, txibizaleen etxeetan —eta kostaldeko jatetxe onenetan—. Agustin Silvan txibizale amorratuak eman digu arrantza moeta be-rezi honen gorabeheren berri.

Txibizaleak konstantea izan behar du, bestela jai dauka.

Ekainaren bukaeran hasi eta udazke-na arte, «txibia gehiago azaltzen ez di-ren arte», goizero edota arratsaldero itsasoratu ohi dira bere txalupa txikie-tan, goizean oso goiz, «bostak aldera da

ordurik onena», eta arraldeko lehenen-go orduan, «laurak aldera». Goizez na-hiz arratsaldeaz laupabost ordu ematen dituzte itsasoan, aparejoak etengabe mugituz txibia noiz azalduko erne.

Beitarik gabe

Arrantzale hauen artean ezagunak diren leku egokira inguratu, lurreko lau puntu erreferentzi gisa hartu, eta aingura jaurtikiaz posizio egokian kokatzean hasten da txibizalearen lana: hiruzpa-lau aparejo bota —bikotea izanez gero seiren bat— eta, hauek mugitzeari utzi gabe, txibiek koaina noiz helduko duen zain geratzeko datza arrantzalearen ze-regina. Koaina txibitarako erabiltzen den punta anitzeko amu berezia da; inolako beitarik gabe botatzen da, egi-ten duen dizdira medio txipiroiak beste-rik gabe egiten bait dio kozka, «jolaste-ko-edo».

Aparejoak urpean daudela, txibia-k azaltzen ez diren artean, itxaron beste lanik ez dago, orduak eta orduak beste-rik ezean pasa behar izaten dituzte. «Ohitu egiten zara bakardadera», aipa-tu digu Agustin Silvan zarautzarrak une aspergarri hoiek aipatu dizkiogunean, «alboko txalupakoari zerbait esan, mo-koka bat jan, trago bat hartu... nola edo hala pasatzen dira orduak. Beti er-nai egon behar zara, inork ez daki-eta noiz helduko duen txibia».

Lehenengo txibia harrapatuez gero, asperraldia ahaztu eta arrainak artez ja-sotzeari ekin behar zaio, ahalik eta biz-korren baina, batez ere, kontuz. «Bate-re ez ihestea da funtsezkoa, bakarrak ihes egiten badizu bere tinta beltza jaurtiz txibi talde osoa uxatuko baitu. Akabo koaina heldu ondoren txibi ba-tek hanka egiten badu». Batere txibirik ez bada, eguraldirik onenak ere ez omen du txibizalearen haserreare bare-tzen. «Giro ederra diagu behintzat!».

**“Batere ez ihestea
da funtsekoa,
bakarrak ihes egiten
badizu bere tinta
beltza jaurtiz txibi
talde osoa uxatuko
baitu”**

oihukatu ei zion batek txalupa batetik bestera, «jan ezak ba giroa!», erantzun besteak erronkaz.

Txibirik egon bada, kaira itzultzera-koan bata besteari egiten dizkioten galderak ohizkoak izaten dira, arrantza oparoena norena izan den jakin nahian. Nolabaiteko lehiakidetasuna nabarmentzen da kaian txibizaleak lurre-ratzen diren unean. «Zenbat dituk gaur-koan?», erantzuna, «hogei», «hamasei», «hogeitabost»..., beti ere kopuru zeha-tzetan, txibizale bakoitzak bere lanaren fruitua zein izan den ondo zenbatua izaten baitu. Saldu ere banaka egiten dira: aurtan 100 pezetatik 175era or-daindu dute jatetxe onenek txibi txiki bakoitzeko, 200 pezeta, aldiz, txibi han-di bakoitzeko. Agustín Silvan bezala ka-sik egunero itsasoratzen direnek, pro-fesionalak ez diren arren, jatetxeetan sal-tzen dituzte txibiai, bigarren diru iturri gisa arrantza berezi hau lagungarri ger-tatzen delarik. «Handiak badira etxean jaten ditugu baina txikiak direnean sal-du egiten ditugu. Halere, lanbide baino hobbya da guretzat».

Konstantzia birtuterik onena

Gaur egun hogei-hogeita hamarreko arrantza nahiko ona kontsidera daite-ke, eta aspaldiko urteetan halako mar-kak lortzea nahiko zaila bazen ere, aur-tengoan, denboraldi bikaina atera de-nez, kopuru hoietara iristea eguneroko gauza suertatu da ia. Bere errekorrez hitzegin digu Agustinek: «Urte haueta-ko goiz edo arratsalde onenean ehunen bat harrapatu nituen, baina lehen as-koz txibi gehiago sartzen zen eta 200-300 inguruan ibiltzea ez zen apar-tekoa izaten, nik neuk gogoratzen dut oso aspaldian 300en bat harrapatu ni-tuenekoa».

Txibien kontu hau ere dexente alda-tu da, beraz, urteen poderioz. Silvanek esaten digun legez, hemen txibitan «be-ti» egin izan da, «gure aitek, gure aito-nek...1900. urtea baino lehenagotik egi-ten zen behintzat». Lehen, halabaina,

Aspertzeko betarik ez dute izan aurtan txibizaleek, ez halajaina!

txibitan baino antxotan edota sardina-tan gehiago aritzen ziren txalupetan, orain, aldiz, arrastreko arrantza de-la-eta ez da ez antxorik ezta sardinarik ere gure itsasertzera sartzen, eta txipi-roiak gero eta gutxiago. «Arrantza ar-loko aurrerapenekin gero eta arrain gu-txiago sartzen da kosta aldera. Lehen askoz txibi gehiago harrapatzen zuten, eta gaur egun guk erabiltzen dugun tresneria erabiliko balute dexente ge-hiago harrapatuko lukete».

Agustinek —51 urtetako gizona, 5 ur-te zituenetik txibitan ibilia— gogora-tzen ditu pitaren ordezturda erabil-tzen zuten txibizaleak, hau da, zaldia-ren isatseko ileak elkarlotuz eginiko ha-

riaz aritzen zirenak. «Denborarekin erre egiten zen eta, bestalde, erabiltzen zuten aparejoa ez zen hain erabilga-rria». Txalupetan ere zertxobait aldatu da kontua. «Motorrak batetik bestera mugitzea errazten digu, arintasuna ematen digu. Lehen, jakina, tokiz alda-tzekotan arraunei ekin behar zitzaion. Badira gaur egun ere arraunean baino ibiltzen ez direnak».

Txibizalearen jarrerak ere aldaketa nabarmena jasan du: lehengoak, beha-rrak eraginda, eguraldi ona ala txarra, txibitara ateratzen omen ziren goizero nahiz arratsaldero; euran bigarren lan-bidea zen antza txibien arrantza. «Oraingo txibizaleek, aldiz, hobbytzat hartzen dugu hau, orduan, arriskatu ere gutxiago egiten gara, itsaso edo eguraldi txarra denean etxean geratzen garelarik». Eguraldi ona egiten due-nean, aldiz, ez omen dute inoiz hutsegi-ten, konstantzia baita, aidanez, txibiza-le onen sekretua. «Seguruenik txibirik izango ez dela jakinda ere, itsasora irte-ten gara badaezpada ere, askotan aurretik arrastorik eman gabe azaltzen baita txibia; txibizaleak konstantea izan behar du, bestela jai dauka».

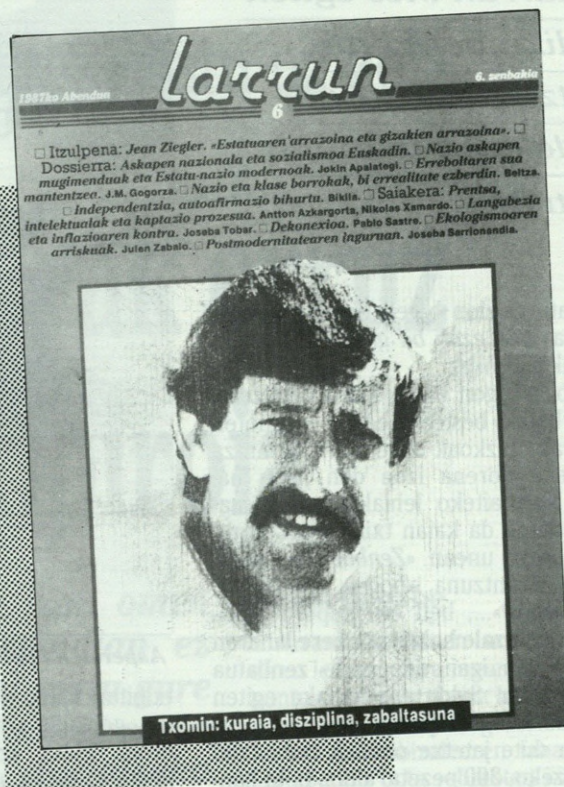
Denak ez dira, ordea, zaleenak be-zain konstanteak. Asko eta asko txibiai badaudela entzun duten boladetan bai-no ez dira itsasoratzen, «arrai gaiztoak» deitzen zaie hauei, txibizaleen giroan, erronkan. «Arrai gaiztoak etorri dituk eta izorrai!».

**“Asko eta asko,
txibiai badaudela
entzun duten
boladetan baino ez
dira itsasoratzen.
‘Arrain gaiztoak’
deitzen zaie horiei”**

I. MURUA

Seigarren LARRUN, jadanik salgai

Txomin Iturbe,
bere belaunaldia,
bere herria *
Askapen nazionala
eta sozialismoa
Euskadin * Jean
Ziegler * Jokin
Apalategi *
J.M. Gogorza * Beltza *
Bikila * Antton
Azkargorta eta Nikolas
Xamardo * Joseba
Tobar-Arbulu * Pablo
Sastre * Julen
Zabalo * Joseba
Sarrionandia * Baleren
Bakaikoa * Anjel
Rekalde.

**Euskal nazio proiektu bati buruz,
zu ere LARRUNen harpidedun.**

IZEN-DEITURAK.....

HELBIDEA.....

HERRIA..... HERRIALDEA.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....

SUKURTSALA..... KONTUAREN ZENBAKIA.....

LARRUN

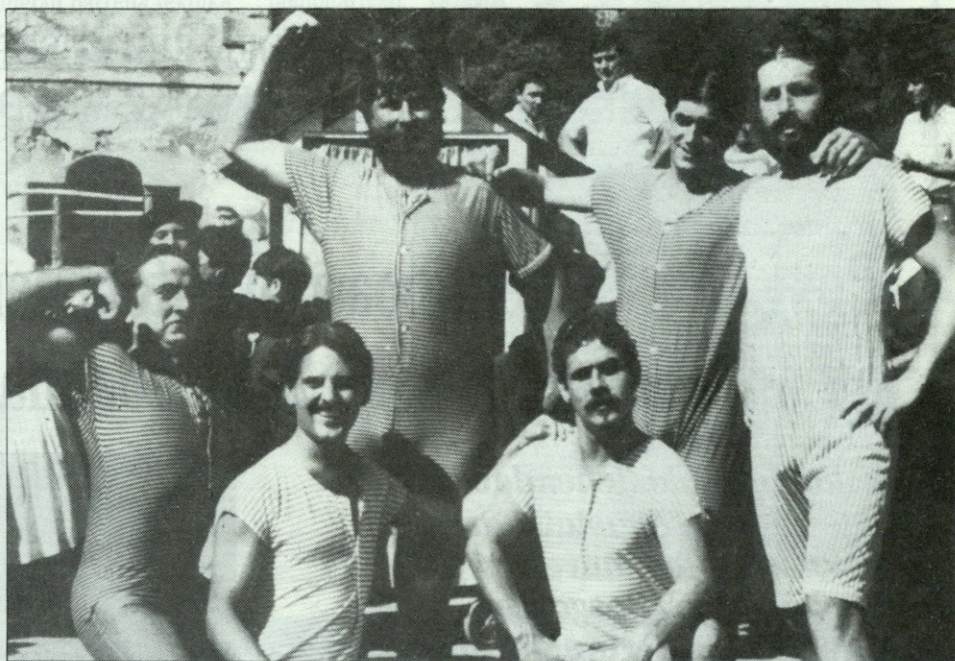
Ametzagaña 19 behe. 20012 DONOSTIA. Tfn.: (943) 293 613

Verines-go literatur kongresuan 5 euskaldun

Gogoan izango dute literaturazaleek iaz Asturiago Verines-en burutako Estatu mailako kongresuan sortutako polemika, Jon Juaristik euskal prosarik existitzen ez zela azpimarratzen saiatu zen ondotik. ARGIAko kultur orrialdeetatik zabaldu zen erantzun eta kontraerantzunen lekua.

Iragan den ostiralean burututako aurtengo kongresuan, ohitura den bezala galizarrak, katalandarrak eta euskaldunak izan ziren gaztelarren aldamenean. Euskal Herriatik gonbidatuak, Anjel Lertxundi, Inazio Mujika Iraola, Juan Kruz Igerabide, Felipe Juaristi eta Eduardo Gil Bera izan ziren.

Datorren asteko zenbakian eskainiko diogu han esan eta gertatutakoari segimendua.

ZARAUTZKO EUSKAL JAIEN BARRUAN URTEROKO OHITURARI JARRAIKIZ

«Maritxu eta Bartolo» estanpa plazaratu zuen Alproja taldeak

Zarautzko Euskal Jaietan estanpa berri bat eskaini zuen herriko «Alproja» taldeak pasatu den igande eguerdian. 80tik gorako lagunek moldatutako dantza eta antzerki lanak gustoko harrera izan zuen.

Eguraldi kaxkarra irailaren 9ko goizekoa. Urtero bezala, Zarautzko Munioan Alproja taldeak estanpa berri bat eskaini behar zuen Euskal Jaietako egun nagusiko eguerdiz. Eszenarioa desmuntatzekotan izan ziren, ekitaldia suspenditzeko zorian. Baina ortzea baretzen ari zirela konturatu orduko aurrera ekin zioten, ordubete atzerapenaren ostean.

Eta ezin hobekiago hartu zuen azken erabakia ikusle goak, eskertu zituelarik gainera aurtengo estanpak erakutsitako berrikuntzak: istorioa bera, musikaren moldapena eta jokaldiaren estetika.

«Maritxu eta Bartolo» estanpak denontzako ezaguna

den kantua antzerkiratu zuen, gaur egungo Euskal Herriko errealiteratza egokituz: bere karga erotikoa eta interpretazio politikora hurbiltzen zuten hainbat ñabardura barne (EA/PNV). Maritxu eta Bartoloren istorioa Romeo eta Julietaren pareko ikusi genuen, bi familia etsaietako seme-alaben arteko amodiozko istorio zaila, eta guzti horrek maitaleei nahiz herriari eragiten dizkien arazoak azalera ekarri.

Ezin dugu nabarmendu gabe ahaztu, aurtengoan protagonisten paper nagusiak jokatzeko ausardia izan zuela jende gazte eta berriak. Zorionak!

Atzeritarrak Gasteizko Antzerki Jaialdian

Hamahiru egunetan barrena beste hainbeste antzerki talde taularatu-ko dira Gasteizko XIII. Antzerki Jaialdian, irailaren 26ean hasi eta urriaren 8a artean.

Aurtengoan euskaldun talde bakarra izango da eszenan, Ttamtaka-Topo produktorearen «Agur Eire... agur» besterik ez bait da gonbidatua izan. Besteak oro Estatukoak eta atzeritarrak. Eta egitarauak ekarriko duen eskaintzaren ezaugarri nabarmenena, hitzik gabe antzerkiaren nagusitasuna: farre algararako clown eta zirkoak, musikak eta ikuskizun bisualak.

Zerbait azpimarratzekotan, Europako zirkuitotan barrena dabilzan Estatuan sekula estreinatu gabeko hiru antzerki konpainien presentzia, eta Jean Genet, Shakespeare eta Maiakovski bezalako autoreen obrak.

Aste honetan

Tolosako 2. Bideoaldiak
urrian ekingo dio
(46. orrialdea)

Fermin Muguruzarekin
«Kortatu»ren bukaeraz
solsasean
(48. orrialdea)

Trikitixa lehen
kaporaketan
(50. orrialdea)

Gaizka Arostegiren
literatur estreinaldia
(51. orrialdea)

Eskultura simposiuma
Arrasateko plazara
(52. orrialdea)

Kulturaren Aste
Borrastea
(53. orrialdea)

BIDEO KREATIBO ETA ARTISTIKOEN ERAKUSKETAZ ETA EUSKAL HERRIKO II. BIDEO LEHIAKETAZ MOLDATU DA

«Bosgarren Kolektiboa»ren antolamenduz urrian ekingo Tolosako 2. Bideoaldiari

Iazko Tolosako lehendabiziko Bideoaldi arrakastatsuaren ondotik, bigarrenarenari ekin atarian dago «Bosgarren Kolektiboa». Bertan, nazioarteko kreaio monografikoak, musika, erakusketa eta Euskal Herriko lehiaketa izango dira urrian sei egunetan zehar.

Donostiako bideoaldiak porrot egin ostean, 1986. urteko apirilean sortu zen «Bosgarren Kolektiboa», kreaio artistiko honen hutsunea betetzeko asmoz. Hiruzpalau pertsonen projektutik burutu zen urte horretan bideo erakusketa, ondotik, iazkoan bilakatuko zelarik Lehendabiziko Bideoaldia. Egun, kolektiboko partaideak zabaldu, eta zortzi bat lagun eskutik eskainiko zaigu bigarren egitarau mardula, bost sail ezberdinetan banatuta: Euskal Herriko II. Bideo Lehiaketa, Bibapeninsula (Estatuko bideoez), Nazioartekoa, Muzak-Crash (musika jaialdiak) eta Copy-Art Erakusketa. Urriaren 11ean zabalera eman, eta sei egunetan barrena, Bideoaldia bihurtuko da gisa honetan Tolosako kultur ekitaldirik nagusiena, hilaren 16a bitartean.

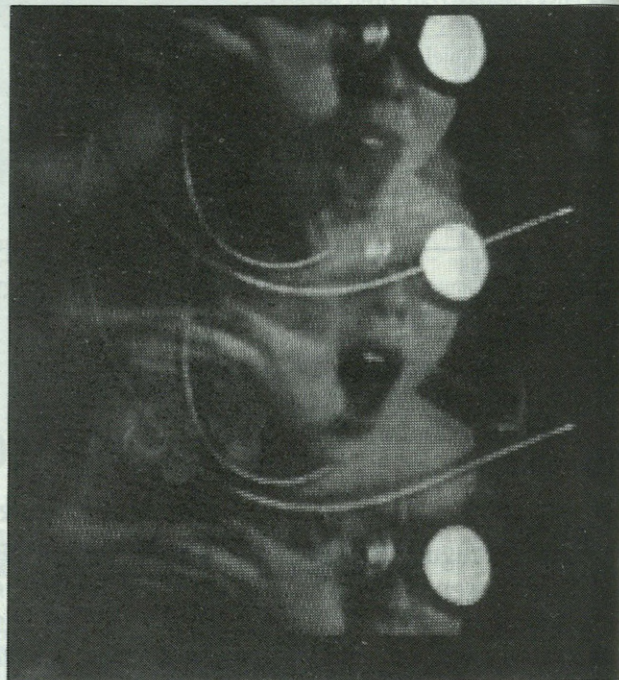
Aurrekontuei dagokienez, errekorte zenbait suertatuaren kausaz, zazpi milioi eta pikuko dirutzaz besterik ez du kontatu ahalko «Bosga-

rren Kolektiboa»k, Jaurlaritza, Gipuzkoako Diputazioa, Tolosako Udala eta Aurrezki Kutxa Munizipalaren laguntzak baliatuta. Eskas samarra instituzioetatik erakutsitako begirunea, lerro hauetatik aurrera jakin araziko dizugun egitarauaren antolamendua posible egiteko behintzat.

Ehun inguru bideo ikus-entzuteko parada

Tolosako Kultur Etxean paratutako pantailetara agertuko dira laster *Bibapeninsula*, *Nazioartekoa* eta *Euskal Herriko II. Lehiaketa* sailetako bideoak, 100 bat orotara, horietatik 20 lehiaketan parte hartuko dutenak; ez-dokumentalak denak, kreaio artistikoaren esparruari atxekiak eta era guztietako formatokoan gauzatuak, 3 minututatik 20ra bitarteko iraupenez.

Donostiako bideoaldiaren desagertzea zela-eta, iazko lehiaketan 70 bat bideo aur-

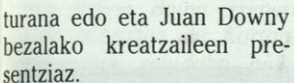
keztu baldin baziren, aurtengoan 50 inguru ailegatu dira, epaimahaiak 20 aukeratzeko. Eskuratuko dituzten sariak: milioi erdia irabazleak, eta 300.000 eta 150.000 pezeta segidakoek.

Azpitarratzeko modukoa da, iazko Euskal Herriko Bideo Lehiaketako onentsuek harrera aparta jaso dutela atzerriko bideo jaialdietan zehar, hainbat New York-en hautatu bait dituzte, eta beste zenbait egunotan burutzen ari diren Estatu frantseseko Monbeliard eta Holandako AVE festibaletarako. Oraindik baldintza baldarretan lantzen ari den euskal bideogintzak promesazko jendea dakarren itxura hartu bide du.

Atzerriko bideogintzaren panorama

Nazioarteko sailean egitarau galanta moldatu ahal izan dena, azken bi-hiru urteotako panoramaren erakusketaz gozatu ahal izango da-eta Holandako *Mediamatic* aldizkari espezializatuko gida jarraituz.

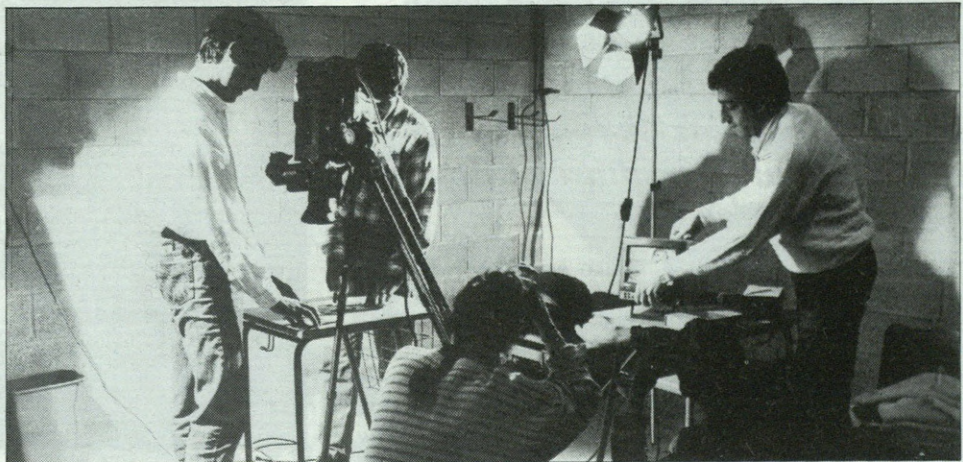
Simon Biggs londondar idazle eta bideoegileak, aipatu aldizkariak izkiriaturako «*Reclamations to the artists' voice*» artikuluan aztertutakoak ekarriko ditu Tolosara: Txile, Estatu Batuak, Italia, Holanda, Britainia Handia eta bestetik hautaturiko 10 zinta, Bill Viola, Mariano Ma-

Bideoaldiak iraungo duen sei egunetan barrena teknika artistiko honen bitartez eginko kreazioen ikusteak arteza-

Clonicos taldeak bi disko plazaratu ditu sortu zenetik, bienbitartean *Gringos* taldeak maketak baino ez ditue-larik. Hauen musika, jakina,

marripa erloju-denda zene-
koan beste bat, eta bi gehia-
go Plaza Berriko Merkatuan.
Hain zuzen, azken kokagune
honetan, merkatura hurbildu-

Muzak-Crash, edo vanguardiako musika

Bartzelonako «4 Sellos» kasetografikaren koordinakuntzapean ailegatuko dira Kultur Etxeko berrehun laguntzako moduko aretora *Clonicos* madrildarrak eta *Gringos* kataluniarrak, eta Iruña kafetegian, bestealde, kontzertu tiki batzu entzute-

Bideo instalakuntzak herriko zokoetan

Tolosako Kasinoan hiru instalakuntza izango dira, Za-

Ikusentzutekoen mundua-
ren bueltan dabilen azken
saio artistikoen berri ematera
datorren eskaparate zabala
eskainiko du beraz 2. Bi-
deoaldiak, Euskal Herrian
egundaino burutu den era-
kusketarik berrizaleenetari-
kotzat jo daitekeena, iragarri-
tako espektatibak betez gero-
tan bederen.

GORKA ARRESE

Copy-Art, fotokopiadorazko artea

Fotokopiak ateratzeko makinak eskueran dauzka edonork, baina inor gutxi ezagutzen du tramankulu honek eskaintzen dituen baliapideez munduan zehar egiten den arte lana. Kultur etxean paratuko den erakusketak 90 inguru herrialdeetako saioak zertan dauden ikusteko «*Copias originales*» kolekzioa ekarriko du Ulises Carrión mexikarrak —azken urteotan

«KORTATU» IRUÑEKO KONTZERTUAREKIN BUKATUKO DA, URRIAKO DISKO BIKOITZAREN ZUZENeko GRABAKETAZ

Fermin Muguruza: «Rokanrolaren historian talde bakoitzak bere belaunaldia bizi du»

Lau urte t'erdian hiru disko luze kaleratu ondoren, «Kortatu» bukatu egingo dela ezagutzera eman da. Rock zaleen harridurak berriarekin batera egin du eztanda, zurrumurruak besterik izango ez diren esperantzaz. Ferminnek argi baieztatu du: «Kortatu-ren historia hemen amaitzen da».

Moskun lotu ginen hizketarako. Egin egunkariko «Bat, bi, hiru» orrialdeetan iragarritako albistea Euskal Herri osora ez ezik atzerrira ere zabaldu da derrepentean. Ezin sinestuzkoa gehienentzat hasiera bateko berria jakiterakoan, batik bat Kortatu Kolpez Kolpe diskoa behin eta berriz entzun dutenen artean, Tolosako aurkezpenaren ostean burutu dituzten kontzertu apartak eta gero gainera.

«Ezin esan liteke arrazoi konkretu bat izan denik erabakia hartzeko», patxadaz heldu zion gaiari Ferminnek, «jakina, faktore ezberdin eta anitzak tartekatuta dira». Ez da erraza guzti horien azalpena egitea, «eta ez dut uste esplikazio moduko erantzunik ere eman beharra daukagunik. Bide bat burutu du Kortatu-k; hasieratik orain artekoa diskoetan barrena ikusten da, eta gure kontzertuetan izan den jendeak ezagutzen du».

The Jam, Stiff Little Fingers, The Clash eta beste hainbat taldek bere garaian

halako erabakia hartu zuten bezalaxe, Kortatu ere bere taldekideen belaunaldiko fruitu eta adierazpenetarikoa bat izan da. «Bai, rokanrolaren historian zehar talde bakoitzak bere denbora bizi du. Hori da politena niretzat. Kortatu izan dena izan da; oraindik ere badela uste dut, akaso puska batean ere bai. Baina honez gero, disko bikoitza zuzenean grabatu, gure benetako giroa jaso, eta hemen amaitzen da».

Ez dago inertziarako lekurik

Zalantzarik gabe, denbora laburrean oso kontutan hartzeko erreferentzia bilakatu da Kortatu euskal rockaren esparruan, ezin ahaztuzkoa suertatuko dela hemendik aurrera. Irundar hirukoteak abiatutako ibilbideak ezaugarri bereziak ekarri ditu musikagintzara, neurri handi batean jarrera hainbaten eragile ez ezik iragarle ere suertatu bait da.

«Kortatu»ren bukaerak denen atentzioa itzarri du.

Gogoan dauzkagu estraineko urratsek hasitako norabidea, eta denon ezaguna da urteotan mantendutako nortasuna ere. Baina egun «ezer ez da lehen bezalakoa», Ferminnek aipatu zion Bilbon Pablo Cabezari, «taldeetan ez bait dago jadanik hasierako izpiritu hura».

Areago zabalduz mintzo zirtzaigun guri: «gure lana alienantea bihurtzeko arriskua zegoen, musikaren munduko inguruneak inertziara bultzatzen du-eta kasurik gehienetan. Beti egin izan dugu talde dinosauroen kritika roilo komertziala esplotatzerako ordua ailegátuta. Guretzat erraza da kontzertuak egitea, disko gehiago gauzatzea, European zehar beste gira batzuz...».

Azken aldian pentsatutako erretiroa

Maketak eta jaialdiak izan ziren lehenik, eta aurreneko diskoarekin gero «tailer lan antzekoa izaten hasi zen». Hortik aurrera gero eta jende gehiagok hartzen du parte Kortatu-ren inguruan, alde batetik musika kreazioari lotuta dagoen taldea eta bestetik abarreko mediatizazio guztiak.

«Kortatu dimentsioa bereganatzen doan neurrian paraisitoak sortzen direla somatzen duzu. Ekipoen jabe zurruapatzaileak, kritikoaik—oso gutxi salbatzen direnak portzietari, hipokritak aurrez aurre eta atzetik makilazoa—, zirkuito diskografiakoak... Hemen 'Basati Re-

cords' bakarrik dago. Beste diskaetxeak multinazionalak bezalakoak dira. Hala ere 'Oihuka'rekin ongi konpondu gara». Arrakasta komertzialaren kausaz ote zen, galdetu genion. «Bai, beharbada», erantzun laburra.

Iazko udako AEKko barne-tegian ikasten hasi orduko akaboaren zantzuak agertzen hasiak omen ziren. Lau hilabete jo gabe eta euskara ikasten. Hirugarren diskoaren atariko asmoak eta hartutako konpromezuak bidea burutzen lagundu zuten halaber. «Euskaraz egin dugu azken diskoa. Baina erreperatorioa zehaztua du Kortatu-k hasieratik egindako bidean zehar. Ezin dira alde batera utzi gazteleraizko kantuak, eta ezin dugu talde euskalduna izan Kortatu gisan. Disko hau kaleratu aurretik beraz, bagenekien bukatutzat emango genuela».

Jendeak dena eskatzen du

Kortatu eta bere entzulegoaren artean estutu diren harremanak garrantzitsuak izan direla ezin ukatuzkoa da. «Ez da ahaztuzten. Eta badakigu urriaren lehen Iruñeko Anaitasunaren egingo dugun zuzeneko grabaketan denok izango garela. Azken kontzertu hauetan aspaldiko jarraitzaile eta kolega hurbilekoenak gurekin izan ditugu. Egia da, nostalgia sortzen dela eta guzti hori. Baina, ez dakit, ematen du jendeak ez duela ulertzen. Eta pentsatzen dut batzuetan jendeak gurekiko eskubideak eta guzti dituztela uste izaten hasi direla. Ez dakit ongi esplikatzen dudana...».

Kosta egiten da mementu honen balorazioa egiterakoan kortatuzaleari hartutako erabakiaren prozesuaren nolakoa osoki azaltzea, esplikaziorik eman behar baldin bada ere. «Begara. Badirudi poli-miliak garela eta burniak utzi ditugula, eta orain gainera prentsaurreko batean esplikatuta behar dugula. Baina motellak!, gu ez gara damutzen!».

“Euskaraz egin dugu azken diskoa. Baina Kortatu-k erreperatorioa zehaztua du hasieratik egindako bidean zehar. Ezin dira alde batera utzi gazteleraizko kantuak, eta beraz ezin dugu talde euskalduna izan Kortatu gisan”

Fermin Muguruza: «Motellak!, gu ez gara damutzen!».

Disko bikoitza datorren martxorako

Anaitasunako jaialdiaren aurretik oraindik Oñati eta Irungo kontzertuak egingo ditu Kortatu-k. Ondoren, zuzeneko grabaketa gauzatu eta diskoa merkatura ekarterako hilabete batzuek pasatu ohi dira, plastikora eramateko bitarteko lanean. «89ko martxoan edo kaleratuko da. Egundoko ilusioa daukat. Erreperatorioa eginga dago, zer bai eta zer ez».

Azken aldian bezala, bertan izango da Kaki kitarrak. «Gure soinuak hobetu du eta kontzertu guztietan jotzen ari da gurekin, eta ez dugu nahi bera gabe jo nahi. Oso gustora nago bere soinuarekin».

Antza denez, Ferminék ez du beste talde bat osatzeko inolako proiekturik eskuartean. «Pixkat nekatuta ere banago. Lan handia egin dugu denbora laburrean eta ia etengabeke jarraipenaz. Ez dut kantatzen segiko. Eta

kontentu nago hartutako erabakiarekin».

Baina musikaz gozatzen duela ezin ezkutatu dezake, ez eta hizketan ari garela ere. Solasaldia bukatzerako bere etxean gaude dagoeneko. Eta disko bat jarri digu: Zimbabwe-ko talde bat, bigarren aldean.

GORKA ARRESE
GARBIÑE UBEDA
JOSU LANDA

LEHEN KANPORAKETAN PUNTAKO MAILA, ETA JENDETZA

Martin eta Imanol trikiti bikoteak primeran bete eta gozatu Urretxun

Iragan den larunbatean Urretxuko Ederrena pilotalekuan ipini zen jokoan Trikitilari Txapelketa Nagusiko lehendabiziko kanporaketa, Martin eta Imanolek erdietsi zutela puntuazio gorena Imuntzo eta Epelarrerengatik. Datorren larunbatean bigarrena, eta sorpresetarako prest!

Irailak 10eko arratsa. Urretxuko Ederrena pilotalekuan jendearen ia ezin kabitua. Euskadiko Trikitilari Txapelketa Nagusiko lehendabiziko kanporaketa hastear. Giro aparta afal ostean. Puntual, oso puntual, Esteban Larrañaga —txapelketako dinamizatzailea eta ezaguna Arrate Irratian eskeintzen duen segimenduagatik— agertu zen taulara estraineko kanporaketa aurkeztera. Zazpi bikotek ekingo zioten txapelketan derrigorrezkoak diren trikitixa, porrusalda, fandangoa eta arin-arina joaz.

Cuevas eta Larrañaga izan ziren jotzen aurrenak (azkenean 94,5 puntu); segidan, Martin eta Imanol (garaile 111,6 puntu); Gozategi anai-arrebak gero (101,7 puntu); Intxausti eta Munduate ondoren (99,1); bostgarren Imuntzo eta Epelarre (109); Izaro eta Mikel jarraian (90,5); eta azkenik Plazaola eta Azkonabieta (100,3).

Entzulegoa aditua

Ederrenan jendeak erruz bete baldin bazuen, bereziki azpimarratzekoa gertatu zen orohar entzulegoak erakutsi-

tako trikitiko jakinduria. Aditua somatu genuen jendea, bikoteen pieza bakoitzaren ondoko iruzkinetan erreparatuta, betiere hurbileko interese eta segimenduaren seinale.

Epaimahaian: Joxe Mari Irindo Zaldibarkoa eta Peli eta Arranzabal Angiozarkoak. ARGIAko aurreko zenbaki batetan iragarri genuen Manu Iztueta ere izango zela, eta finalean bai eta J. Inazio Ansorena ere. Azkenengo erabakien arauera orde, Ansorena ez da izango, eta Iztueta gehituko zaie finalean pasatu den larunbateko hiru epamahaikideei. Ez daukate lan erraza.

Trikiti maila txalogarria

Puntuka puntuka, Martin eta Imanol (Larraul eta Oriokoa) gertatu ziren azkenean puntuazio gorenaren jabe... ongi merezita. Martinek pieza atseginak jo zituen, soinu ondo bete eta gozatuz, trikitixa eta porrusalda doinuak berriak izaki, eta fandangoa eta arin-arina ezagunen bariazio inspiratuak. Txaloak ugari beretzat, eta beste hainbeste Imanol panderojo-

learentzat: mikrofonoaren aurrean jartzen badaki plaza-gizentasunez; ahots goxoa eta egokia eritimoa; paregabeko errefuertzoa soinujoalearentzat.

Imuntzo eta Epelarre suertatuko ziren bigarren. Imuntzok dijitazio bizkorra eta segurua erakutsi baldin bazuen ere, soinua gozatzeko orduan zail samarra izaten da, batik bat nota saturazioaren kausaz. Erritmoz dotore aritu arren, zertxobait falta zaion itxura hartu genion guk behintzat. Aipatu bi bikote hauek honez gero Donostia-ko finalerako txartela eskuratu dutelakoan gaude!

Gozategi oriotarren hirugarren postuak sorpresa atsegin eman zigun. Harrigarriki landu dute beren lana, sentidu musikala menperatzen dutela azalduz. Akaso jasotako puntuazioa baino gehixeago ere merezi zuten.

Atzetik beste bikoteak puntuazio hestuz, denek mantendu zuten txapelketarako moduko maila punta-

koa. Gazteenen estreinaldian beharbada traizio eta fin gaixtoa egin zuten nerbioek, baina ez da inondik ere preokupatzekoa: duintasunez aurkeztu dira, demonio!

Hitz berrien bila

Txalotzekoa iruditzen zitzaigun trikitilarien esfortzu berezia hitz berrien saiakeran. Halaber, somatzen hasiak gara soinu haundiarekiko erakusten ari diren lilura, eskala kromatikorako joeraz eta naturalak gaudituz. Halako piezak aukeratzeak beti dakar zailtasuna. Eta azkenik gehitu, besteak beste Kepa Junkeraren piezak gertatzen ari direla txapelketako piezarik erabilienak.

Laburra izan da kronika hau, leku gehiagoren faltan. Hala ere, Azkoitiako kanporaketan izango gara irailaren 17an, hangoen kontu emateko.

MIEL ANJEL HARANA
INAZIO IZETA

«MADE IN USA» IPUIN LIBURUA ARGITARATU BERRI DU

G. Arostegi: «Hementxe bizi naiz; ezingo nuke iraganari buruz idatzi»

Bere lehendabiziko argitalpena aurkeztuko duen idazle gazte baten berri jakiterakoan, literaturzaleak segituan abiatu ohi gara liburudendara promesaren bat deskubrituko dugulakoan. Gaizka Arostegiren «Made in USA»ko ipuinei behintzat freskotasuna darie, aspaldiko partez.

Portugaleteko kaleetan barrera hazitako hogeita piku urteko gaztea da Gaizka Arostegi, narratibarako joeraz idazten hasi eta hainbat ipuin burutu ondotik liburuxkarako adina batu duena. Lehiaketaren batetan erdietsitako sariak eman omen zion adore bere lanak argitaratze bidean jartzeko, Elkar etxearek gustoko iruditu eta kalera-tu berri dela «Made in USA, benetazko zapore amerikarra» Txinparta Sailean. Azaleko pop-art irudian Coca-Cola iragarki tarratatuaz horniturik, zazpi ipuin labur dakartzatza, horietarik lehenengoak ematen diola izenburua. Erraza, bizkorra eta freskua bere idazkera.

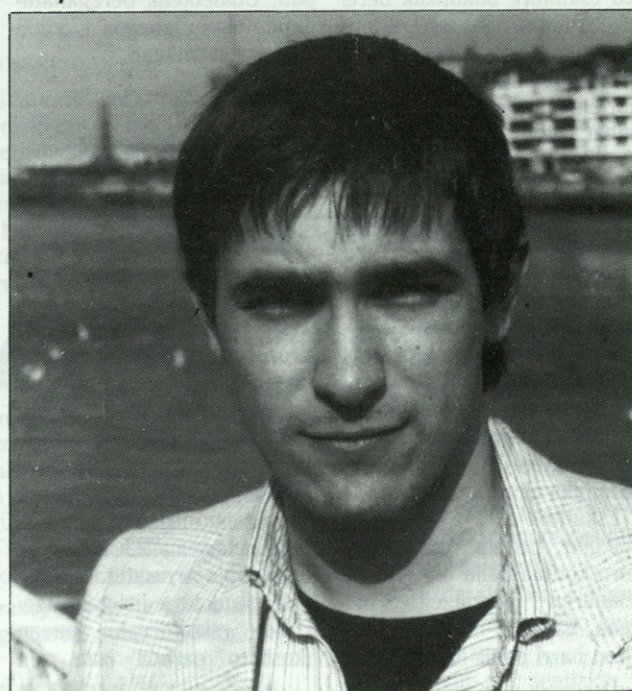
«Zinema zale amorratua naiz», aitatzten zigun elkar hizketari ekin orduko. Eta edonork antzemango dio bere kontatzeko trazaren arrastoa estraineko lerroetan barrera abiatu bezain laster, tankeragatik ez ezik aurkeztu dizkigun gaiengatik ere.

7 ipuin, 7 gai

Ipar Ameriketara joateko irrikaz dagoenarena da lehendabiziko ipuina. «Niri ge-

hien gustatzen zaidana. Benetazko zapore amerikarrak erakusten dizkigun topikoak aurkituko dituzu, baina ez da hori bakarrik, jendeak buruan darabilzkien parabisuen gainean eginiko ironia baizik, kasu honetan New York-era eramana».

Filme gidoi bat lantzen ari da Gaizka Arostegi. Bere bigarren plaza izan liteke.

Eta segidan datoz besteak: bere burua munduan bakarrik ikusten duenarena, hiltzailearena («99 maila»), Amsterdamgo emagaldurena, «Ikaraldia erostetxe handietan», «Autobideko erromantzea», eta zure herrian bertan topatuko duzun jonkiarena.

«Ezingo nuke iraganari buruz-edo idatzi, hementxe bertan bizi bait naiz. Idazleak bere inguruetik, bere esperientzietatik eta erreferentzietatik edaten du, eta presentean dauzkatzat eta bizi ditut guzti horiek. Errealitateari buruz idatzi behar dugula uste dut».

Galdetu gabe ezin utzi hala ere, ez ote dituen berak jasotako esperientzia eta errefe-

rentziak fikzionatu, inguruan duen errealtate konkretua isladatu baino. «Bakoitzak bere barnetik sortzen duena idazten du. Badira, bestalde, eguneroko bizitzako arazoak ugari, egunkarieta dutenak leku aproposagoa».

«Ezinbestekoa da ironia»

Liburu honen irakurlea konturatuko da, oraindik hizkuntza menperatzeko eta zailtzeko dagoen narratzailearen aurrean dagoela. «Beti izan naiz irakurle, eta eskola garaian hasi nintzen lehenik gaztelarazko gauza batzu idazten. Euskaraz ekin diot gerora; egia esan, lehenik gaztelaraz pentsatu eta euskaraz idatziz. Baina ez zuen funtzionatzen. Jarrera aldatu behar nuela garbi neukan, eta buelta eman ahal izan diodala uste dut».

Baina, ez horregatik, eten gabe darabilkien ironiaz baliaturik —eta sarritan parodiara hurbiltzen den umorez— irakurketa bizkor bezain atseginaz gozatuko du. «Irakurlea ezustean harrapatzen saiatu naiz ipuin batzuetan, umorerako aukera ematea bestetan, eta batez ere, ironiaz baliatu nahi izan dut guztiotan. Ironia ezinbestekoa da denontzat, ez irtenbide bezala bakarrik, bai eta errealtatea bera aztertze ere».

Gaizka Arostegi ezezaguna dugu euskal literaturgintzako aldizkarietan, baina, bere idazmakina sakatzeari utziko ez diola ziur izaki, laster ailegatuko da entrega berririk. «Ipuin batzuz gain, filme gidoi bat daukat orain eskuartean, nahiz eta jenero hone-tako trikimailuak zeharo ezagutzen ez ditudan eta lan dexente geratzen zaidan aurretik».

DABID ZUAZALDE

IV. EDIZIOAN, BOST ARTISTA ARI DIRA LANEAN ARTEZALEEN BEGIBISTAN, ZALDIBARKO PILOTALEKUAN

Arrasateko Eskultura Simposium-a artea kalera ekartzeko eginahalean

Eskultura simposim-a sortu zela lau urte betetzen direlarik, hogeita piku artelanen fruitua eman du dagoeneko Arrasaterako. Aurtengo edizioan Euskal Herriko bost artistek dihardute lanean Zaldibarko frontoian, ondotik eskulturak herrian barrena paratuko dituztela.

Egundoko harri koskorrak orain astebete Arrasetera ekarri zituztenak, Zaldibarko pilotalekuan paratu eta eskulturgintzako simposium berri bati ekiteko. Etxanoko hondarrezko harria, Karrarako marmol zuria eta Markinako beltzaren aldamenen lau gizon hasi ziren lanean irailaren estraineke egunetan, antifax tankerako mozorroz eta zerramakiniei gogotik eragiten harri txintzar eta hautsa galantki harrotuz. Bostgarren gizona, keramikagilea, bere tailerrean hasi baldin bazen ere, honez gero frontoiko kantxara egingo zuen alde aurretik prestaturiko bere materialeen mudantza.

Horrela, hiru astetan zehar burutuko dituzte beren artelanak jendearean, ondoren Udalak erosi eta herrian barrena paratuko direla, gisa honetan urtetik urtera herriaren arte patrimonioa areagotu eta pasealeku eta hainbat zoko edertzen lagunduz.

Zortzi maketa aurkeztu, eta bost hautatu

Simposium-ean parte hartzeko lehendabiziko baldintza eskultore bakoitzak bere proiektuaren maketaren aurkezpena egitea izan da. Epaimahaiak zortzi jaso zituen, horien arteik bost aukeratu behar izaki, betiere Euskal Herriko artistak bakarrik kontutan hartuz.

Nafartarren ordezkari antzo, Millán Fernández de Garaialde ari da. Bizkaitik, bi: Bilboko Ander Orobiogoikoe-txea eta Barakaldoko Abel Alonso. Eta Gipuzkoatik beste bi gehiago: bata bergarra, Juan Anjel Balentziaga; eta arrasatearra bestea, Imanol Aranburu, hain zuzen, keramika alorrean dabilena.

Eskultore bakoitzak 200.000 pezeta pasatzeko aurrekontua balia dezake artelanaren gauzatzeko orduan, barnean erabiltzen ari diren harri nahiz lan tresnak.

Eta amaitzerakoan, sari gisan, Udaletxeak bereganatuko du obren jabegoa 175.000 pezetaren trukean.

Artistekiko harremanak sortuz

Arrasateko eskulturgintza simposium-aren helburu nagusia artea kalera ekartzeko ahaleginean datzala esan genezake, jakina bait da, obren azken eitea lortu bitarteko prozesuak oro aztertu ahal izateaz gain, ostean herrian barrena erakusketa erako sail zabala moldatzeko aukera ematen duela. Gogoratu bestela, antolamenduaren aurrenengo urtetik laugarren honen tartean 23 eskultura egin direla Arrasaterako!

Iragandako ediziotan atzerriko eskultoreak lanean ikusteko parada izan zen

arren, aurtengoan Euskal Herriko artistei aukera berezia eskaintzea deliberatu zuen Udalak, kontutan izaki, artezaletuen eta artisten artean sortu ohi den harreman eta ikasbidea gertuagokoa suertatuko dela.

Eta hartueman hauen oraindik gehiago indartzeko, hainbat eginkizun burutuko da OHOk zazpi eta zortzigarren mailatako ikasleentzako egunotan zehar, eskulturgintzaren trikimailuak zertan diren ezaguera zuzena ematea dela asmo.

Txoriak eta zomorroak ere gustorago dira hemendik aurrera, non kaka egin edota beren gordelekuak moldatzeko laupabost leku gehiagoren eskaintza luzatuko bait zaie astebete pare barru.

PERU UNTZUETA

Paperetan idatziak

EUSKARADUN ARTEA

Arte Vasco hitzak nahiko nahasturik zeudela ikustean, jendeak arte plastiko guztia zakubatean sartzen duelako, arlo horretan hutsunea nabari zela ikusi nuen. Euskaraz bizi, landu eta sortzen duenaren lana ez da herbestetik hona etorri denaren berdina, izakera ezberdinak dira. Inguruak eragina dauka. (...) Garbi utzi behar dira kulturen ezberdintasunak, kultura baliagarri izateko.

Mikel Anjel Lertxundi, («Eguna», 88-9-8).

POETAK ETA POESIA

Platón poeten kontra dago arrazoiaren alde dagoelako (...). Gizona libre nahi du arrazoiaren bitartez (...). Horregatik zegoen poesiaren kontra. Poetak ez zuen libre izan nahi. Poetak infernuan bizi nahi zuen, ezarrazoiaren infernuan. (...) Platonek poetak gezurteroak zirela esaten zue-nean ez zekien irauten duen oro poetek sortua dela, eta horiek gehiago funtzionatzen dute bihotzarekin arrazoiarekin baino.

Felipe Juaristi, («Eguna», 88-9-8)

XIBEROKO POESIGINTZA

Uste dut arrunt xiberotar eta euskalduna dela naturari buruz posizionatzeko molde hori. Xiberotarrak ez du naturaren deskribaketarik eginen, nahiz miresten duen, maite du ikustea, harekin bizi da, baina lehen planu bat bezala erabiltzen du, bide bat bere barneko munduaren espresatzeko. (...) Planu horren uzkailetea kanpoko mundutik barneko mundura, indar poetiko ultra konzentratu batekin biziki ederra da. Gogora arazten ditu Japoniako poesia batzu.

Beñat Axiari, («Maiatz», 16. zenb.).

URKAMENDIKO BERTSOAK

Bertsolaritzaren historian zehar bada sail polita urkamendiko bertsoena. Orokorrean, bertso jartzaile batek paratzen ditu, baina lehen pertsona kantatzen dira, kondanatuak ondu izan balitu bezala. Patetismo haundiko bertsoak izaten dira, jendearen bihotza unkitzeko asmoz, era horretan saldu ere gehiago egiten bait zuen bertsopaper saltzaileak baserritarrez betetako azokan.

Inazio Mujika Iraola, («Diario Vasco», 88-9-7).

ZINEMALDIKO HAUTAKETAK

Kaltegarri gerta litezkeen filmeak bakarrik dira filme onak, burua hartzen eta betetzen dituztenak. Baina filme onak gutxi dira, eta gehienetan zinematografia ezezagunetan egiten dituzte, Alemanian, Txinan, Indian, Ingalaterran... Ameriketara eta Europan oso gauza

on gutxi egiten da. (Zinemaldirako) berrogeita hamar filme frantziar ikusi ditugu eta ez dugu batere aukeratu, hain dira txarrak...

Jose Angel Herrero, («Hemen», 88-9-9).

Jesus Mari Zalakainek puntua jarrita

Nino Dentici-ri

(Opera kritikoa)

— Bilbo da gehien bat Euskadiko operazaleen hiriburua. Jakin nahi nuke gure artean egiten den operak duen kalitate maila, geroari begira proiektu berezirik badagoen, eta zergatik ez den eskaintza beste eskualdeetara zabaltzen.

ZENBAIT talde bereiztu behar dira galdera honetan. Batetik, opera botatzeko espazio fisikoak kontutan hartzen baditugu, aitortu behar da oso maila eskasa dugula, ez bait dago itxurazko entseialekurik, koreografiarik, eszenografiarik, ez orkestarik eta ez ezer; beti alokatzen ibili beharra dago.

Aldiz, Bilbora datozen artistak munduan zehar ari direnak izaten dira: Veronan, Escalan, Metropolitanen kantatzen dutenak direla. Beraz, banaketa, repartoa, aparta izaten da. Bestalde, hemengo publikoa ez da jakituna; esan nahi da, ohizkoa, tradizionala dela. Eta horregatik betiko obrak eskaintzen dira. Programatzaileak ez dira gehiegi bustitzen. Hala ere barietate gehiago eskaini daiteke, jakinik betiko obretatik atera gabe badirela 500 bat titulu aukeratzeko guxtienez.

Nire ustez, zerbait onik egiteko, zentru bat promozionatu behar da, baina benetan promozionatu. Hori dudarik gabe, Bilboko Arriaga da, Bilbon bait dago tradizio luzea, ABAOren eskutik batez ere. Baina subentzio iraunkor eta sendoa behar da aise programatu ahal izateko. Hau kontutan harturik, zentru haundi eta solemne bat gabe ez bait dago benetako opera muntatzerik, egoiki litzateke, ba, Euskadiko beste herrietara ere eramatea opera, baina osagarri gisan, konpetentzia egiten ibili gabe, nor gehiago den neurtzeko.

Italian, adibidez, edozein txokotan entzun daiteke opera. Hori litzateke exenplua.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 2.— «Exkixu», Txillardegi. Elkar.
- 3.— «Maitasun objektu eztizkoa», Guerra Garrido. Baroja.
- 4.— «Marginalia», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 5.— «Intzensua lurrean bezala», Felipe Juaristi. Baroja.

Orotarikoak:

- 1.— «Bertsotan II», J. Dorronsoro. Ikastolen Federakundea.
- 2.— «Juduak, agotak eta ijitoak Euskal Herrian», Alizia Stür-tze. Txalaparta.
- 3.— «Erderakadak», Gotzon Garate. Mensajero.
- 4.— «Pagoeta parkeko landare basatien gida liburua», Garin. Diputazioa.
- 5.— «Jakín», 47. zenbakia.

SARIAK:

ELEBERRIA 900.000

OLERKIA 450.000

IKERLANA 450.000

Epea:

Urriaren 31 arte

Informazioa:

94- 416 70 00

Helbidea:

BILBOKO KUTXA

Gran Vía, 23

48.001- BILBO

AZKUE 88

ELEBERRI,
OLERKI
ETA
IKERLAN
SARIKETA

Kolak

Amorrazioak jota hasi naiz eskribitzen. Ez dago deretxorik jendea horrela tratatzeko. Identidadeko karreta kadukatu eta berritu beharra neukan. Joan den asteazkenean 'Guipuzcoana'n Azpeitik Donostira joan ondoren, lana eta dena utzita, joan bezala bueltatu nintzen etxera bero bero eginda.

Jakinaren gainean nengoen kola handiak izaten direla eta behin ixteko ordua ailegatutakoan, nahiz eta goiz guztia kanpoan itxoiiten pasa, itxi egiten dutela bulegoa jendearekiko inolako begiramenik gabe.

Horrela bada goizeko zortziretarako Donostiko Estación de Autobuses-en nengoen. Handik Carlos I.ko bulegoetara bi pauso besterik ez. Joan naiz sano sano eta inor ere ez kolan zai. 'Oraingo honetan suertea izan duk Joxe' pentsatu nuen nire barrurako.

Atera iritsi orduko konturatu nintzen oker nenbilela. Bulegoak aldatu egin dituztela eta Hacienda ondoko edifiziora joan beharra nekala, paroko txartela egiten zuten etxe horretara. Maria Cristina Hotelaren aurrean.

Euririk ez zuela ari eta oinez abiatu nintzen, bidean kafesne bat gosaldutako eta periodikua letzeko asmotan.

Gauza da bederatzia in-guruan iritxi nintzela Maria Cristinaren parera. Egia esanda ez nenkien zehazki non ziren bulegoak. Segituan jakin nuen ordea! Aurreko edifiziotik jende hila bat ageri zen. 'Hauxe da' pentsatu nuen. Bertara joan, galdetu eta baietz.

Kolaren atzenera abiatu nintzen orduan espaloian barrera. Kalearen kruzeraik ikusten zen jendea. Hara ailegatu eta kolak buelta ematen zion izkiñari Plaza Guipuzcoa aldera. Aurrera segi eta hurrengo izkiñan ezkerretara beste hirurogei metroz edo luzatzen zen.

Zer egin? Han geratuz gero goiz guztia alper alperrik galdu eta seguridaderik ez bulegoa itxi aurretik iritsiko ote nintzen. Aldeginez gero beste egun batean etorri behar berriz.

Amorruak irabazi egin ninduen azkenean eta herria bueltatzea erabaki nuen. Ez dago deretxorik denok pagatzen ditugun txupatin-tas eta monigote horiek horrela tratatzea jendea. Lana utzi eta goiz guztia pasa behar du batek kolan!

Bueltakoan, autobusean, pentsatu nuen hainbeste polizi kalean egonda nola dabilzan horrela. Apropos behar duela izan horrela. Jendea ernegatu egin nahi dutela.

Ni behintzat hala nago. Ea noiz joaten naizen berriz Donostira. Gogoagatik balitz segituan txikituko nuke karreta!

ANDRES ZUBIZARRETA

INEMek langabetuei inkulto deitu

Berria atzoko egunarekin entzun genuen irratian, Euskadi Irratian hain zuzen. INEMek emaniko datu batzuen arabera, paroen edo langabezian dagoen jendearen portzentaia haundi batek iragarritako maila kultural baxua agertzen omen du, horretarako gertatu diren test batzuk gainditzeko ez omen da gauza eta. Hurrengo, formazio eta birziklai ikastaroak antolatzea da, hau, noski, INEMen eginkizuna baita.

Lehenengo formazio kontzeptu horrena, anbigua izateaz aparte, talde sozial bakoitzak berak ahal izan duen formazioa jaso baitu, ttiki ttikitandantik. Gauza jakina da maisu-maistren seme-alabak direla eskolan kalifikazio oneneak atera dituztenak.

Bigarren, langabetuek, aski egoera penagarrian aurkitzen direla, ez dute behar horrelako 'animo' eta 'adore emate' moralik, ez-eta formazio ikastaro horietan izena eman dezaten aitzakiaz. Gainera, goragoko talde sozialetakoek ez dut uste, oro har, berealdiko formazio kulturala dutenak direnik, hori bai, bestetik ondo egon eta moduan daudenak izan arren.

HARRI BELTZA

C.A.T. eta euskara

1
Irailaren lauean
Donostia jaia
aurtengo estropadak
hasteko garaia
eguraldi bikaina
giroa alaia
jendea erruz eta
garaile Pasaia

2
Hurbildu ginenean
sarrera hartzeko
txartela behar eta
barrura sartzeko
preziorik ez zeukan
bistan ikusteko
eta euskara urri
guk irakurtzeko

3
Izenburua zeukan
jarria euskaraz
data ta zenbakia
ordea erdaraz
hala nahita 'ahaztu'
nonbait oso erraz
euskaldunoi arreta
gutxiegi beraz

4
Okerrena ordea
orain datorrena
Turismo Etxekoak
eskaini zutena
estropadei buruzko
liburuska dena
ia español hutsez
eman zigutena

5
Milaka euskaldun han
izanik bilduak
gertatu ginen denok
osoro salduak
geure herrian arrotz
eran tratatuak
lotsarik ez dutenak
gogor irainduak

6
Rafa Agirre zara
CATEko burua
eta Albistur Jauna
zu Udalburua
biok ere erdaldun
duzue burua
zuekin euskarak jai
gauza segurua

7
Azalean bizpahiru
izentxo jartzeak
ez du elebiduntzen
ene Jaun maiteak
ez eta bertso batzuz
zerbait apaintzeak
hori bada guretzat
berama haizeak

8
Euskaraz idatzia
behar da mamia
erdararentzat utzi
ba apainduria
araudi, neurri, mapa
eta historia
ea alderantziz noiz
datorren guzia

9
Santurtzi, Donostia
Pasai Donibane
Hondarribia eta
beste batzuk barne
erdaraz idatziak
agerian daude
euskaraz idazteko
gogorikan gabe

10
Erderomanoengan
ezin dut sinetsi
jendeak zoritxarrez
isilik irentsi
ta euskaldun petuok
beharko ba etsi
zergatik behar beti
guk burua jaitsi?

11
Politiko kargudun
konturatu zaitez
herriak emandako
zeregina betez
erdalzaleak marran
garaiz sartu bitez
bestela ari dira
bortxaren bitartez

12
Hitz politez beterik
faltarik ekintzak
hamar urte pasarik
janez geure hitzak
horrela jokatu
jarraituz baldintzak
ez du etorkizunik
euskaldun bizitzak

MURUMENDI

Kontrapasa

Azalpenak zehaztuz joan ahala, pasa itzazu letra guztiak bakoitzari dagokion beheko taulako laukira. Taula osatu ondoren Japoniako esaera zahar batekin egingo duzu topo.

	1	2	3	4	5	6	7	8
A								
B								
D								
E								
F								
G								

- I. Krisiunea.....
- II. Bizkaieraz, gaizto, zital.
- III. Ezkutatua.....
- IV. Familia.....
- V. Bitartea.....
- VI. Irundar.....
- VII. Zentzumen.....

G 5	A 3	B 6	F 3	E 8	
F 6	D 6	A 4	G 1	B 5	A 7
A 1	D 8	E 6	D 5	B 1	G 7
E 3	D 4	E 1	B 8	G 6	A 5
E 7	F 7	A 2	B 3	D 1	G 4
G 2	B 2	E 4	D 7	A 8	F 4
B 4	E 5	D 2	F 1	G 3	F 2

a ze flasha!

Ze ordu da?—

Maratoia hastear korrikalariak urduri. Bapatean, eskua altza batek eta ea norbaitek ordurik duen galdetu du, justu korrikan hasi beharreko tenorean.

— Laurak, bi minutu eta berrogeita hemezortzi segundu—, batek.

— Hirea aurreratuta zebilek— arrapostu ondokoak—. Oraintxe dituk laurak.

— Canarias irletan baino ordubete aurrerago— egin du txiste merkea listilloak.

Eskua goran daukana gero eta urduriago. 'Ze ordu

da? Geratu egin zeidak odularia!', pazientzia galduta.

— Pumba!— entzun da salida hotsa.

Egia esanda, nori okurritzen zaio bazkalondoren berrogeita piko kilometro korrika egiten hastea?

MARTIN ARANA

OSASUNAREN ARDURAZ

Antisorgailuak txertoaren bidean

HAURDUNALDIA prebenitzeko diseinaturiko txerto batekin egindako frogak emaitza prometa-garriak ekarri dituztenez, Osasunaren Munduko Erakundeko zenbait ikertzaile haurdunaldia denbora luzean prebenitzeko gai izango litzatekeen botikaren bat lortzea ez dela hain gauza urrunekoa pentsatzen hasi dira.

Txertoa, haurdunaldi hormona baten arabera prestatua, emakumezkoek espermaren kontra inmutatzeko diseinaturik dago, lkerketa Biomedikoaren Zentruko zuzendari den Wayne Bardin doktoreak azaltzen duenez. 36 emakumezko hartu zuten txerto hori, eta ez zuten inolako eragin kaltegarri garrantzitsurik nozitu. Baina, hormonaren aurkako antigorputz kimikoak goratu zituzten.

Esperimentu nagusiak mandril emean egin izan dira, eta ondoren emakumezkoetan lortutako ondorioak oso antzekoak suertatu dira: injekzio bat edo bi jarritz haurdunaldia urtebetez edo gehiago prebeni daiteke, ziklo menstrualak nahastu gabe. Txertoak emaitza ezin hobeak izan ditu mandril emean, 15etik bakar bat geratu zela ernari.

Dena den, txertoa oraindik fase esperimentalean dago, eta OMEk aditza eman duenez, esperimentuek jarraitu egin beharko dute txertoa hartzeak inolako arrisku potentzialik ez dakarrela ziur egon arte.

XABIER AGIRRE

BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA EZARTZEKO PREST

ZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA - SAN ROKE AUZOA Tf. 46 29 64 - 45 96 29

Kasuak eta kasuak daude

FERNANDEZ, Gutiérrez eta Aguilar-i inposatutako zigorra, demokraziaren garapena dela esaten zaigu orain. Mundu guztiak agertu du bere poza, ABCtik hasita eta PSOEko Benegas-ekin amaituz, SUP eta lankide bakar batzuk salbu. Demokraziak irabazi du, diote, eta Justizia inposatu. Benetan esanguratsua da sistemak bere jokua nola egiten duen ikustea, nolako mekanismoak dituen kontraesanak estaltzeko, zein den kontrako kritikaz elikatzeko duen bidea, hau da, nola fagozitatzen duen kontrako indarra.

CORELLAren desagerpenak begibistan utzi zituen demokraziaren tramankulu ezkutuenak; agerian jarri zituen benetako egite eta jokabideak, eta guzti hori estaltzeko beranduegi izan zenean beraxeak azaldu zuen

argitara eta salatu, galera zena garapen bihurtuz. Ezkerretik entzun zituen kritika guztiak orain bereak egin ditu, eta *demokraziak irabazi duela* diosku, kontrako indarra ahulduz, eta ondoren elementu distorsionatzaileak kendu ondoren, berataz elikatuz. Magistrala da kasu honetan sistemak berriz eman digun ikasgaia. Ageri-agerian geratu dira bere egite moduak.

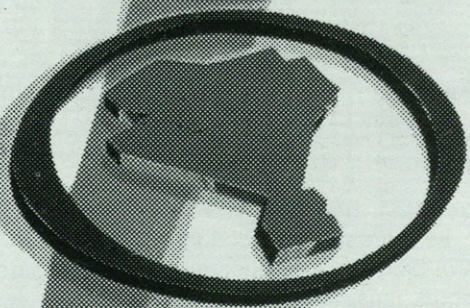
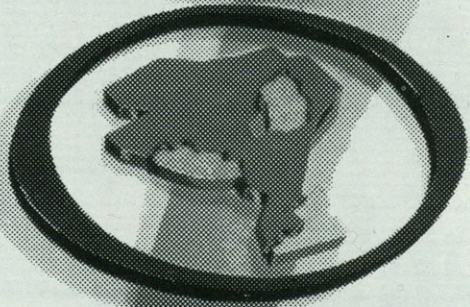
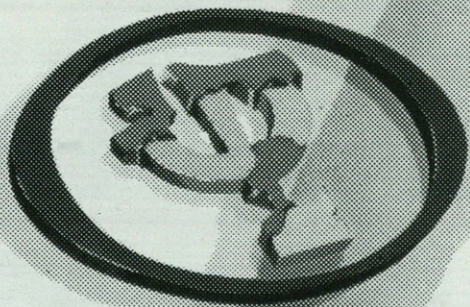
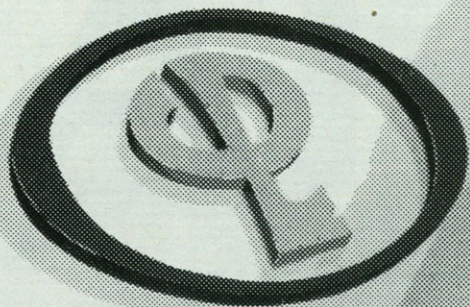
Hala ere kasu guztiak ez dira berdinak, eta desagertuak eta desagertuak daude. Hasiera batetan botereari desagertu baten kasua onartzea kostatu bazitzaion ere (bizirik zegoela esateraino heldu ziren), gero onar zezaketen Corella-ren desagerpena. Ez zuten 'lapur arrunt' bati arrazoia emateko enbarazu handiegirik izan. Zabal-tzaren desagerpena (erahilketa), aldiz, ezin zezaketen inolaz ere onar. Gauza bat da *in extremis* 'kako' sinpleari arrazoia ematea, eta bestelakoa, oso desberdina, Erakundeari eta euskal independentismoari arrazoia ematea. Kasuak eta kasuak daude, jauna.

GAUZA bera esan dezakegu polizien egoeraz. Fernández, Gutiérrez eta Aguilar 'gaiztoak' izan ziren gizon bat torturatze eta erahiltzean, baina erabaki pertsonala eta zigorgarritzat agertzen digute orain. Bestelako kontua da Amedo-ren kasua, kasu honetan erabakia ez bait da pertsonala (ezin horrela agertu nazionalistak erahiltzeko talde parapolizialak sortzen dituen subkomisarioa), nahiz eta gauza berberak egiten dituen: torturatu eta erahil.

Amedo-ri beste hiruren zigorra ezartzeak ETA eta euskal mugimenduari arrazoia ematea litzateke eta horixe da, hain zuzen, Estatuak inoiz egingo ez duena. Hiru polizia hauek zigortuz, aldiz, *demokrazia* indartzeko tresna bihur daiteke azken jokaldi politikoa erabiliz. Eta jokaldi politikoa hori da, sistematik zuzenduta, egunkari eta komunikabide guztiek egun hauetan eman diguten espektakulua.

LAURA MINTEGI

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

- Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.
- Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bultzatzaile garen Entitatea.
- Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959

1988

Lehen Bulegoa	190 Bulego
Lehen Bezeroa	725.000 Bezero
Lehen Milioia	221.000 Milioiko aurrezkia

...29 urtetan soilik.

- Zatoz elkarlanean parte hartzera.

**Horrexegatik,
Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da**

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

Euskadiko Kutxa

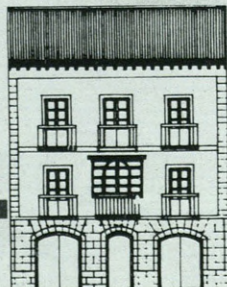

SASI GUZTIEN GAINETIK ETA LAINO GUZTIEN AZPITIK

Sorginak baigina. Sorginkeriatzat jo bait dezake norbaitek egunetik egunera izaten izaten ari garen hazkundera.

Baina, ez da sorginkeriarik. Lagun Aro Aseguru kon-

painiaren eta beronen lankideen ahalëgin zintzoa baizik. Ez sasiei, ezta lainoei ere, ez diegu bildurrik. Sorginak baigina, sasi guztien gainetik eta laino guztien azpitik ikus gaitzaten.

SEGUROS **LAGUN ARO** ASEGURUAK